LLEGIR LA BÍBLIA EN GRUP

EVANGELI SEGONS JOAN

Llegir la Bíblia en grup
EVANGELI SEGONS JOAN

Presentació

A l'inici del curs 1998-99, l'Associació Bíblica de Catalunya posava a disposició de les comunitats cristianes interessades en una lectura profitosa de la Paraula de Déu el primer volum de la sèrie «Llegir la Bíblia en grup», dedicat a l'evangeli segons Marc, més tard oferia un material semblant dedicat als Fets dels Apòstols, a l'evangeli de Lluc, al Llibre de l'Èxode, a l'evangeli de Mateu i al llibre d'Isaïes. Durant tot aquest temps han estat molts els grups que han pogut endinsar-se de manera seriosa en els textos bíblics proposats, per mitjà de l'estudi, de la reflexió, del diàleg, de la pregària.

Després d'haver constatat l'acollida i la utilitat d'aquests materials, l'equip impulsor d'aquesta iniciativa ha continuat treballant i ara presenta un nou volum de la col·lecció, amb textos de l'evangeli de Joan. L'objectiu continua essent el mateix: facilitar una iniciació senzilla i alhora profunda a la Bíblia, per tal d'arribar a una relació personal i comunitària amb la Paraula de Déu que porti a la pregària i a la renovació de la vida.

L'esquema és el que ja hi havia en els volums anteriors, i que en les seves línies bàsiques prové d'una experiència cristiana de molts segles. Cada grup la pot fer servir amb llibertat i creativitat, però l'experiència convida a cenyir-se amb fidelitat a la pauta a seguir (vegeu el full adjunt), i anar fent tots els passos en l'ordre indicat, per tal d'extreure el màxim profit possible dels textos i del treball conjunt.

Convé no oblidar que les fitxes contenen tan sols una petita selecció de textos i que és bo de tenir a mà una edició de la Bíblia per completar adequadament les indicacions de les fitxes. La traducció que se segueix és en tot moment la de la BCI (*Bíblia catalana, traducció interconfessional*), que actualment està editada en diversos formats: estàndard, gran i de butxaca, a més del Nou Testament solt. D'altra banda, també hi ha una edició de la BCI en CD-ROM, que permet d'aprofitar els avantatges de la informàtica per a una localització ràpida de termes i textos i per a consultar altres materials auxiliars.

En una de les resolucions del Concili Tarraconense de 1995 es diu que el Concili «encomana a les parròquies i a les altres comunitats eclesials que programin la iniciació del poble de Déu en la lectura espiritual i eclesial de la Sagrada Escriptura» (Resolució 54). Amb la presentació d'aquests materials, l'Associació Bíblica de Catalunya vol ajudar a posar en pràctica aquest desig i continuar la tasca que té encomanada de divulgar la Paraula de Déu.

Tant de bo que l'Esperit de Déu, que va baixar sobre els primers cristians el dia de Pentecosta (Ac 2,1-13), continuï present en l'Església i ens vagi guiant cap a una comprensió més plena de la Paraula de Déu.

Grup de divulgació bíblica (GEDIB)
Associació Bíblica de Catalunya

GUIA D'UTILITZACIÓ DELS MATERIALS

Llegir la Bíblia en grup

EXPLICACIÓ DE LA PAUTA A SEGUIR

Cada tema té tres parts caracteritzades per les lletres *l*, *e* i *m*.

- **La lletra *l* es correspon a "Llegim el text",** és a dir, el fragment bíblic que us proposem per a ser comentat i treballat en grup. Aquest fragment és imprès en lletra més aviat grossa. El seu final és indicat amb un quadrat. Ocupa una o dues pàgines del quadern.

- **La lletra *e* es correspon a "Entrem dins el text".** Es tracta del cos central del tema, la part destinada a aclarir el sentit del text, fer-ne la interpretació pròpiament dita. Parlem d'*entrar* dins el text perquè cada fragment bíblic hauria de ser com un parc o jardí amb passeigs i caminals, on fos agradable d'estar-hi i d'anar familiaritzant-se amb les meravelles que conté. Preneu-vos, doncs, el punt 2 del tema com un passeig agradable per dins el text, sempre ric i suggeridor.

- **La lletra *m* es correspon a "Mirem la vida".** Un cop conegut suficientment el text bíblic, és important d'aproximar-lo a la realitat present i actual. Dient-ho d'una manera un xic sàvia, després de l'exegesi (punt 2) ve l'hermenèutica (punt 3). El text no pot quedar isolat en el passat llunyà. Si el llegim és perquè volem que tingui una significació per a la nostra vida i la nostra fe, inscrites en la fe i la vida de l'Església. Sense aquesta dimensió eclesial, perdríem el marc de la Tradició, que ens ha fet arribar el text i ens l'ajuda a comprendre. Parlem d'una lectura animada per l'Esperit Sant, ja que l'Esperit és qui ens fa "recordar" tot el que Jesús ens ha dit i ens ho fa "entendre" (vegeu Jn 14,26). L'Esperit guia l'Església i cada batejat en la seva lectura de les Escriptures, fa que aquesta lectura s'agermani amb la pregària i el compromís de vida.

- Expressant-ho en termes de l'anomenada **"lectio divina"**, l'esquema és aquest:

Lectio	0. Lectura personal prèvia
	1. Llegim el text (en grup)
	2. Entrem dins el text
Meditatio	3. Mirem la vida
	en la situació present
	en la fe de l'Església
Oratio - Contemplatio	en la pregària
Actio	en el guiatge de l'Esperit

Per tant, els materials que us proposem són el desenvolupament de l'esquema de la "lectio divina" a partir dels mètodes exegètics més actuals i d'acord amb aquella proposició del Concili Tarraconense de 1995 sobre la lectura espiritual i eclesial del text bíblic (Resolució 57).

Veureu que en cada tema hi ha uns quants **fulls que no són de color blanc:** els corresponents a **2.1 ("Informacions d'interès"), 2.5 ("Paraules amb ressò")** i **2.6 ("Resseguint la Bíblia").** Aquestes tres seccions no són imprescindibles. El qui porta el grup les ha de conèixer però el grup pot ometre-les en el seu treball.

D'aquesta manera, **la segona part ("Entrem dins el text") té com una mena d'espina dorsal** que es configura així:

2.2. ***Quin tipus de text comentem?*** Aquí s'esbossa breument la qüestió del gènere literari.

2.3. ***Situem el text en el conjunt de l'evangeli.*** Aquí col·loquem el text en el context més pròxim. Tanmateix, cal tenir sempre present l'estructura general de l'evangeli, que és editada a part.

2.4. ***Seguim el fil del text.*** Analitzar el text de prop vol dir percebre'n les pujades i baixades, les escenes, l'argument que descabdella, els personatges que s'hi mouen, els diàlegs posats en boca dels personatges... D'aquesta manera aconseguim una primera visió de conjunt del text en tant que peça literària i unitat narrativa.

2.7. El text ens parla. És el punt conclusiu de la segona part del tema. Aquí hi ha el resum de l'anàlisi exegètica. El text diu "això". Aquest és el seu "sentit".

Trobarem, doncs, repeticions entre 2.4 i 2.7 però es tracta de dos punts de vista complementaris: en 2.4 domina l'anàlisi i en 2.7 ho fa la síntesi. De fet, el mètode de la "lectio divina" accentua la tasca d'anar "mastegant" el text bíblic, consolidant allò que es va entenent i fent-ho assimilar de mica en mica.

Remarquem encara **la característica pròpia de les parts 1 i 3.**

- **En la primera part ("Llegim el text")** gairebé tot es deixa al criteri del qui porta el grup. És bo que l'animador tingui preparada una pregària-invocació de l'Esperit (1.1) o bé que l'hagi preparada un membre del grup. En canvi, en 1.3 i 1.4, les preguntes sobre el text i sobre la vida són del tot importants, perquè, si es responen amb profunditat, seran com un caminador per a la resta del treball. Les respostes que es facin aquí són la primera reacció al text llegit i hauran de ser tingudes en compte a les parts 2 (que analitza el text) i 3 (que mira la vida). L'animador n'ha de prendre nota amb tota cura.

- D'altra banda, notem que **en la tercera part ("Mirem la vida")** es reprèn allò que s'havia apuntat a la primera, enriquit, naturalment, pel treball fet en l'anàlisi del text. Així, 3.1 es correspon a 1.2. Proposem, en efecte, que es torni a llegir el text i que hi hagi un silenci que prepari la mirada sobre la vida que seguirà. Notem encara la correspondència entre 3.2 i 1.4. Aquí, en 3.2 ("Què ens vol dir el text que hem comentat?") l'accent recau en el pronom *ens*. Si al final de la segona part ens preguntàvem pel sentit del text, ara ens preguntem pel seu significat actual de cara a la nostra vida. De fet, només entendrem del tot allò que ens vol dir el text si cerquem la conversió de cor (3.2), si ens col·loquem dins la fe de l'Església (3.3), si preguem des de la Paraula i amb la Paraula (3.4), i si ens deixem interpel·lar, en definitiva, per l'Esperit (3.5). Per tant, la mirada sobre la vida arrenca del text i desemboca en el canvi interior, en la professió de fe amb tota l'Església, en la lloança i petició a Déu i en el seguiment de la veu de l'Esperit. El lema general del Concili Tarraconense de 1995 ("Esperit, què dius a les esglésies?") és la clau de volta de la lectura del text ara i aquí.

Una última remarca. El quadern sencer inclou **nou temes,** un per a cada mes del curs (octubre-juny). Cada tema proposa *un* sol text, perquè es pugui treballar en profunditat. Per això suggerim que s'hi dediquin, almenys, dues sessions. En la primera sessió o reunió del grup es podrien treballar els punts 1 i 2 de la pauta ("Llegim el text" i "Entrem dins el text"), i en la segona sessió el punt 3. Si podeu dedicar tres sessions a cada tema, treballeu en la primera el punt 1 i la meitat del punt 2; en la segona, treballeu l'altra meitat del punt 2; i en la tercera treballeu el punt 3. En qualsevol cas, la figura de l'animador és necessària per a explicar i ampliar els materials proposats amb les aportacions que el grup vagi fent. L'animador ha de prendre nota del que es diu sobretot a propòsit dels punts 1 i 3. A més, les respostes del punt 3 es podrien resumir i passar posteriorment per escrit a tots els participants del grup. Seria una bona manera de *completar* els materials que us oferim.

Aquests materials assoliran el seu objectiu si la pauta o esquema proposat arriba a ser "posseït" pels participants, de manera que el text bíblic (qualsevol text bíblic!) sigui un pou d'aigua fresca que calmi la set de Paraula i nodreixi de vida tot el poble de Déu.

Desembre de 2006

Grup de divulgació bíblica (GEDIB)
Associació Bíblica de Catalunya

N.B.- Si teniu algun dubte, adreceu-vos al responsable diocesà o bé a l'Associació Bíblica de Catalunya, Pla de Palau, 2, 43003 Tarragona (telèfon 977 233 412; a/e: abcat@abcat.org).

Associació Bíblica de Catalunya

Llegir la Bíblia en grup

PAUTA A SEGUIR

Lectio	**0. Lectura personal prèvia** (abans de la reunió del grup)
	1. Llegim el text 1.1 Invoquem l'Esperit Sant perquè ens ajudi a entendre el text 1.2 Lectura pausada del text en grup 1.3 Preguntes sobre el text: Què ens sorprèn d'entrada? Què és el que no entenem? 1.4 Preguntes sobre la vida: Aquest text, ¿ens recorda alguna experiència que hàgim viscut?
Meditatio	**2. Entrem dins el text** 2.1 Informacions d'interès • geogràfiques • socioreligioses • simbolismes 2.2 Quin tipus de text comentem (poètic, narratiu, didàctic...)? 2.3 Situem el text en el conjunt de l'evangeli 2.4 Seguim el fil del text (escenes, argument, personatges, diàlegs) 2.5 Paraules amb ressò 2.6 Resseguint la Bíblia • Evangelis sinòptics • Antic Testament • Nou Testament 2.7 El text ens parla: Què hi descobrim?
	3. Mirem la vida 3.1 Tornem a llegir el text i fem silenci, tenint present allò que vivim personalment i col·lectivament (en l'Església i en la societat) 3.2 Interrogant la nostra vida: Què ens vol dir el text que hem comentat?
Oratio	3.3 Convidats a pregar
Contemplatio	3.4 Units a la fe de l'Església
Actio	3.5 Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

Aquest és l'esquema o pauta de cada una de les fitxes. Si feu el treball en dues sessions, podeu dedicar a la primera els punts 1 i 2 i a la segona el 3. Si disposeu de tres sessions, dediqueu al punt 2 la segona meitat de la primera sessió i la segona sessió íntegra.
Si no teniu prou temps per a tot, ometeu els punts 2.1, 2.5 i 2.6.

Evangeli segons Joan

PRÒLEG: La Paraula feta home (1,1-18)

PRIMERA PART: Senyals prodigiosos i diàlegs (1,19-12,50)

1. Inici de la revelació de Jesús, el Fill de Déu (1,19-51)
1.1. Testimoni de Joan Baptista (1,19-34)
1.2. Testimoni dels primers deixebles (1,35-51)

2. Revelació de Jesús, el Fill, en senyals prodigiosos i paraules (2,1-12,50)
2.1. De Canà a Canà (2,1-4,54)
a Galilea (Canà)
«primer» senyal: l'aigua convertida en vi
fe dels deixebles (2,1-12)
b Jerusalem (per la festa de Pasqua)
purificació del temple: anunci de la mort-resurrecció (2,13-22)
diàleg amb Nicodem: invitació a creure (2,23-3,21)
c Judea (Enon, prop de Salim)
declaració final de Joan Baptista (3,22-36)
b' Samaria (Sicar, vora el pou de Jacob)
diàleg amb la samaritana (4,1-26)
trobament amb els samaritans: creure en Jesús, el salvador del món (4,27-42)
a' Galilea (Canà)
«segon» senyal: la guarició del fill del funcionari reial
fe de tota la família (4,43-54)

2.2. De Jerusalem a l'altra banda del Jordà (5,1-10,42)
Inici: pujada a Jerusalem «en ocasió d'una festa» (5,1)
a Jerusalem (en dissabte)
senyal: la guarició del paralític de Betzata (5,2-18)
discurs: les obres del Fill com a testimoni (5,19-47)
b Galilea (llac de Tiberíades) (per la festa de Pasqua)
senyal: la multiplicació dels pans (6,1-15)
senyal: la marxa sobre l'aigua (6,16-21)
discurs: Jesús, el pa de vida (6,22-71)

c Jerusalem (en el temple) (per la festa dels Tabernacles)
incredulitat i divisió (7,1-13)
a diàlegs de controvèrsia: Jesús, el Messies (7,14-31)
b intent de detenció (7,32-36)
c manifestació solemne de Jesús (7,37-44)
b' fracàs de l'intent de detenció (7,45-52)
a' *diàlegs de controvèrsia*: Jesús, l'enviat del Pare (8,12-59)[1]
a' Jerusalem (en dissabte)
senyal: la guarició del cec de naixement (9,1-38)
discurs i controvèrsia: Jesús, bon pastor (9,39-41;10,1-21)
b' Jerusalem (en el temple) (per la festa de la Dedicació)
diàleg de controvèrsia: Jesús, u amb el Pare (10,22-39)
Final: refugi a l'altra banda del Jordà (10,40-42)

2.3. La darrera pujada a Jerusalem (11,1-12,36)
A. Betània (prop de Jerusalem)
senyal: la resurrecció de Llàtzer (11,1-44)
reacció: fe i rebuig (decisió del Sanedrí de matar Jesús) (11,45-53)
rèplica de Jesús: refugi a Efraïm (11,54-57)
B. Betània (sis dies abans de Pasqua)
unció de Jesús a casa de Llàtzer, anunci de la seva sepultura (12,1-8)
reacció: fe i rebuig (decisió de matar Llàtzer) (12,9-11)
C. Jerusalem («l'endemà»)
entrada de Jesús a la ciutat (12,12-16)
reacció: adhesió (de la gent i dels grecs) i rebuig (12,17-22)
rèplica de Jesús: «Ha arribat l'hora» (12,23-36)

3. Cloenda de la revelació de Jesús, el Fill (12,37-50)
Revelació «en senyals prodigiosos» (12,37-43)
Revelació «en paraules» (12,44-50)

1 - El fragment de la dona adúltera (7,53-8,11) és un text canònic però que ha estat afegit posteriorment

SEGONA PART: L'hora de la glòria del Fill (13,1-20,31)

1. L'últim sopar (13,1-17,26)

1.1. El rentament de peus (13,1-20)
L'anunci de la traïció de Judes. Sortida de Judes (13,21-30)

1.2. El discurs de comiat (13,31-17,26)
A. Primera represa (13,31-14,31)
a la partença cap al Pare. L'amor fratern (13,31-35)
intervenció de Pere (13,36-38)
b la preparació de l'estada a casa del Pare (14,1-4)
intervenció de Tomàs (14,5)
c Jesús, el camí cap al Pare (14,6-7)
intervenció de Felip (14,8)
b' Jesús i el Pare. Donació de l'Esperit i retorn de Jesús (14,9-21)
intervenció de Judes, no l'Iscariot (14,22)
a' la partença cap al Pare. La pau (14,23-31)
B. Segona represa (15,1-16,33)
a. Jesús i els deixebles: l'amor (15,1-17)
b. Els deixebles i el món: l'Esperit (15,18-16,33)
a l'odi del món. Donació de l'Esperit (15,18-16,4a)
b partença de Jesús i vinguda de l'Esperit (16,4b-15)
b' retorn de Jesús i alegria dels deixebles (16,16-24)
a' victòria de Jesús sobre el món (16,25-37)
C. Tercera represa: la pregària de Jesús (17,1-26)
a. El Pare dóna glòria al Fill (17,1-5)
les paraules del Pare, confiades pel Fill als deixebles (17,6-8)
b. Els deixebles, preservats del món i del Maligne (17,9-16)
els deixebles, consagrats en la veritat (17,17-19)
c. La unitat dels qui creuen en Jesús (17,20-23)
l'estada dels creients amb Jesús (17,24-26)

2. Passió, mort i resurrecció (18,1-20,29)

2.1. Detenció, interrogatori i procés (18,1-19,16a)
A. Detenció a l'hort vora el Cedró (18,1-11)
B. Interrogatori a casa d'Annàs i negacions de Pere (18,12-27)
preàmbul (18,12-14)
primera negació de Pere (18,15-18)
interrogatori (18,19-24)
segona i tercera negacions de Pere (18,25-27)
C. Procés en el pretori de Pilat (18,28-19,16a)
a (a fora) petició de pena de mort per a Jesús (18,28-32)
b (a dintre) interrogatori de Pilat:
Jesús es proclama rei (18,33-38a)
c (a fora) petició de llibertat per a Barrabàs (18,38b-40)
d (a dintre) burla dels soldats:
Jesús, rei dels jueus (19,1-3)
c' (a fora) petició de crucifixió per a Jesús (19,4-8)
b' (a dintre) interrogatori de Pilat:
Jesús proclama el poder absolut de Déu (19,9-12)
a' (a fora) petició de crucifixió: rebuig de Jesús, rei (19,13-16a)

2.2. Crucifixió, mort i sepultura (19,16b-42)
A. Crucifixió al Gòlgota (19,16b-27)
a. crucifixió (19,16b-18)
rètol de la creu: Jesús, el rei dels jueus (19,19-22)
els vestits, dividits i sortejats: compliment de l'Escriptura (19,23-24)
b. el deixeble estimat acull la mare de Jesús (19,25-27)
B. Mort de Jesús: compliment de l'Escriptura (19,28-30)
C. Sepultura a l'hort vora el Gòlgota (19,31-42)
a. el cos de Jesús, traspassat (19,31-34)
testimoni de «el qui ho veié» (19,35)
compliment de l'Escriptura (19,36)
b. dos deixebles donen sepultura al cos de Jesús (19,38-42)

2.3. Resurrecció i aparicions (20,1-29)

A. «Diumenge de bon matí»

Maria Magdalena, Pere i Joan comproven que el sepulcre és buit (20,1-10)

Jesús s'apareix a Maria Magdalena (20,11-17)

Maria Magdalena ho comunica als deixebles (20,18)

B. «Diumenge al capvespre»

Jesús s'apareix als *deixebles* (20,19-23)

Els deixebles ho comuniquen a Tomàs, incrèdul (20,24-25)

C. «Al cap de vuit dies»

Jesús s'apareix als *deixebles* amb Tomàs, que creu (20,26-29)

CLOENDA Jesús, Messies i Fill de Déu: fe de l'autor i dels lectors (20,30-31)

EPÍLEG Jesús i la comunitat dels deixebles (21,1-25)

A. Jesús, s'apareix a (set) *deixebles* en el llac de Tiberíades (21,1-14)

B. Jesús i Pere (21,15-19)

C. Jesús i el deixeble estimat (21,20-23)

Cloenda: testimoni del deixeble estimat (21,24-25)

PALESTINA
en temps del Nou Testament
més de 2 000 m
de 1 500 a 2 000
de 1 000 a 1 500
de 500 a 1 000
de 200 a 500
de 100 a 200
de 0 a 100
depressions
Fronteres aproximades
Ciutats de la Decàpolis
Fortaleses
MAR MEDITERRANI
FENÍCIA
GALILEA
SAMARIA
JUDEA
IDUMEA
NABATEA
PEREA
DECÀPOLIS
ITUREA
ABILENE
SÍRIA
GAULANÍTIDA
BATANEA
TRACONÍTIDA
AURANÍTIDA
MAR MORT
Sidó
Sarepta
Tir
Damasc
Mts. Líban
Mt. Hermon
Cesarea de Filip
Ptolemaida
Corazín
Betsaida
Cafarnaüm
Genesaret
Llac de Galilea
Ràfana
Canà
Magdala
Tiberíades
Sèpforis
Hipos
Dion
Natzaret
Mt. Tabor
Gadara
Abila
Naïm
Dor
Cesarea
Escitòpolis
Pel·la
Salim
Enon
Sebaste (Samaria)
Mt. Ebal
Sicar
Mt. Garizim
Gerasa
Antípatris
Jafa
Arimatea
Lida
Modín
Efraïm
Filadèlfia
Jàmnia
Jericó
Emmaús
Jerusalem
Betfagé
Betania
Qumran
Asdod
Betlem
Màdaba
Ascaló
Heròdium
Maquerunt
Gaza
Hebron
Enguedí
Massada
Areòpolis
Mt. Carmel
Vall d'Esdrelon
Plana de Saron
Torrent de Canà
Riu Jordà
Riu Jaboc
Riu Jarmuc
Torrent d'Arnon
Torrent de Zèred
0 15 30 km

EL PRÒLEG

(Jn 1,1-18)

1 LLEGIM EL TEXT

1 Al principi existia el qui és la Paraula.
La Paraula estava amb Déu
i la Paraula era Déu.
2 Ell estava amb Déu al principi.
3 Per ell tot ha vingut a l'existència,
i res no hi ha vingut sense ell.
4 En ell hi havia la vida,
i la vida era la llum dels homes.
5 La llum resplendeix en la foscor,
i la foscor no ha pogut ofegar-la.
6 Déu envià un home que es deia Joan.
7 Vingué com a testimoni
a donar testimoni de la llum,
perquè per ell tothom cregués.
8 Ell no era la llum,
venia solament a donar-ne testimoni.
9 Existia el qui és la llum veritable,
el qui ve al món i il·lumina tots els homes.
10 Era present en el món,
que per ell ha vingut a l'existència,
i el món no l'ha reconegut.
11 Ha vingut a casa seva,
i els seus no l'han acollit.

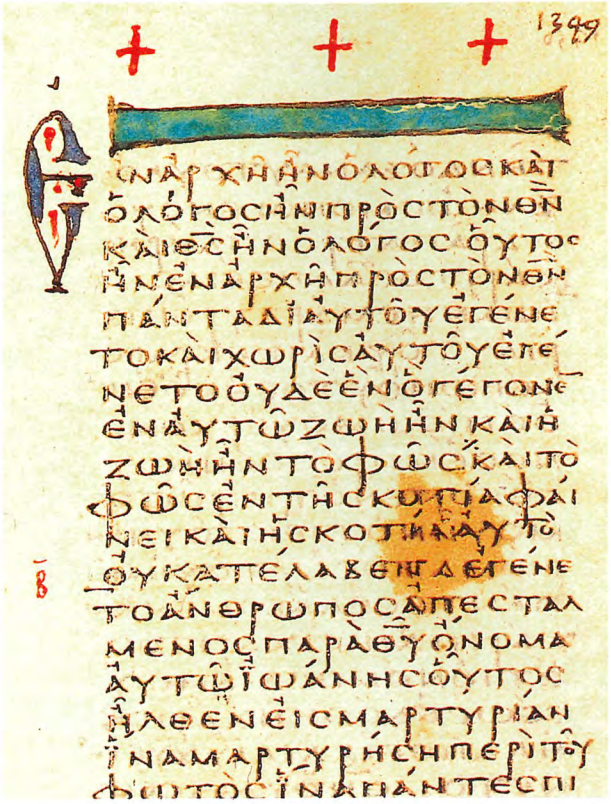

Pròleg de l'evangeli segons St. Joan.
Codex Vaticanus, Vaticà, segle IV.

12 Però a tots els qui l'han rebut,
als qui creuen en el seu nom,
els ha concedit de ser fills de Déu.
13 No han nascut per descendència de sang,
ni d'un desig carnal,
ni d'un voler humà,
sinó de Déu mateix.
14 El qui és la Paraula s'ha fet home
i ha habitat entre nosaltres,
i hem contemplat la seva glòria,
glòria que ha rebut
com a Fill únic del Pare,
ple de gràcia i de veritat.
15 Joan dóna testimoni d'ell quan proclama:
«És aquell de qui jo deia:
El qui ve després de mi
em passa al davant,
perquè, abans que jo, ell ja existia.»
16 De la seva plenitud, tots nosaltres n'hem rebut
gràcia rere gràcia.
17 La Llei fou donada per Moisès,
però la gràcia i la veritat
han vingut per Jesucrist.
18 A Déu, ningú no l'ha vist mai:
el seu Fill únic, que és Déu
i està en el si del Pare,
és qui l'ha revelat. ■

2 ENTREM DINS EL TEXT

Interior de la basílica de Santa Maria del Mar (segle XIV), Barcelona.

2.1. Informacions d'interès

Simbolismes

Un cop hàgim llegit pausadament i en veu alta el pròleg de l'Evangeli i ens hàgim adonat del ritme de les seves paraules i els seus versos, podem començar a entrar dins aquest text. Imaginem-nos que entrem per la portalada d'una gran església gòtica (Santa Maria del Mar, per exemple) i els nostres ulls ressegueixen l'arquitectura de les naus, les voltes, els finestrals, les palmeres de pedra. Doncs bé, entrar dins el pròleg de Joan és fer una experiència semblant, entrem dins d'un text d'arquitectura sòlida i majestuosa, d'amplis espais i de llum pacificadora.

2.2. Quin tipus de text comentem?

El pròleg de Joan té dues parts. La primera va del verset 1 al 13, i la segona comença al v. 14 i acaba al final de l'himne (v. 18). Notem que el terme «paraula» surt tres vegades en el v. 1 i una vegada en el v. 14.
La paraula «existeix des del principi», «està en Déu» i «és Déu». I aquesta mateixa paraula es fa «home» i habita «entre nosaltres» (v. 14). Queda clar que el text no es refereix a la paraula abstracta sinó concreta, és a dir, a «Jesucrist» (v. 17). Ell és el «Fill únic del Pare» (vv. 14 i 18) i, per tant, «és Déu» (v. 18).

Expressant-ho d'una altra manera, el pròleg vol identificar aquell que des del principi és al costat de Déu, amb aquell que, en un cert moment de la nostra història, ha viscut al costat dels homes. Mirat des de Déu, és la Paraula. Mirat des de nosaltres, és Jesucrist, el Fill.
Les dues parts es divideixen en tres unitats cadascuna. En la primera part (vv. 1-13) el qui és la Paraula ha intervingut en la creació del món, ja que en ell hi havia la vida i la llum. Aquesta llum ha vingut en aquest món i ha il·luminat tothom. Alguns no n'han volgut saber res i altres l'han acollit i han cregut en ell. Nascuts de Déu mateix, som fills seus. A l'interior de la primera part hi ha una mena de pausa (vv. 6-8) que es refereix a Joan Baptista, testimoni de la llum.

Sarcòfag amb el tema de la Traditio Legis (segle V). Museu Nacional de Ravenna.

En la segona part (vv. 14-18) l'esquema és semblant. El qui és la Paraula ha vingut al món i s'ha fet home com nosaltres. Aquesta és la primera gran sorpresa, l'extraordinària novetat! Pero alhora s'ha mostrat com allò que és: Fill únic del Pare, ple de gràcia i de veritat. Tothom les ha rebudes plenament. La Llei de Moisès ha quedat enrere. Gràcies a Jesucrist hem conegut Déu i el seu amor immens: aquesta és la segona gran sorpresa. A Déu no l'hem vist ni el podem veure, però sí que hem contemplat amb els nostres propis ulls el seu Fill únic (vv. 14 i 16-18). En aquesta segona part també hi ha una pausa (v. 15) referida a Joan Baptista, testimoni d'aquell que existeix des de sempre.
L'esquema següent ens ajudarà a entendre l'arquitectura del pròleg (entre parèntesis donem la referència dels versets):

1a part
La Paraula-llum que és amb Déu crea el món (1-5)
Joan, testimoni de la llum (6-8)
La Paraula-llum ve al món. Els qui creuen són fills de Déu (9-13)

2a part
La Paraula-Fill es fa home. Nosaltres contemplem la seva glòria (14)
Joan, testimoni del qui existeix des de sempre (15)
Jesucrist, el Fill que és Déu, revela l'amor fidel del Pare (16-18)

2.3. Situem el text en el conjunt de l'evangeli

El pròleg de Joan és una gran peça literària, un himne. Introdueix el conjunt de l'evangeli, i per això en tot l'evangeli hi ha ressons del que es diu en el pròleg, de la mateixa manera que en l'obertura d'una simfonia s'anuncien els motius musicals que seran desenvolupats posteriorment. En darrer terme, el pròleg és una síntesi de l'evangeli construïda amb un llenguatge elevat i profund, altament teològic, a imitació del símbol de l'evangeli joànnic, l'àliga que s'enlaira cel amunt. El pròleg és una caixa de ressonància del que s'anirà llegint en el decurs de l'Evangeli i alhora un himne al qui és la Paraula (v. 1) que té un nom precís i concret, Jesucrist.

Arcosoli amb la imatge de Crist-Orfeu. Catacumba dels Sants Pere i Marcel·lí, Roma, segle IV.

2.4. Seguim el fil del text

La història de la humanitat s'insereix en una història superior: la vinguda al món del qui és la Paraula, l'encarnació del Fill de Déu, Jesucrist.

La història comença quan les coses comencen a existir, però no hi comencen sense que el qui és la Paraula les porti a l'existència. Aquest té un amor ple per Déu, el Pare, i aquest s'alegra perquè al seu costat hi ha el seu propi Fill. Pare i Fill es contemplen, i el seu amor, sobreabundant no es detura. Per això el món és creat i per això la vida divina envaeix la terra amb una llum que mai no es pon. De fet, la humanitat arriva a ser perquè una llum plena de vida converteix la confusió en harmonia.

Detall de l'Al·legoria cristiana (vers 1500/1510) de Jan Provost. Museu del Louvre, París.

La resposta a la llum passa pel testimoni i per la fe. Joan Baptista és el primer a adonar-se que la llum mateixa – i no tan sols la seva claror – ha baixat a la terra. Davant del qui és la llum veritable hi ha qui creu i hi ha qui la rebutja. Els qui més l'havien d'haver reconeguda, no l'han rebuda a casa seva. En canvi, altres l'han acollit, hi han cregut i han esdevingut fills de Déu. Poc ha comptat si eren d'aquest o d'aqull poble, si estaven predisposats o no ho estaven. Han cregut en el qui és la Paraula i han nascut/renascut.

Aquests han tingut ulls per a contemplar la resplandor gloriosa del Fill de Déu fet home, de la Paraula encarnada. Han contemplat com el més gran es feia el més petit, han testimoniat com la Paraula eterna esdevenia carn de la nostra carn i habitava, com un de més, entre nosaltres. Han rebut la gràcia, el do amorós i fidel de Déu, plenament present en Jesucrist, i ara vingut en aquest món. El Fill no s'ha reservat res per a ell. Ho ha escampat a mans plenes. Ell és el camí que porta a Déu, el Pare, i el camí que baixa de Déu cap a nosaltres. Ell ha revelat, ha manifestat el rostre de Déu: qui el veu a ell, veu el Pare.

2.5. Paraules amb ressò

Principi

L'expresió «principi» amb que comença el pròleg de Joan és la mateixa de Gn 1,1 del començament de la Bíblia i també és el mateix mot que comença l'evangeli de Marc (Mc 1,1). Els començaments dels evangelis de Joan i de Marc semblen anunciar una segona creació, com si es reprengués un moviment de Déu a favor dels homes. En tots aquests llocs Déu parla i la seva Paraula és creadora d'alguna cosa nova. En l'evangeli de Joan veiem la Paraula, el mateix Fill, preexistent, inclinat cap al Creador i pendent d'ell en tot i per tot. En aquest començament ja hi descobrim el Pare i el fill únic. Hi són des del principi, des de sempre i per sempre.

Fill de Déu

En el llibre del Gènesi 1,27 l'home/dona són presentats com a imatge de Déu. Ara hi ha una nova revelació. El qui és la Paraula és el Fill únic, però els qui creuen en el seu nom i l'han rebut esdevenen fills de Déu. La dignitat s'estén a tots els qui creuen. Els sinòptics (Mateu, Marc i Lluc) també comencen amb una revelació. Després del baptisme en el Jordà la veu del cel proclama que «aquest és el meu Fill» (Mt 3,17; Mc 1,11; Lc 3,22). Jesús, en l'evangeli de Joan reconeixerà moltes vegades aquesta filiació anomenant Déu «el meu Pare», de manera que arriba a dir que el Fill no fa res pel seu compte (Jn 5,30; 7,17) sinó la voluntat del Pare que l'ha enviat (Jn 7,28-29; 8,29).

Testimoni

Joan Baptista és presentat com a testimoni. La primera part del pròleg el presenta com a testimoni de la llum. És a dir, la Paraula de Déu és una paraula que fa entendre les coses i el món. En la segona part del pròleg es diu que «dóna testimoni d'ell.» Més endavant Joan Baptista, voltat de deixebles, veurà passar Jesús i l'assenyalarà dient: «Mireu l'anyell de Déu» (Jn 1,36). Jesús, pel seu costat, elogia Joan dient que «és més que un profeta» (Mt 11,9). Jesús mateix reclamarà quatre testimonis que l'avalen: El Pare, Joan Baptista, les seves pròpies obres i l'Escriptura (Jn 5,31-47).

St. Joan Baptista i dos evangelistes. Relleu de la cadira de Maximià (segle VI), Ravenna.

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

En els relats de la creació presents en el llibre del Gènesi (la creació del món i la creació de l'ésser humà) s'hi endevina una gran delicadesa de Déu envers els homes. Déu sap que totes les coses que fa són bones i les dóna a l'home i la dona. Els farà el do de la llum, del firmament, de la terra ferma, dels llumeners celestials (el sol, la lluna i els estels), i de tota mena d'animals. El Gènesi comença dient: «Al principi Déu creà el cel i la terra» (Gn 1,1).
En els llibres sapiencials hi trobem algunes paraules relacionades amb la creació i amb el mitjancer que l'ha feta possible, aquell que, com a Paraula eterna, l'ha afaiçonada. Així tenim Pr 8,22 («El Senyor em posseïa al començament, abans de les seves obres, des de sempre»), Pr 8,30 («Jo era al seu costat com un mestre d'obres») i Sv 9,1 («Déu dels pares i Senyor misericordiós, que has fet l'univers amb la teva paraula»). I encara Sir 24,8 («L'Altíssim em digué: Vés a habitar entre els descendents de Jacob»).

Nou Testament

En l'evangeli segons Joan, Jesús contempla Déu com a creador i li prega dient: «Pare, m'estimaves abans de crear el món» (17,24). Jesucrist experimenta aquesta plenitud de vida quan diu: «Així com el Pare té vida en ell mateix també ha concedit al Fill que tingui vida en ell mateix» (5,26). La primera carta de Joan comença amb aquestes paraules: «Us parlem del qui és la Paraula de la vida, ja que la vida s'ha manifestat, i us anunciem la vida eterna, que estava amb el Pare i se'ns ha manifestat» (1,1-2). I encara: «Els qui confessen que Jesucrist s'ha fet realment home, són de Déu» (4,2).
A propòsit de les reaccions adverses d'aquest món que viu en la fosca i no vol acollir la llum, trobem algunes expressions en el sermó de l'últim sopar en les quals Jesús es lamenta del rebuig. Per exemple: «Pare bo, el món no t'ha conegut» (Jn 17,25). En plena controvèrsia amb els jueus, els dirigents retreuen a uns guàrdies que havien de detenir Jesús però que no l'han agafat i els diuen: «Qui de les nostres autoritats (dels jueus) o dels fariseus ha cregut en ell?» (Jn 7,48).

Detall del Tapís de la Creació (finals segle XI-inicis segle XII). Catedral de Girona.

2.7. El text ens parla

El personatge central del pròleg és Jesucrist, la Paraula de Déu. Cal esperar, però, al final de l'himne perquè en coneguem el nom. Abans de pronunciar el nom s'omple de contingut. De fet, tot l'himne gira al voltant d'ell. Es comença molt amunt, volant com les àligues, i es va baixant fins a tocar a terra, fins a nivell de la nostra humanitat. Jesucrist és l'home i és Déu, «Déu i home vertader», com afirma el concili de Nicea, el primer concili ecumènic. Aquest és el seu nom, contraposat al de Moisès.

La relació entre Déu i el qui és la Paraula és total. Es pot deduir d'això que qui vulgui conèixer Déu, que cregui, conegui i escolti el seu Fill. A Déu és impossible d'arribar-hi directament ; ningú no el pot veure. Tan sols Jesús, que és camí, veritat i vida, ens condueix al Pare. Tan sols qui ha conversat amb el Pare pot parlar-ne als homes. Dit breument: Jesús ens revela el Pare. I ho fa sobretot amb els seus gestos de guarició i de perdó, de donació i de lliurament, que culminen en la passió i mort en creu. Un cop ho ha complert tot, Jesús ressuscita i puja cap el Pare. Per això podem dir que surt de Déu, habita entre els homes i retorna a Déu.

Jesucrist ens porta l'amor fidel i veraç de Déu. La vida que hi ha en la Paraula es comunica als homes. La llum que il·lumina amb força la humanitat s'escampa vencent arreu la foscor. El Fill dóna la vida perquè està unit al Déu de la vida, viu i fa viure. Però en tant que llum veritable, la claror que Jesús escampa és la llum de la glòria de Déu. Per això els qui creuen en ell són fills de Déu.

La vida i la llum es concreten en l'amor del Pare que ens arriba barrejat amb l'amor del Fill. Coneixem Déu i fem experiència de la seva misericòrdia. Aquesta és la revelació, l'amor que el Pare aboca al món. Com diu la Primera carta de Joan, «a Déu ningú no l'ha vist mai; però si ens estimem, ell està en nosaltres i, dins nostre, el seu amor ha arribat a la plenitud» (4,12).

Llibre De civitate Dei de St. Agustí, Avinyó (Provença)(?) (segles XIII-XIV). Museu Episcopal de Vic.

3 MIREM LA VIDA

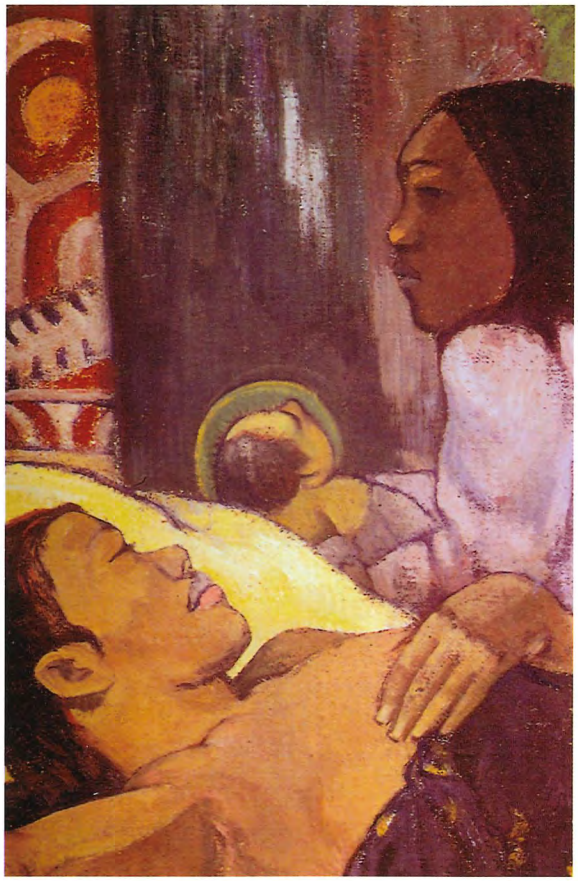

Detall de El naixement de Crist. El Fill de Déu (1896) de Gauguin. Neue Pinakothek, Munic.

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

El pròleg de l'Evangeli segons Joan insisteix a unir en una sola persona, Jesucrist, dues dimensions essencials, situades l'una a l'extrem de l'altra: «Paraula» i «home» (literalment «carn»). El punt on es trobem és el v. 14: «El qui és la Paraula s'ha fet home». Aquesta és una afirmació central de la fe cristiana. La nostra vida ha de ser concreta i arrelada, encarnada i sensible perquè en Jesús es manifesta la humanitat de Déu. Què vol dir, pràcticament, en la vida de cadascú, que la fe s'arrela en el món en què viu?

3.3. Units a la fe de l'Església

L'Església ha formulat la fe en l'encarnació (Déu s'ha fet com un de nosaltres, s'ha fet carn) i ens la transmet sobretot als voltants del Nadal. En l'anunci de l'àngel a Maria l'Església celebra l'encarnació del Crist en les entranyes de Santa Maria. Aquest infant, que Eli-

sabet proclamarà com a fruit beneït del ventre de Maria, el rememorem quan recitem l'Ave Maria. La festa del Nadal serà l'inici d'aquesta manifestació de la llum i la vida de Déu en aquest infant, anunciat als pastors i que il·lumina tots els pobles. Les icones de Nadal (l'anunci de l'àngel, la visitació a Elisabet, el naixement a Betlem, l'anunci als pastors, l'estel dels savis que adoraran l'infant, la revelació de la veu del cel en el baptisme del Jordà) són expressions de la mateixa llum i vida que es troben en el pròleg de l'Evangeli de Joan. L'Església creu fermament que la llum i la vida arriben a tots i mira amb simpatia el món que de vegades es resisteix a la llum. La llum ve de Jesucrist i és present en tots els que creuen en Ell.

3.4. Convidats a pregar

La pregària de l'Ave Maria expressa la joia de la manifestació de Déu. Aquesta pregària, composta per les paraules de l'anunci de l'àngel a Maria i de la lloança que li fa Elisabet, contempla com es realitza en ella el mateix que s'acomplirà en tota l'Església: com Maria, l'Església és plena de la gràcia. Nosaltres, creients, com Maria tenim el Senyor en nosaltres i, com ella, som «beneïts amb tota mena de benediccions» (Ef 1,3). Tota l'Església esdevé mare del Senyor quan escolta la paraula de Déu i la posa en pràctica (Mc 3,34-35). Som invitats a recitar la pregària de l'Ave Maria.

Frontal de la Mare de Déu, Bellver de Cerdanya (segle XIV). Museu Episcopal de Vic.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

La glòria del Pare és que nosaltres donem molt de fruit i siguem deixebles seus (Jn 15,8). Això ens anima a preguntar-nos quina és la nostra relació amb Jesucrist, verificada en la pregària i en el servei als més pobres i desvalguts. Jesús va prendre la condició d'esclau i es féu pobre i dèbil. Preguntem-nos si es realitza en nosaltres allò que diu la Primera carta de Joan: «El qui està en ell (en Déu) ha de viure com Jesús vivia» (2,6).

DIÀLEG AMB NICODEM

(Jn 2,23-3,21)

1 LLEGIM EL TEXT

23 Mentre era a Jerusalem durant els dies de la festa de Pasqua,
molts, veient els senyals prodigiosos que feia, van creure en el seu
nom. 24 Però Jesús no es fiava d'ells, perquè els coneixia tots 25 i no
necessitava que ningú li digués què són els homes: ell sabia prou
què hi ha en el cor de cadascú.

3 1 Hi havia un dels fariseus que es deia Nicodem. Era un dirigent
dels jueus. 2 Aquest home va anar de nit a trobar Jesús i li digué:
—Rabí, sabem que ets un mestre enviat per Déu, perquè ningú no
podria fer aquests senyals prodigiosos que tu fas si Déu no estigués
amb ell.

3 Jesús li respongué:
—T'ho ben asseguro: ningú no pot
veure el Regne de Déu si no neix de
dalt.

4 Li diu Nicodem:
—Com pot néixer un home que ja és
vell? És que pot entrar altra vegada a
les entranyes de la mare i tornar a néi-
xer?

5 Jesús respongué:
—T'ho ben asseguro: ningú no pot
entrar al Regne de Déu si no neix de

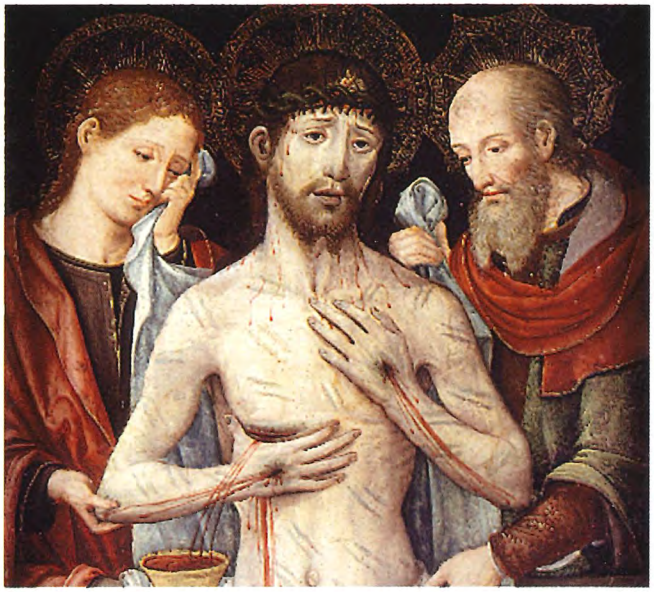

Crist Patiens amb sant Joan Evangelista i Nicodem (Segona dècada del segle XVI) de Vicente Macip. Museu de Belles Arts de València.

l'aigua i de l'Esperit. [6] De la carn en neix carn, de l'Esperit en neix
Esperit. [7] No t'estranyis que t'hagi dit: «Cal que nasqueu de dalt.»
[8] El vent bufa allà on vol; en sents la remor, però no saps d'on ve ni
on va. Així mateix passa amb el qui neix de l'Esperit.

[9] Nicodem li replicà:

—Com pot ser tot això?

[10] Jesús li respongué:

—I tu, que ets mestre d'Israel, no ho comprens? [11] Et ben assegu-
ro que parlem d'allò que sabem i donem testimoni d'allò que hem
vist, però vosaltres no admeteu el nostre testimoni. [12] Si no em
creieu quan us parlo de les coses terrenals, com podreu creure'm
quan us parli de les celestials? [13] Ningú no ha pujat mai al cel, fora
d'aquell qui n'ha baixat, el Fill de l'home. [14] I així com Moisès va
enlairar la serp en el desert, també el Fill de l'home ha de ser enlai-
rat, [15] perquè tots els qui creuen tinguin en ell vida eterna. [16] Déu ha
estimat tant el món que ha donat el seu Fill únic perquè no es perdi
cap dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna. [17] Déu no
ha enviat el seu Fill al món perquè el món fos condemnat, sinó per
salvar-lo per mitjà d'ell. [18] Els qui creuen en ell no són condemnats,
però els qui no creuen ja han estat condemnats, perquè no han cre-
gut en el nom del Fill únic de Déu. [19] La condemna ha arribat per
això: quan la llum ha vingut al món, els homes s'han estimat més la
foscor que la llum, ja que les seves obres eren dolentes. [20] Tots els
qui obren el mal tenen odi a la llum, i no s'acosten a la llum perquè
quedarien al descobert les seves obres. [21] Però els qui viuen d'a-
cord amb la veritat s'acosten a la llum perquè es vegin les seves
obres, ja que les fan segons Déu. ■

2 ENTREM DINS EL TEXT

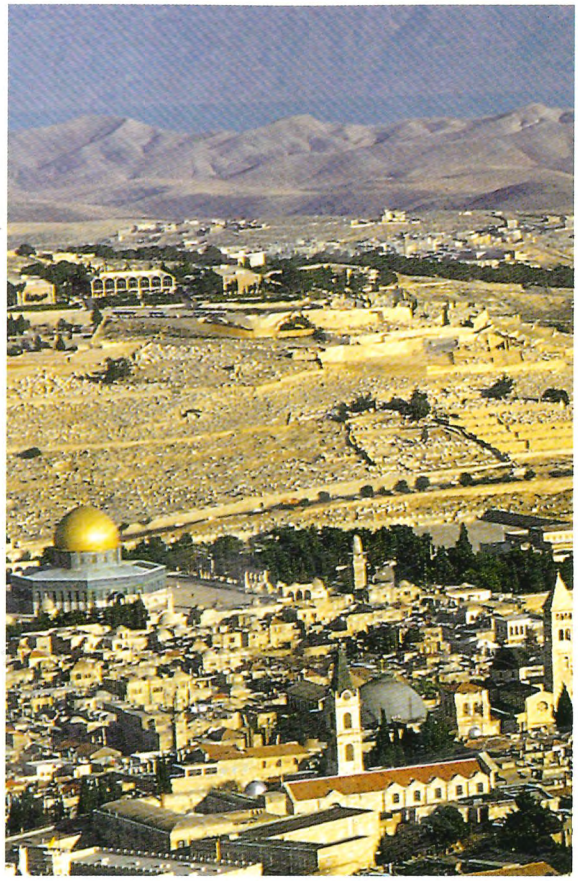

Jerusalem.

2.1. Informacions d'interès

Geogràfiques

Els esdeveniments narrats en Jn 2,23-3,21 es desenvolupen a Jerusalem (2,23). La Ciutat Santa, on s'aixecava el temple (vegeu 1Re 6-8), era el centre espiritual del judaisme (vegeu Ez 47,1-12). Segons manava la Llei, els jueus havien de pelegrinar a Jerusalem per la festa de Pasqua (vegeu Lv 23). La Pasqua commemorava l'alliberament dels israelites de l'esclavatge d'Egipte (vegeu Ex 14,1-21.43-49). Durant la Pasqua la ciutat augmentava el nombre de residents; el temple acollia una multitud de pelegrins i s'hi intensificava l'activitat cultual. Els pelegrins pagaven un segon delme quan eren a la ciutat santa, la qual cosa propiciava l'acció caritativa i, a la vegada, afavoria el creixement de l'activitat comercial. Per tot plegat, la presència de Jesús a Jerusalem durant la Pasqua comporta que les paraules (Jn 2,18-22) i els signes que realitza (2,13-17) tinguin un gran ressò entre el poble (2,23) i els dirigents jueus (3,2).

Socioreligioses

Els fariseus constituïen un grup religiós important. L'esperança en l'arribada del Regne de Déu formava part de les seves conviccions. Concretaven el

seu compromís mitjançant el compliment escrupolós dels manaments de la Llei (vegeu Mc 7,3-4), segurs que l'acurada observació dels preceptes acceleraria l'arribada del Messies i la instauració del Regne de Déu. Els fariseus no propugnaven la violència ni empraven mitjans violents. Gaudien d'autoritat entre el poble ja que insistien en l'ensenyament de la Llei; i, a diferència dels saduceus, la classe dirigent, sacerdotal i oligàrquica, defensaven la doctrina de la resurrecció i l'existència dels àngels. Nicodem pertanyia al grup fariseu (Jn 7,50) i potser formava part del Gran Consell, el Sanedrí. Jesús mateix l'anomena «mestre d'Israel» (3,10) i això fa pensar que segurament era un mestre de la Llei. Nicodem s'expressa en plural «sabem», la qual cosa indica que comparteix amb altres la seva opinió sobre Jesús. També s'adreça a Jesús amb el terme «rabí», títol emprat per designar els mestres de la Llei. Després de la seva trobada amb Jesús (3,2), Nicodem el defensarà davant les autoritats jueves (7,50-52), i portarà una barreja de mirra i àloe a la sepultura del Senyor (19,39).

Visita de Nicodem a Crist (1880) de John La Farge. Smithsonian American Art Museum, Washington.

Simbolismes

Els «senyals prodigiosos» són les accions de Jesús que causen la conversió del qui els percep (Jn 7,31; 8,30; 10,42; 11,45.47-48; 12,11.42). Però en 2,23-25 Jesús desconfia dels qui han cregut en ell, perquè copsa l'interior del cor i entén que només han captat l'exterior del signe però no el que significa. Nicodem es defineix a si mateix com un home «vell». La vellesa no es refereix tan sols a l'edat. Metafòricament, evoca el fet de mantenir-se dins el passat i la consciència de no poder canviar. Per això Nicodem ha de tornar a néixer; és a dir, ha de convertir-se. Recordem que, quan els israelites alliberats d'Egipte, travessaven el desert i sofrien les picades de les serps, Moisès fabricà una serp d'aram i la posà dalt d'un estendard. Quan un israelita era picat, mirava la serp enlairada i quedava guarit (Nm 21,9; Sv 16,5-6). La figura de la serp enlairada constitueix una metàfora de Crist, Fill de l'Home, el qual, enlairat sobre l'arbre de la creu salva als homes ferits pel pecat (8,28; 12,23.33-34).

2.2. Quin tipus de text comentem?

Es tracta d'un diàleg entre dos mestres. L'un, Nicodem, és presentat com a «mestre d'Israel» (3,10), i l'altre, Jesús, ho és com a «mestre enviat per Déu» (3,2). Nicodem fa tres intervencions i Jesús, li replica tres vegades. Potser darrere d'aquí hi ha elements d'una catequesi baptismal dirigida als jueus desitjosos d'integrar-se dins la comunitat cristiana.

El text és una exposició sobre la identitat de Jesús. Aquest apareix com el «Fill» de Déu que ha vingut al món no per condemnar-lo, sinó per salvar-lo (3,17). A la vegada, és el «Fill de l'Home» que, a semblança de la serp d'aram enlairada per Moisès en el desert per salvar el poble pelegrí, concedeix la salvació a tots els qui giren la mirada cap a ell, enlairat a la creu (3,13-14). Jesús és «el Fill únic» (3,18) donat per Déu al món perquè no es perdi ningú dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna (3,15).

L'acceptació de Jesús com a «Fill Únic de Déu» es concreta en el baptisme. El baptisme implica néixer de dalt (3,7), tornar a néixer (3,5), néixer de l'aigua i de l'Esperit (3,5). D'aquesta manera l'home esdevé fill de llum i testimoni de la veritat, en el sentit de portar un estil de vida segons la voluntat de Déu (3,20-21).

2.3. Situem el text en el conjunt de l'evangeli

2. Revelació de Jesús, el Fill, en senyals prodigiosos i paraules (2,1-12,50)
  2.1. De Canà a Canà (2,1-4,54)
    a Galilea (Canà)
      «primer» senyal: l'aigua convertida en vi
      fe dels deixebles (2,1-12)
    b Jerusalem (per la festa de Pasqua)
      purificació del temple: anunci de la mort-resurrecció (2,13-22)
      diàleg amb Nicodem: invitació a creure (2,23-3,21)
      c Judea (Enon, prop de Salim)
        declaració final de Joan Baptista (3,22-36)
    b' Samaria (Sicar, vora el pou de Jacob)
      diàleg amb la samaritana (4,1-26)
      trobament amb els samaritans: creure en Jesús, el salvador del món (4,27-42)
    a' Galilea (Canà)
      «segon» senyal: la guarició del fill del funcionari reial
      fe de tota la família (4,43-54)

Jesús anà al Temple on veié el tràfec de canvistes i mercaders. Llavors els treu tots fora del temple. No volia que la casa del seu Pare es convertís en un mercat (Jn 2,13-17). Els deixebles veieren en l'acció de Jesús el compliment

de les paraules del Salm: «El zel del teu temple em consumeix» (69,10). D'altra banda Jesús els diu que si destrueixen el santuari, ell n'aixecarà un altre en tres dies; aquestes paraules són la causa que els jueus entenguin Jesús com el Messies que ve a donar plenitud a la Llei (2,18-20). Per aquest motiu Nicodem va anar a parlar amb Jesús. Sobtadament el Senyor fa una proposta inesperada a Nicodem: el convida a néixer de nou, a néixer de l'aigua i de l'Esperit (3,1-10). Nicodem no capta la profunditat de la proposta de Jesús i es retira. Però, més endavant, una dona samaritana la comprendrà i ella mateixa li demanarà l'aigua viva que permet conèixer Déu en Esperit i en veritat (4,23-24).

2.4. Seguim el fil del text

Durant els dies que duren les festes de Pasqua, Jesús fa signes prodigiosos davant la multitud reunida a la Ciutat Santa, i expulsa del temple els mercaders (2,13-22). La purificació del temple permet a molts veure en Jesús el Messies que dóna plenitud al compliment de la Llei i, per aquest motiu, creuen en ell. Tanmateix, Jesús no es refia d'aquestes adhesions perquè allò que li interessa és el cor, el lloc on es juga el canvi de vida.

Admirat pels senyals prodigiosos, Nicodem va a veure Jesús i comença un diàleg. Nicodem reconeix Jesús com a rabí, com un gran mestre en l'ensenyament de la Llei ja que ha purificat el temple. Però la tasca de Jesús és més profunda que la docència referent a l'acurat compliment de la Llei; per aquesta raó Jesús fa a Nicodem una proposta que implica la transformació de la vida. Jesús li proposa néixer de nou, néixer de dalt, néixer de l'aigua i de l'Esperit. El convida a entrar de ple dins l'àmbit de Déu. Però Nicodem té dificultats per a comprendre què vol Jesús. No entén com un vell pot tornar a néixer.

El diàleg arriba al final. Llavors, Jesús manifesta la seva identitat. Les seves paraules són autoritzades, ja que ell ve de Déu i parla de les coses celestials. Per això, qui vulgui salvar-se ha de buscar en ell la vida eterna. Així com la serp enlairada per Moisès conferia la curació a qui la contemplava, Jesús és el Fill de l'home que regala la vida eterna a tots els qui creuen. De fet, l'amor del Pare envers la humanitat passa per ell, i ningú dels qui creuen en ell ha de perdre's. Jesús ha vingut al món per salvar-lo. I la salvació consisteix a deixar-se il·luminar per la llum, que és Jesús mateix.

2.5. Paraules amb ressò

Nit-home vell / llum-foscor

Aplicat a Nicodem, el terme «nit» no defineix una noció cronològica, sinó simbòlica. Viure en la nit significa viure com a home vell, que s'agafa al que ja sap i als senyals prodigiosos. Però cal transformar la vida i copsar l'autèntica identitat de Jesús. La llum representa la presència del qui és la Paraula (1,1). Jesús ha vingut al món per donar sentit a la vida dels homes (1,9), i perquè realitzin les seves obres segons la voluntat de Déu (3,21). La foscor simbolitza l'àmbit que rebutja Jesús (1,10) i persisteix en la maldat (3,19).

Néixer de dalt

El terme català «dalt» tradueix un mot grec que significa alhora «de dalt» i «de nou». Per poder veure el Regne de Déu, que Jesús porta, cal néixer de dalt, és a dir néixer de nou, néixer de Déu. Es neix de dalt quan es neix de l'aigua i de l'Esperit. Els termes «aigua» i «Esperit» són una metàfora del baptisme, gràcies al qual la persona s'incorpora a l'Església, cos de Crist. Néixer de nou implica reconèixer Crist com la llum del món; ell dóna sentit a la vida del creient i li permet orientar l'existència segons els criteris de Déu.

Fill de l'home - Fill únic de Déu

Són dues expressions complementàries sobre Jesús. D'una banda, el Fill únic, que és Déu i està en el si del Pare, revela als homes l'amor fidel i gratuït de Déu (1,18). Jesús és el Fill únic (3,19) que mitjançant les seves paraules i els seus signes revelarà als homes el misteri del Pare. Diu Jesús: «Qui m'ha vist a mi, ha vist el Pare» (14,9). D'altra banda, el Fill de l'home ha baixat del cel (3,13) per donar testimoni de la voluntat del Pare de fer arribar a tothom la seva salvació. El moment clau del lliurament del Fill de l'home es troba en la passió (cc. 18-19): el Fill mor en creu per amor als homes i per dur a tota la seva plenitud la voluntat salvadora de Déu. Quan mirem Jesús com a Fill de l'home, l'Esperit ens obre el cor per contemplar-lo com a Fill únic de Déu.

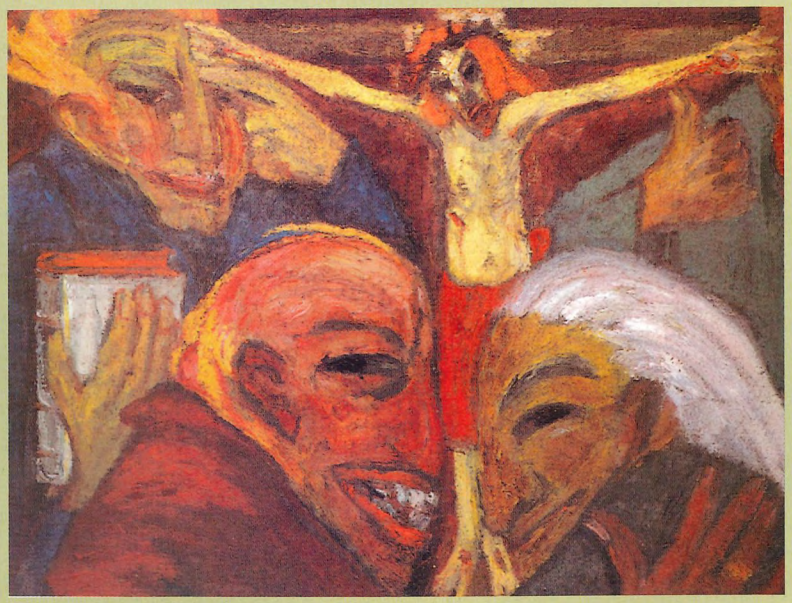

Martirium II de Nolde (1921). Fundació Ada und Emil Nolde, Seebüll.

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

La noció de renéixer, néixer de dalt, o néixer de l'aigua i de l'Esperit és freqüent en l'Antic Testament. Destaquem-ne tres textos.
La malícia dels homes creixia sens fi. El Senyor volgué fer renéixer la humanitat i envià el diluvi sobre la terra (Gn 6-8). Les aigües diluvials eliminaren la humanitat, però Noè i la seva família se salvaren gràcies a la protecció de l'arca. D'aquesta manera la creació, que era bona (Gn 1,31), es pogué refer segons el projecte de Déu (Gn 8,15-22).
Un altre exemple. El poble d'Israel sofria la duresa de l'esclavatge al país d'Egipte, però en fou alliberat per Déu per mediació de Moisès. El poble travessà el Mar Roig i deixà de ser un poble esclau per esdevenir una nació lliure (Ex 14-15). El poble va néixer de nou.
Finalment, els israelites sofriren el dolor de l'exili a Babilònia. La profecia d'Ezequiel descriu el poble devastat sota la imatge d'un caramull d'ossos secs. Però el Senyor mana a Ezequiel profetitzar sobre els ossos: l'esperit entrà dins ells, recobren la vida i es posen drets formant una multitud molt gran (Ez 37,1-14). La presència de l'Esperit féu que el poble tornés a néixer i es converteixi altra vegada en el poble viu i fidel al Senyor.

Nou Testament

El baptisme explicita el definitiu naixement de la persona humana en Crist. Quan l'home ha estat engendrat de nou pot començar a viure l'amor sincer que prové d'un cor net (1Pe 1,22-23). La condició per néixer de dalt, per néixer de Déu, és confessar que Jesús és el Messies (1Jn 5,1).
Són nombroses les referències al baptisme com a signe del nou naixement. El baptisme suposa la transformació de l'home pel seu lliurament a Crist (Ac 2,38-41). El baptisme és el bany de regeneració i de renovació de l'home per mitjà de l'Esperit (Tt 3,5), a la vegada que el fa participar de la mort i de la resurrecció de Jesús (Rm 6,4). El baptisme ens allibera del pecat (Rm 6,1-13), ens fa homs nous revestits de Crist (Ga 3,27) i ens omple de santedat i justícia (Rm 6,1-14 ; 1Co 6,11). El baptisme incorpora l'ésser humà a la comunitat eclesial (Ac 10) i fonamenta la unitat dels membres de l'Església (Ef 4,1-7). Per tant no ha d'estranyar que Jesús envïi els deixebles a batejar en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant (Mt 28,19).

Jesús envia els deixebles a batejar en nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant.

2.7. El text ens parla

La nostra època és tenyida de superficialitat. En comptes de viure a fons l'existència humana ens conformem a ser turistes de la vida. El turista, quan visita un país, pretén veure el màxim nombre de coses però sense profunditzar-ne cap. Sovint ens impressionen els «senyals prodigiosos» esdevinguts al voltant nostre; però, acabada la sorpresa, oblidem el fet i, ràpidament, anem a la recerca d'un altre «senyal prodigiós». D'aquesta manera recorrem la vida com a turistes, veiem moltes coses, experimentem situacions diverses, però aprofundim en molt poques.

Nicodem resta impressionat pels senyals prodigiosos realitzats per Jesús. Tanmateix no va a fons, no vol néixer de nou, se sent vell, incapaç de canviar de vida. Quantes vegades ens aturem en l'aspecte exterior de les coses sense copsar-ne el batec profund? Quants cops, per pura peresa, creiem que som massa vells per a canviar? Nicodem es va trobar amb Jesús però el trobament no li capgirà el cor perquè es deturà en l'aparença externa del Senyor.

Copsar la intimitat de Jesús implica mirar-lo com allò que és autènticament: Fill de Déu i Fill de l'home. Ell és la presència encarnada de Déu entre nosaltres (Jn 1,1.14). Tan sols qui arriba a comprendre la naturalesa íntima de Jesús, neix de nou, capgira la vida. Ara bé, estimar la persona de Jesús en tota la seva plenitud és un do de Déu. L'Esperit Sant és dins nostre i ens fa cridar «Abbà, Pare» (Ga 4,6), i a la vegada ens permet reconèixer Jesús com el Senyor (1Co 12,3). Cal, per tant, estar oberts a la presència de l'Esperit que batega dins el món. Estarem oberts a l'Esperit si contemplem Jesús com a Fill de l'home enaltit a la creu. Així, aprendrem a compartir la vida amb els germans, viurem en la humilitat, i el servei al proïsme ens eixamplarà el cor. Contemplar Jesús com a Fill de l'home ens empeny a captar-lo com a Fill de Déu, com a enviat del Pare que busca la salvació de tothom.

Així aprendrem a compartir la vida amb els germans, viurem en la humilitat i el servei al proïsme ens eixamplarà el cor.

3 MIREM LA VIDA

La lectura de l'Evangeli ha de comportar la trobada personal amb Crist.

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

- Els senyals prodigiosos de Jesús, principalment l'expulsió dels mercaders i canvistes del Temple, n'impressionaren molts. Però l'impacte fou superficial; fins i tot Nicodem va anar a parlar amb ell, però no comprengué la fondària de la persona de Jesús. La lectura de l'Evangeli ha de comportar la trobada personal amb Crist. Què fem per trobar-nos amb ell? Tenim cura de la pregària? Tenim en compte el discerniment espiritual? Dialoguem i compartim les alegries i les angoixes de la vida amb els germans?

- El diàleg de Jesús amb Nicodem evoca el nostre baptisme. Que n'hem fet, del nostre baptisme? Deixem que l'aigua, metàfora de l'Evangeli renovi constantment la nostra vida? Permetem que l'Esperit Sant, la presència mateixa de Déu dins nosaltres, habiti realment dins el nostre cor? L'Evangeli renovarà la nostra vida quan ens propo-

sem, a més d'escoltar-lo i meditar-lo, de posar-lo en pràctica. L'Esperit Sant podrà actuar eficaçment dins nostre quan prenguem la creu, com Jesús, i sembrem dins el món la llavor de l'Evangeli.

- Aprofundir la vida cristiana significa mirar la creu de Jesús. Mirar la creu vol dir viure estimant, i estimar suposa esforç, compromís, gratuïtat, i sovint incomprensió. Ens fa por mirar la creu? La creu no és tan sols un instrument de tortura; al darrere s'hi amaga l'alba de la resurrecció. Som capaços de veure darrere els esdeveniments quotidians que suposen la creu, el preludi de la resurrecció?

3.3. Units a la fe de l'Església

Diu la Constitució «Lumen Gentium» del Concili Vaticà II (n. 7): «La vida de Crist en el si de l'Església es comunica als creients, que s'uneixen misteriosament i realment per mitjà dels sagraments al mateix Crist que patí i viu gloriós. Perquè mitjançant el baptisme ens configurem amb Crist; perquè també tots nosaltres hem estat batejats en un sol Esperit per a formar un sol cos (1Co 12,13).» El baptisme, sota un ritu sagrat, presenta i efectua la unió del batejat amb la mort i resurrecció de Crist: «Perquè amb ell hem estat sepultats pel baptisme, per a participar en la seva mort, però si hem estat empeltats en ell per la semblança de la seva mort, també ho serem igualment per la semblança de la seva resurrecció (Rm 6,4-5).» El baptisme és el primer dels sagraments de la iniciació cristiana (baptisme, confirmació, eucaristia). El baptisme configura el cristià a imatge del Senyor perquè el fa partícip de la seva mort i resurrecció.

3.4. Convidats a pregar

- Silenci perquè cadascú es pregunti què ha descobert. Hi pot haver un intercanvi amb els altres.

- Preguem tot evocant el nostre baptisme. Recordem les persones que, amb la seva paraula i el seu testimoni de vida, ens han transmès Jesús amb joia.

- Llegim en Is 41,17-20 com l'aigua vessada per Déu sobre el poble assedegat li retorna la vida. Demanem al Senyor que refaci la nostra vida perquè puguem néixer de nou mitjançant l'aigua i l'Esperit.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

- Vivim la nostra fe en una comunitat. És bo que els infants que han de rebre el baptisme i els seus pares siguin acollits i acompanyats. També és bo que revifem la gràcia del baptisme que un dia vam rebre.

- Vivim la fe dins el món. La societat necessita que els cristians donem un testimoni creïble de Jesús. No basta realitzar signes externs, per prodigiosos que siguin. Els deixebles de Jesús estan contents de la seva amistat i no tenen por de viure l'Evangeli.

- Jesús, mitjançant el diàleg amb Nicodem, ens convida a néixer de nou. Els set dons de l'Esperit ens faran néixer de dalt i de nou i sembrarem en el món la llavor de la Bona Nova.

LA SAMARITANA

(Jn 4,1-42)

1 LLEGIM EL TEXT

[1] Jesús va saber que havia arribat a oïda dels fariseus que ell feia més deixebles i en batejava més que Joan. [2] De fet, no era Jesús qui batejava, sinó els seus deixebles. [3] Llavors va deixar Judea i se'n tornà a Galilea.

[4] Jesús havia de travessar Samaria. [5] Arribà, doncs, en una població samaritana que es deia Sicar, no gaire lluny de la propietat que Jacob havia donat al seu fill Josep; [6] allà hi havia el pou de Jacob. Jesús, cansat de caminar, s'assegué allí a la vora del pou. Era cap al migdia. [7] Una dona de Samaria es presentà a pouar aigua. Jesús li diu:

—Dóna'm aigua.

[8] Els seus deixebles se n'havien anat al poble a comprar menjar.

[9] Però la dona samaritana preguntà a Jesús:

—Com és que tu, que ets jueu, em demanes aigua a mi, que sóc samaritana?

Cal recordar que els jueus no es fan amb els samaritans.

[10] Jesús li respongué:

—Si sabessis quin és el do de Déu i qui és el qui et diu: «Dóna'm aigua», ets tu qui li n'hauries demanada, i ell t'hauria donat aigua viva.

[11] La dona li diu:

—Senyor, no tens res per a pouar i aquest pou és fondo. D'on la trauràs, l'aigua viva? [12] El nostre pare Jacob ens va donar aquest pou, i en bevia tant ell com els seus fills i el seu bestiar. ¿Que potser ets més gran que no pas ell?

[13] Jesús li respongué:

—Tots els qui beuen aigua d'aquesta tornen a tenir set. [14] Però el qui begui de l'aigua que jo li donaré, mai més no tindrà set: l'aigua que jo li donaré es convertirà dintre d'ell en una font d'on brollarà vida eterna.

[15] Li diu la dona:

—Senyor, dóna'm aigua d'aquesta! Així no tindré més set ni hauré de venir aquí a pouar.

[16] Ell li diu:

—Vés a cridar el teu marit i torna.

[17] La dona li contesta:

—No en tinc, de marit.

Li diu Jesús:

—Fas bé de dir que no en tens. [18] N'has tingut cinc, i l'home que ara tens no és el teu marit. En això has dit la veritat.

Detall de la samaritana. Mosaic de St. Apol·linar el nou, Ravenna, segle V.

[19] La dona li respon:
—Senyor, veig que ets un profeta. [20] Els nostres pares van adorar Déu en aquesta muntanya, però vosaltres dieu que el lloc on cal adorar-lo és Jerusalem.
[21] Jesús li diu:
—Creu-me, dona, arriba l'hora que el lloc on adorareu el Pare no serà ni aquesta muntanya ni Jerusalem. [22] Vosaltres adoreu allò que no coneixeu. Nosaltres sí que adorem allò que coneixem, perquè la salvació ve dels jueus. [23] Però arriba l'hora, més ben dit, és ara, que els autèntics adoradors adoraran el Pare en Esperit i en veritat. Aquests són els adoradors que vol el Pare. [24] Déu és esperit. Per això els qui l'adoren han de fer-ho en Esperit i en veritat.
[25] Li diu la dona:
—Sé que ha de venir el Messies, és a dir, l'Ungit. Quan ell vingui, ens ho explicarà tot.
[26] Jesús li respon:
—Sóc jo, el qui et parla.
[27] En aquell moment arribaren els deixebles. S'estranyaren que parlés amb una dona, però cap d'ells no gosà preguntar-li què volia o per què parlava amb ella. [28] Llavors la dona deixà la gerra i se'n va anar al poble a dir a la gent:
—[29] Veniu a veure un home que m'ha dit tot el que he fet. No deu ser el Messies?
[30] La gent va sortir del poble i l'anà a trobar.
[31] Mentrestant, els deixebles el pregaven:
—Rabí, menja.
[32] Però ell els contestà:
—Jo, per menjar, tinc un aliment que vosaltres no coneixeu.
[33] Els deixebles es preguntaven entre ells:
—És que algú li ha portat menjar?
[34] Jesús els diu:
—El meu aliment és fer la voluntat del qui m'ha enviat i dur a terme la seva obra. [35] ¿No teniu costum de dir: «Quatre mesos més i ja serem a la sega?» Doncs bé, jo us dic: alceu els ulls i mireu els camps; ja són rossos, a punt de segar! [36] El segador ja cobra el jornal i recull el gra per a la vida eterna; així s'alegren plegats el sembrador i el segador. [37] En aquest cas té raó la dita: «Un és el qui sembra i un altre el qui sega.» [38] Jo us he enviat a segar on vosaltres no havíeu treballat. Altres van treballar-hi, i vosaltres us heu beneficiat del seu treball.
[39] Molts dels samaritans d'aquell poble van creure en ell per la paraula de la dona, que assegurava: «M'ha dit tot el que he fet.» [40] Per això, quan els samaritans anaren a trobar-lo, li pregaven que es quedés amb ells. I s'hi va quedar dos dies. [41] Per la paraula d'ell mateix encara molts més van creure, [42] i deien a la dona:
—Ara ja no creiem pel que tu dius. Nosaltres mateixos l'hem sentit i sabem que aquest és realment el salvador del món. ■

2 ENTREM DINS EL TEXT

Pou de Jacob.

2.1. Informacions d'interès

Geogràfiques

Sembla normal que per anar de Natzaret de Galilea a Judea i Jerusalem qualsevol vianant o caravana passi per Samaria, que és el territori que ve de pas. Però en temps de Jesús els samaritans eren hostils als jueus i més quan anaven al temple; per això els jueus no solien passar per Samaria sinó per la vall del riu Jordà fins a Jericó i d'allà enfilaven amunt cap a Jerusalem.

El pas de Jesús per Samaria no era, doncs, el normal. Ara bé, com que entre els primers cristians hi ha samaritans no és estrany que la tradició evangèlica recollís el pas de Jesús per Samaria que, per ells i potser per als seus pares, era altament significatiu.

El pou de Jacob, que avui encara podem localitzar, és entre les ciutats actuals d'Askar i Nablús (antiga Siquem?). El nom de Sicar que es llegeix en Jn 4,5 podria correspondre a qualsevol de les dues ciutats mencionades.

En un país de poca aigua els pous i la propietat dels pous revesteixen molt importància perquè hi ha ramats, pastors i tribus nòmades. Tots tenen necessitat d'aigua.

Socioreligioses

L'any 722 aC els assiris van destruir la ciutat de Samaria, van deportar els israelites que vivien a la regió i van fer-hi venir gent d'altres indrets de l'imperi. Aquests es van barrejar amb els habitants del país que havien quedat (vegeu 2Re 17,24-41). Així nasqué el poble samarità que adorava el Déu d'Israel però de manera sincrètica introduïa elements estranys al culte tradicional israelita. Entre els samaritans i els jueus de l'exili sempre hi hagué una forta hostilitat per motius religiosos i polítics (Esd 4,1-5; Sir 50,25-26). Una de les concrecions d'aquest enfrontament es referia al temple: calia adorar Déu en aquesta muntanya (Garizim, la muntanya sagrada dels samaritans) o bé al temple de Jerusalem?
Malgrat tot, Jesús posa els samaritans com a exemples d'una actitud compassiva i agraïda (Lc 10,20-27; 17,11-19).

Simbolismes

Anar al pou de Jacob no és tan sols per treure'n aigua, sinó pouar a les fonts de la fe d'Abraham, Isaac i Jacob. També és significatiu que, mentre Jesús cerca aigua (el pou de Jacob), la samaritana li parla "d'un pou fondo". Més endavant ja no serà el pou sinó "l'aigua que brolla de l'interior" la que calmarà la set per sempre. Es pot deduir, doncs, que aquest viatge és una nova experiència espiritual.

També quan es puja a Montserrat no tan sols acudim a un lloc de pregària sinó que connectem amb la fe dels nostres pares i avis i amb els grans poetes de la nostra terra, com Verdaguer. Igualment, el pou de Jacob també era significatiu tant per un samarità com per un jueu.

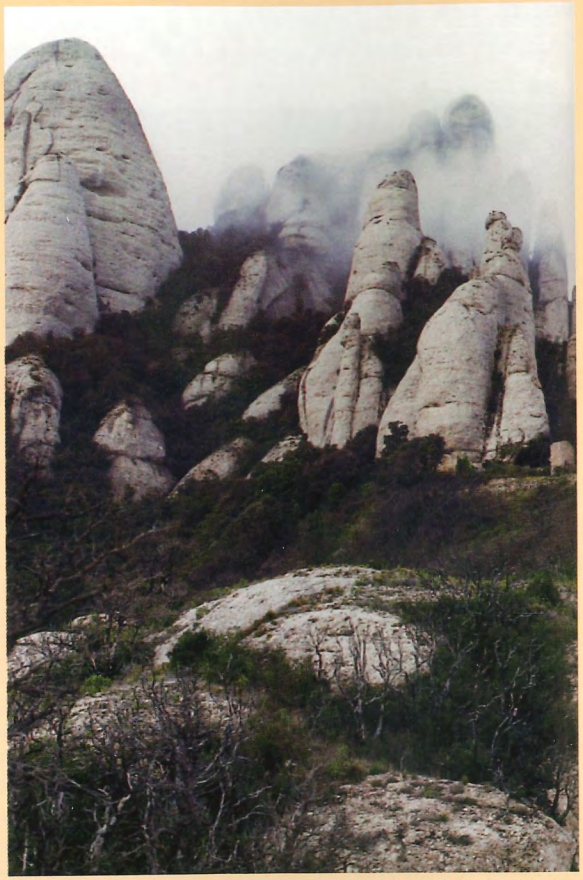

Montserrat.

2.2. Quin tipus de text comentem?

El text és un diàleg amb elements de discurs. La petició d'aigua i la resposta de Jesús a la samaritana, donen peu a un ensenyament que la dona recull. El diàleg entre Jesús i la samaritana és viu. Comença parlant de l'aigua i la set del cos però tot seguit Jesús fa entrar la samaritana en el món simbòlic de l'altra set i de la vida permanent. Ella ho entén i crida els seus conciutadans a escoltar el profeta Jesús, aquell que parla en nom de Déu.

Detall de Jesús i la samaritana d'Alonso Cano (vers1638). Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, Madrid.

2.3. Situem el text en el conjunt de l'evangeli

2. Revelació de Jesús, el Fill, en senyals prodigiosos i paraules (2,1-12,50)
  2.1. De Canà a Canà (2,1-4,54)
    a Galilea (Canà)
      «primer» senyal: l'aigua convertida en vi
      fe dels deixebles (2,1-12)
    b Jerusalem (per la festa de Pasqua)
      purificació del temple: anunci de la mort-resurrecció (2,13-22)
      diàleg amb Nicodem: invitació a creure (2,23-3,21)
      c Judea (Enon, prop de Salim)
        declaració final de Joan Baptista (3,22-36)
    b' Samaria (Sicar, vora el pou de Jacob)
      diàleg amb la samaritana (4,1-26)
      trobament amb els samaritans: creure en Jesús, el salvador del món (4,27-42)
    a' Galilea (Canà)
      «segon» senyal: la guarició del fill del funcionari reial
      fe de tota la família (4,43-54)

Estem contemplant els primers moviments de Jesús després de la crida dels deixebles. Són els primers processos de fe dels qui acaben creient en el Senyor. La novetat total, tant per la conversió de l'aigua en vi com per la purifi-

cació del temple, caracteritza la fe dels deixebles, després la fe de la gent que han vist l'expulsió dels venedors, Nicodem que és invitat a creure, els samaritans i, finalment, la família entera del funcionari reial.

2.4. Seguim el fil del text

Jesús arriba cansat al pou de Jacob i s'asseu. Quan arriba la dona, Jesús li demana aigua i la dona li diu que és fondo. El doble llenguatge (el de Jesús i el de la dona) es va manifestant perquè Jesús parla d'una aigua diferent i la dona samaritana parla de l'aigua que calma la set. Ella, que al començament ha quedat sorpresa en veure que Jesús li parlava sense importar-li que fos una dona i samaritana i sense importar-li que ella hagués tingut altres marits, es va adonant del llenguatge divers de Jesús i li demana una resposta sobre el temple on cal anar a adorar. Jesús ja havia suggerit que el temple vertader era l'aigua que havia de sortir de dintre de cada un i per això complementa la resposta dient que els vertaders adoradors no aniran ni al temple de Jerusalem ni al de la muntanya de Garizim sinó que «adoraran el Pare en esperit i en veritat». La dona, ja de ple en el llenguatge religiós, pregunta pel Messies, que els samaritans, com els jueus, també esperaven. La resposta sembla clara perquè Jesús li diu: «Sóc jo», o «jo sóc», qui et parla, i aquesta expressió només la pronuncia Déu.

Continua el joc de les ambivalències perquè els deixebles arriben desconcertats veient que parla amb una dona i no gosen dir-li res. La dona ha entès el llenguatge nou i, deixant la gerra, corre a dir als homes del seu poble que vagin a veure un home que pot ser que sigui el Messies.

Els deixebles han entrat en escena. Ells també han d'entrar en el llenguatge de la novetat. Ells es preocupen pel menjar, però Jesús els parla, com en el diàleg amb la dona samaritana, d'un altre aliment. El nou pa consistirà a «fer la voluntat del Pare que l'ha enviat» (4,34). Els samaritans ja vénen cap a Jesús i ell veu aquella gent disposats a rebre'l, com els sembrats rossos a punt de segar i així ho anuncia als deixebles.

L'escena finalitza efectivament amb la fe d'aquells homes. Molts samaritans havien cregut per la paraula de la dona i ara creuen per les paraules de Jesús mateix (4,39.41).

2.5. Paraules amb ressò

Do de Déu

El do que Déu fa al creient és la fe. Com llegim en la Carta als Efesis: «És per la gràcia que heu estat salvats per mitjà de la fe! I això no ve de vosaltres: és un do de Déu» (Ef 2,8). El do que Déu fa als creients és també l'Esperit, com recorda Pere a Simó el Mag, que volia adquirir-lo per diners (Ac 8,20). Ens referim simbòlicament a l'Esperit anomenant-lo llum, aigua i aliment (Jn 7,37-38). Ni la fe ni l'Esperit, no ens els guanyem amb el nostre esforç.

Aigua viva

Al començament la dona no entén de quina aigua li parla Jesús. Es tracta d'una aigua viva, a la qual es referirà en el discurs de la Festa dels Tabernacles. Diu l'evangeli: «El darrer dia de la festa, que era el més solemne, Jesús es posà dret i exclamà: "Si algú té set, que vingui a mi; el qui creu en mi, que begui. Perquè l'Escriptura diu: 'Del seu interior brollaran rius d'aigua viva'". Deia això referint-se a l'Esperit que havien de rebre els qui creurien en ell» (Jn 7,37-38). Era la mateixa aigua de què havien parlat els profetes (Jr 2,12; Ez 47,9; Za 14,8; Pr 13,14).

Aquesta muntanya

La muntanya a què es referia la dona samaritana era el Garizim, prop de Siquem, on els samaritans van construir un temple rival del de Jerusalem. Aquest temple fou destruït per Joan Hircà, sobirà jueu, a l'any 128 aC. Garizim, però, seguí essent un lloc de culte per als samaritans. En el llibre del Deuteronomi es diu que els israelites construïren un lloc de culte en aquesta muntanya quan entraren a la terra promesa venint del desert (Dt 27,4).
També el temple de Jerusalem fou edificat en una muntanya, anomenada Sió.

Del seu interior brollaran rius d'aigua viva. Les fonts del Jordà.

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

En el llibre del Gènesi, la lluita per l'aigua enfronta Abraham i Abimèlec (21,25-33). Més tard, Moisès defensa Siporà perquè pogués atènyer a l'aigua d'un pou i la pren per esposa (Ex 2,15-21). Quan els israelites sortiren amb Moisès d'Egipte es trobaren amb dos episodis de manca d'aigua. En tots dos moments la fe del poble trontollà: un ocorregué en les aigües de Marà (Ex 15,22) i l'altre en les aigües de Meribà, on la fe del mateix Moisès trontollà (Ex 17,6; Nm 20,1-13).

Els profetes presenten una situació de plenitud fent servir l'exemple de l'aigua abundant. Zacaries diu: «Aquell dia brollarà una font a Jerusalem: la meitat de l'aigua anirà cap a orient, al Mar Mort, i l'altra meitat cap a occident, al Mediterrani, tant a l'estiu com a l'hivern. El Senyor serà el rei de tota la terra» (Za 14,8-9). I també Ezequiel: «A tot arreu on penetrarà l'aigua d'aquest riu, hi viuran tota mena d'animals aquàtics, i el peix hi serà molt abundant, perquè, així que hi arribi aquesta aigua, la mar quedarà sanejada. Arreu on arribi aquest riu, tot viurà» (Ez 47,9). Jeremies recrimina al poble d'haver oblidat la vertadera aigua i s'exclama dient: «El meu poble ha comès un doble mal: m'ha abandonat a mi, font d'aigua viva, i s'ha excavat cisternes, cisternes esquerdades, que no retenen l'aigua» (Jr 2,13). Isaïes celebra la joia de la restauració del temple i de la ciutat dient: «Oh, tots els assedegats, veniu a l'aigua, veniu els qui no teniu diners! Compreu i mengeu, veniu i compreu llet i vi sense diners, sense pagar res» (Is 55,1).

Nou Testament

Jesús guareix amb la saliva, que és com l'aigua que surt del seu interior: tant el sord-mut (Mc 7,33) com el cec (Mc 8,23). Pau explica que la pedra que acompanyava els israelites pel desert duia aigua en el seu interior, de la qual van beure els israelites i que *aquesta pedra era el Crist* (1Co 10,1-4). En el llibre de l'Apocalipsi, els llocs on es parla de l'aigua revesteixen un sentit molt semblant al dels profetes (vegeu Ap 7,16; 21,6; 22,1-2).

Reconstrucció del fresc del cubícul de les ovelles de la catacumba de St. Calixte, Roma, segle IV.

2.7. El text ens parla

Jesús té set i té fam. Demana aigua a la samaritana i els deixebles van a buscar queviures. D'altra banda, no té prejudicis de parlar amb una dona ni de parlar amb una samaritana. La llibertat amb què es mou és sorprenent i la samaritana ho capta. La primera petició («Dóna'm aigua») que fa Jesús evoca la petició que el servent d'Abraham va fer a Rebeca (Gn 24,17). Darrere la necessitat vital Jesús suggereix que hi ha una necessitat espiritual per a la dona: retrobar el Déu d'Abraham.

La dona només observa un «pou fondo» mentre que Jesús, en el decurs de la conversa, va manifestant qui és i quina oferta de vida nova aporta. Li parla de l'aigua viva, l'aigua que brolla del propi interior. Aquesta vida nova, que brollarà de l'interior, calmarà la set per sempre, es convertirà en una font.

Els dos interlocutors es van retrobant perquè ella, sense acabar d'entendre el llenguatge de Jesús, endevina que aquest home porta una novetat absoluta i li demana aigua d'aquesta. Llavors Jesús la remet a la seva pròpia vida, inestable i perdedora.

Quan la dona es retroba amb la seva vida està en condicions de preguntar sobre el Déu que ha d'adorar. De moment li preocupa el lloc on cal adorar Déu: la muntanya de Garizim o bé Jerusalem. Jesús li fa fer un nou pas, la porta al Déu que és Pare, que actua en l'Esperit i que es concreta en Jesús mateix, el Messies.

La samaritana ha descobert la novetat i va a anunciar-ho als seus conciutadans. El trobament dels homes de Samaria amb Jesús acaba de corroborar la novetat i la vida nova. Ara poden dir que ho han vist per ells mateixos. Han descobert que aquell home, Jesús, és molt més que un home: és el salvador del món.

Jesús i la samaritana (segle XVIII) d'Antoni Viladomat a la capella de Sant Jordi del palau de la Generalitat de Catalunya, Barcelona.

3 MIREM LA VIDA

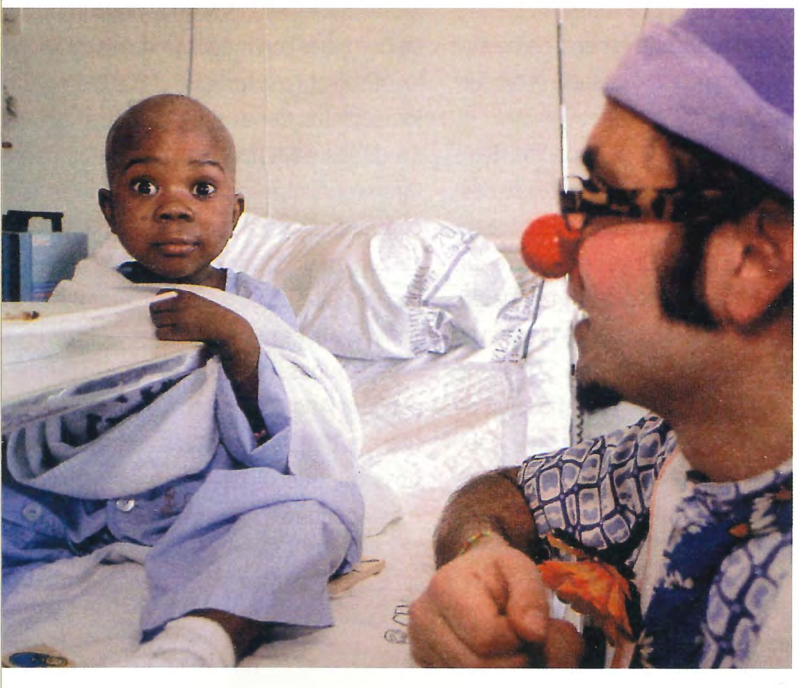

Com vivim en cristià, com fem brollar del nostre interior la font que ens ha de portar a adorar Déu en Esperit i en veritat?

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

- Veient Jesús aixecant la vida d'una dona i anunciant l'Evangeli als samaritans, exclosos pels mateixos jueus, ens podem preguntar per les situacions de marginació de persones, grups i pobles que es donen entre nosaltres. Per què es produeixen aquestes marginacions? Caiem en alguna mena de marginació?

- Amb una pregunta semblant a la de la samaritana, què en sabem de l'aigua viva que ofereix el Crist? Com vivim en cristià, com fem brollar del nostre interior la font que ens ha de portar a adorar Déu en Esperit i en veritat?

3.3. Units a la fe de l'Església

L'Església utilitza feqüentment l'aigua com a símbol de l'Esperit. Des del baptisme fins a totes les aspersions que ens el recorden, l'aigua que neteja i purifica és un element que acompanya les nostres pregàries. El baptisme és el moment primordial en què el catecumen es converteix en temple del Déu trinitari. De fet, se'l bateja en la fe de l'Església dient: Jo et batejo en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant.

Igualment en l'Eucaristia esdevenim temples de Déu que entrem en comunió amb el mateix Jesucrist ofert i menjat, que habita dins nostre. És una manera de reconèixer que «els autèntics adoradors adoraran el Pare en Esperit i en veritat». El cos de cada cristià, quan combrega esdevé una casa de santedat que guarda la presència del Cos de Crist.

3.4. Convidats a pregar

- En silenci invoquem Jesús amb les paraules i l'esperit de la samaritana.
- Recitem el salm 42 que comença dient: «Com la cérvola deleja l'aigua».

Cérvoles. Mausoleu de Gala Placidia (segle V), Ravenna.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

Ens reconeixem temples de Déu i això ens empeny cap a l'agraïment i la lloança. Déu mateix resta en el nostre cor. La primera resposta és la fe, profunda i lluminosa com la de la samaritana. Després, ens proposen de viure tal com pertoca als qui són temples de l'Esperit Sant. Diu l'apòstol Pau: «¿No sabeu que el vostre cos és temple de l'Esperit Sant que heu rebut de Déu i que habita en vosaltres? ¿No sabeu que no sou vostres?» (1Co 6,19).

EL PA DE VIDA

(Jn 6,22-71)

1 LLEGIM EL TEXT

22 L'endemà, la gent encara era a l'altra banda del llac. Llavors s'adonaren que allí només
hi havia hagut una barca i que Jesús no hi havia pujat amb els seus deixebles, sinó que
ells se n'havien anat tots sols. 23 Altres barques havien arribat des de Tiberíades fins a prop
de l'indret on havien menjat després que el Senyor digués l'acció de gràcies.
24 Així, doncs, quan la gent s'adonà que Jesús no era allí, ni tampoc els seus deixebles,
van pujar a les barques i se n'anaren a Cafarnaüm a buscar Jesús.
25 Així que el trobaren a l'altra banda del llac, li van preguntar:
—Rabí, quan has arribat?
26 Jesús prengué la paraula i els digué:
—Us ho ben asseguro: vosaltres no em busqueu perquè heu vist senyals prodigiosos,
sinó perquè heu menjat pa i heu quedat saciats. 27 Però no us heu d'afanyar tant per l'ali-
ment que es fa malbé, sinó pel que dura i dóna vida eterna. I el Fill de l'home us donarà
aquest aliment, perquè Déu, el Pare, l'ha acreditat amb el seu segell.
28 Ells li preguntaren:
—Com hem d'actuar per a fer les obres de Déu?
29 Jesús els respongué:
—L'obra que Déu vol és aquesta: que cregueu en aquell que ell ha enviat.
30 Li replicaren:
—I tu, quin senyal prodigiós realitzes, perquè el vegem i et creguem? Què pots fer?
31 Els nostres pares van menjar el mannà en el desert, tal com diu l'Escriptura: *Els donà pa
del cel per aliment.*
32 Llavors Jesús els respongué:
—Us ho ben asseguro: no és Moisès qui us ha donat el pa del cel; és el meu Pare
qui us dóna l'autèntic pa del cel. 33 El pa de Déu és el que baixa del cel i dóna vida al
món.
34 Ells li demanen:
—Senyor, dóna'ns sempre pa d'aquest.
35 Jesús els diu:
—Jo sóc el pa de vida: qui ve a mi no passarà fam i qui creu en mi no tindrà mai set.
36 Però ja us ho he dit: vosaltres m'heu vist i encara no creieu. 37 Tots els qui el meu Pare
em dóna vindran a mi, i jo no trauré pas fora ningú que vingui a mi, 38 perquè no he bai-
xat del cel per fer la meva voluntat, sinó la voluntat del qui m'ha enviat. 39 I la voluntat del
qui m'ha enviat és aquesta: que jo no perdi res d'allò que ell m'ha donat, sinó que ho res-
susciti el darrer dia. 40 Perquè aquesta és la voluntat del meu Pare: que tots els qui veuen el
Fill i creuen en ell tinguin vida eterna. I jo els ressuscitaré el darrer dia.

Tres miracles de Crist (segle V). Porta de fusta de la basílica de Santa Sabina, Roma.

[41] Aleshores els jueus es posaren a murmurar d'ell perquè havia dit: «Jo sóc el pa que
ha baixat del cel», [42] i es preguntaven:
—Aquest, ¿no és Jesús, el fill de Josep? Nosaltres coneixem el seu pare i la seva mare,
¿i ara diu que ha baixat del cel?
[43] Jesús els digué:
—No murmureu entre vosaltres. [44] Ningú no pot venir a mi si el Pare que m'ha enviat
no l'atreu. I als qui vinguin a mi, jo els ressuscitaré el darrer dia. [45] En els Profetes hi ha es-
crit: *Tots seran instruïts per Déu*. Tots els qui escolten el Pare i acullen el seu ensenyament
vénen a mi. [46] No és pas que algú hagi vist el Pare: només l'ha vist el qui ve de Déu;
aquest sí que ha vist el Pare. [47] Us ho asseguro: els qui creuen tenen vida eterna. [48] Jo sóc
el pa de vida. [49] Els vostres pares van menjar el mannà en el desert, però van morir.
[50] Aquest, en canvi, és el pa que baixa del cel perquè el qui en mengi no mori. [51] Jo sóc el
pa viu que ha baixat del cel. Qui menja aquest pa, viurà per sempre. I el pa que jo dona-
ré és la meva carn per a la vida del món.
[52] Llavors els jueus es posaren a discutir entre ells. Deien:
—Com pot donar-nos aquest la seva carn per a menjar?
[53] Jesús els respongué:
—Us ho ben asseguro: si no mengeu la carn del Fill de l'home i no beveu la seva sang,
no teniu vida en vosaltres. [54] Qui menja la meva carn i beu la meva sang, té vida eterna, i
jo el ressuscitaré el darrer dia. [55] La meva carn és veritable menjar i la meva sang és verita-
ble beguda. [56] Qui menja la meva carn i beu la meva sang, està en mi, i jo, en ell. [57] A mi
m'ha enviat el Pare que viu, i jo visc gràcies al Pare; igualment els qui em mengen a mi viu-
ran gràcies a mi. [58] Aquest és el pa que ha baixat del cel. No és com el que van menjar els
vostres pares. Ells van morir, però els qui mengen aquest pa, viuran per sempre.
[59] Tot això, Jesús ho digué mentre ensenyava en una sinagoga, a Cafarnaüm.
[60] Llavors molts dels seus deixebles, després de sentir-lo, van dir:
—Aquest llenguatge és molt dur. ¿Qui és capaç d'acceptar-lo?
[61] Jesús, sabent que els seus deixebles murmuraven de tot això, els digué:
—Això us escandalitza? [62] Doncs què direu quan veureu el Fill de l'home pujant on era
abans? [63] És l'Esperit qui dóna vida; la carn no serveix de res. Les paraules que jo us he
dit són Esperit i són vida. [64] Però entre vosaltres n'hi ha alguns que no creuen.
Des del principi, Jesús sabia qui eren els qui no creien i qui l'havia de trair.
[65] I afegí:
—Per això us he dit que ningú no pot venir a mi si no li ho concedeix el Pare.
[66] Des d'aquell moment, molts dels seus deixebles es van fer enrere i ja no anaven més
amb ell. [67] Llavors Jesús digué als Dotze:
—¿També vosaltres em voleu deixar?
[68] Simó Pere li respongué:
—Senyor, a qui aniríem? Tu tens paraules de vida eterna, [69] i nosaltres creiem i sabem
que tu ets el Sant de Déu.
[70] Jesús els digué:
—¿No us vaig escollir tots dotze? I un de vosaltres és un diable!
[71] Es referia a Judes, fill de Simó Iscariot. Era ell, un dels Dotze, qui l'havia de trair. ■

2 ENTREM DINS EL TEXT

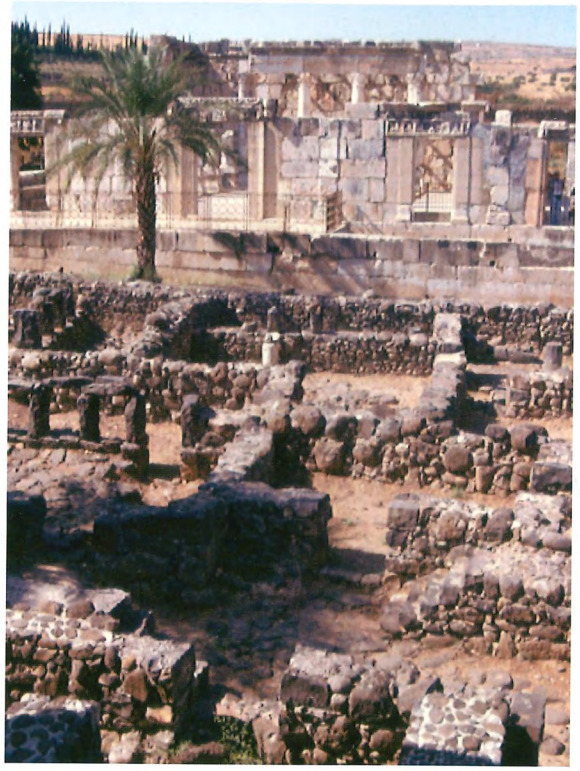

Vista del conjunt arqueològic de Cafarnaüm.

2.1. Informacions d'interès

Geogràfiques

L'ensenyament de Jesús sobre el pa de vida se situa a Cafarnaüm i, més concretament, a la sinagoga d'aquella ciutat (vv. 24.59). Cafarnaüm es troba al nord-oest del llac de Genesaret, a pocs quilòmetres del riu Jordà. La ciutat pertanyia a la tetrarquia d'Herodes Antipes i hi havia una oficina de duanes. Pere hi tenia casa, a Cafarnaüm (Mc 1,29). Jesús havia deixat el seu poble natal de Natzaret i havia anat a viure a Cafarnaüm (Mt 4,17). De fet, bona part del seu ministeri públic a Galilea té lloc a Cafarnaüm.

El nom de Cafarnaüm significa pobablement «poble de Nahum». El nom propi Nahum, pel seu costat, té telació amb el terme «compassió».

Les excavacions fetes a Cafarnaüm han permès descobrir les restes d'una sinagoga dels segles III-IV sobre els fonaments d'una edificació encara més antiga. La tradició de «la casa de Pere» va propiciar la construcció d'una església sobre les ruïnes d'un grup de cases del segle I.

Socioreligioses

Quan la gent busca Jesús i el troba finalment a Cafarnaüm, l'anomenen «rabí» (v. 25). És un títol hebreu de respecte donat als mestres de la Llei. Jesús ensenya i argumenta fent recurs a textos de l'Escriptura referents a Moisès, i citant els Profetes. Com a rabí, Jesús té deixebles i seguidors. Segons l'evangeli, però, molts d'ells l'abandonen, en aquesta ocasió, i escandalitzats ja no van més amb ell (vv. 60.66). En canvi, els Dotze continuen seguint Jesús (vv. 67-69).

Els qui discuteixen amb Jesús són els jueus (vv. 41.52). Poques vegades aquest terme designa una realitat religiosa i ètnica (vegeu 4,9.22 on els jueus es distingeixen dels samaritans; o bé 18,35 on Pilat es presenta com a no-jueu). Més aviat, en l'evangeli de Joan, el terme «jueus» té una connotació ideològica-religiosa. Aquest nom inclou tots aquells que s'oposen a Jesús. Per aquest motiu més d'una vegada sembla establir-se una diferenciació entre la idea teològica d'Israel, el poble de l'aliança, i els jueus, que se n'han apartat. Respecte a Jesús, en més d'una ocasió els jueus actuen diferentment del poble (7,13; 9,22).

Els jueus identifiquen Jesús perfectament des del punt de vista humà, com «el fill de Josep» (v. 42); els seus pares són ben coneguts. Jesús, però, es presenta ell mateix com «el Fill de l'home» (v. 53). L'expressió està copiada de la llengua hebrea o aramea. D'entrada no significa res més que una persona humana, i s'usa habitualment com a substitutiu del pronom. Jesús està parlant d'ell mateix en tercera persona! Ara bé, en el llibre de Daniel (7,13) apareix la figura humana (un fill d'home) que s'acosta al tron de Déu i rep la glòria i el poder. De manera semblant, en el text que estudiem, el Fill de l'home, enviat pel Pare, dóna la vida eterna.

Simbolismes

El principal simbolisme de l'episodi gira al voltant de «l'aliment». D'una banda, la paraula de Déu és aliment, i per això, l'ensenyament de Jesús és el camí per trobar la paraula del Pare i nodrir-se'n. El qui accepta el que Déu Pare per Jesucrist ens comunica veu alimentada la seva fe. També hi ha, però, un altre sentit del simbolisme: «menjar» l'aliment. És senyal de comunió intensa. Jesús és aliment, i la seva carn i la seva sang (expressió hebrea per a designar la persona sencera) són veritables menjar i beguda. D'aquesta manera el simbolisme pren una connotació eucarística. L'aliment que Jesús ofereix s'identifica i es contraposa al mateix temps amb el mannà que el poble d'Israel va menjar en el desert. S'hi identifica en la mesura que el mannà és el pa del cel que Déu va donar als avantpassats d'Israel. S'hi contraposa en la mesura que el mannà, a través de Moisès, no donava la vida.

2.2. Quin tipus de text comentem?

El text és un ensenyament de Jesús en una sinagoga. Es tracta, per tant, d'un ensenyament impartit amb solemnitat. Tanmateix, no es tracta d'un simple discurs, sinó d'una discussió, d'una argumentació entre el Mestre i els seus adversaris, amb referències constants a diversos passatges de l'Escriptura, interpretats i actualitzats.

L'evangelista ha acolorit aquest ensenyament-discussió i l'ha convertit en un relat de fe. Així, la gent busca Jesús. Quan Jesús els comença a parlar, ells immediatament pregunten sobre com cal actuar per fer les obres de Déu. Al final, Jesús desemmascara els qui no creien i es produeix una crisi en el seguiment de Jesús. Els Dotze, però, malgrat la presència entre ells del traïdor, per boca de Pere fan una confessió de fe i de seguiment rotund de Jesús.

Detall del lliurament de les claus del Regne (finals del segle XV) de Perugino. Capella Sixtina, Vaticà.

2.3. Situem el text en el conjunt de l'evangeli de Joan

2. Revelació de Jesús, el Fill, en senyals prodigiosos i paraules (2,1-12,50)
2.1. De Canà a Canà (2,1-4,54)
2.2. De Jerusalem a l'altra banda del Jordà (5,1-10,42)
Inici: pujada a Jerusalem «en ocasió d'una festa» (5,1)
a Jerusalem (en dissabte)
senyal: la guarició del paralític de Betzata (5,2-18)
discurs: les obres del Fill com a testimoni (5,19-47)
b Galilea (llac de Tiberíades) (per la festa de Pasqua)
senyal: la multiplicació dels pans (6,1-15)
senyal: la marxa sobre l'aigua (6,16-21)
discurs: Jesús, el pa de vida (6,22-71)
c Jerusalem (en el temple) (per la festa dels Tabernacles) incredulitat i divisió (7,1-13)
a diàlegs de controvèrsia: Jesús, el Messies (7,14-31)
b intent de detenció (7,32-36)
c manifestació solemne de Jesús (7,37-44)
b' fracàs de l'intent de detenció (7,45-52)
a' *diàlegs de controvèrsia*: Jesús, l'enviat del Pare (8,12-59)[1]
a' Jerusalem (en dissabte)
senyal: la guarició del cec de naixement (9,1-38)
discurs i controvèrsia: Jesús, bon pastor (9,39-10,21)
b' Jerusalem (en el temple) (per la festa de la Dedicació)
diàleg de controvèrsia: Jesús, u amb el Pare (10,22-39)
Final: refugi a l'altra banda del Jordà (10,40-42)

El discurs de Jesús sobre el nou aliment es troba en la secció de l'evangeli que situa Jesús normalment a Jerusalem (5,1-10,42). La revelació de Jesús a Jerusalem està marcada per una de les grans festes jueves de pelegrinatge: la festa dels Tabernacles, o les tendes, que recorda els anys en què Israel fa camí pel desert animat per la promesa d'una terra (7,1-8,59). Jesús també participa en la festa de la Dedicació (10,22-42). En tots dos casos les controvèrsies de Jesús amb els jueus i amb els seus són prou fortes. Igualment, encara, a Jerusalem, Jesús realitza dos senyals en dia de dissabte (5,1-47; 9,1-10,21) completats amb un ensenyament que en vol explicar el sentit profund i que també provoca alguna controvèrsia.
Tanmateix, som a prop de la festa principal de Pasqua i Jesús centra ara la seva activitat a Galilea. Els senyals de la multiplicació dels pans (6,1-15) i de Jesús caminant sobre l'aigua (6,16-21) constitueixen l'ocasió per al discurs del pa de vida, que també inclou una controvèrsia amb «els jueus».
L'episodi que estudiem es troba paral·lel amb l'episodi de la festa de la Dedicació (10,22-42). En tots dos casos es parla de la vida eterna que Jesús dóna als qui creuen en ell.

2.4. Seguim el fil del text

Després de la multiplicació dels pans, l'endemà mateix, la gent busca Jesús. El troba a Cafarnaüm. Una pregunta banal de la gent («Rabí, quan has arribat?») és aprofitada per Jesús per explicar que ell «ha arribat», és a dir, ha vingut en aquest món, per donar un aliment de vida eterna. La gent entén que l'aliment és seguir el Senyor. Per això, demanen al Mestre com han d'actuar per fer les obres de Déu. D'obra, però, només n'hi ha una: creure en Jesús, l'enviat del Pare. Ara bé, com s'ha de creure en Jesús?
Sembla que no es té en compte l'episodi anterior de la multiplicació dels pans. ¿No és aquest un signe suficient per a creure en Jesús? Certament, la multitud el segueix perquè ha menjat pa i ha quedat saciada. Jesús, ara, els parla de l'aliment de Déu, de l'aliment del cel, i per això recorden l'episodi del mannà, pa del cel en el desert. És com si volguessin comparar Jesús amb Moisès. Jesús desfà qualsevol confusió: el pa del cel no el va donar Moisès, el va donar el Pare! Evidentment, la gent demana que Jesús els doni aquest pa, sempre.
Jesús també fa la seva petició i proclama que el qui dóna la vida és ell mateix, l'autèntic aliment, que Déu dóna i que baixa del cel. Davant aquesta afirmació, els qui acompanyen Jesús comencen a murmurar, sense entendre res. S'aferren a la realitat humana i recorden que Jesús té pares, coneguts per tots. Com pot dir que ha baixat del cel?
Jesús torna a desfer la confusió. Certament, els avantpassats, en el desert, van menjar el pa del cel. Però van morir. Amb Jesús, en canvi, es viu per sempre. I per reblar el clau, ho explica amb termes de realitat humana: el pa que ell donarà és la seva carn per a la vida del món. El discurs entra en el simbolisme cristià de l'eucaristia. L'exigència de Jesús es torna més forta: cal menjar i beure la seva carn i la seva sang. Només així es té vida eterna i es ressuscita el darrer dia.
Aquest llenguatge fort i compromès subratlla la comunió de vida que es crea entre Jesús i els qui creuen en ell. Als qui escolten, els resulta dur i inacceptable. Se senten escandalitzats. Molts es fan enrere i ja no van més amb ell. Els Dotze, però, no se separen de Jesús. Reconeixen que les seves paraules són aliment de vida eterna. A qui més podrien acudir que fos el Sant de Déu, el Fill del Pare? L'esment del traïdor, al final de tot, deixa el relat en suspens, com si s'esperés la decisió dels qui voldran acceptar la vida de Déu.

2.5. Paraules amb ressò

Mannà El mannà baixa del cel i, per tant, és el pa del cel. Jesús parla de l'aliment que no es fa malbé, sinó que dura i dóna vida eterna (6,27), i així evoca el record dels avantpassats alimentats pel Senyor. El record del camí pel desert es manté viu en aquells que volen seguir Déu (Dt 8,2-3): «Recorda't de tot el camí que el Senyor, el teu Déu, t'ha fet recórrer pel desert des de fa quaranta anys... T'ha afligit fent-te passar fam, però després t'ha alimentat amb el mannà, que ni tu ni els teus pares no coneixíeu. Volia que reconeguessis que l'home no viu només de pa; viu de tota paraula que surt de la boca del Senyor.» Jesús es presenta com el pa viu que ha baixat del cel (6,51). En aquest sentit, la paraula del Senyor, l'aliment de vida, passa per Jesús. Ell supera el paper de Moisès com a intermediari del do de Déu: Jesús és el do i el qui dóna, ja que es lliura ell mateix.

Murmurar Aquest terme es troba en el context del camí d'Israel pel desert. Murmura el qui s'oposa al camí que el Senyor va obrint al seu poble. Els qui murmuren en el desert no només malparlen o malpensen, sinó que decideixen fer-se enrere i tornar a Egipte. Aquesta actitud té l'antídot en la conversió i en la intercessió de Moisès. També en l'evangeli la murmuració indica oposició. Jesús és rebutjat per les seves paraules enèrgiques i veritables, inacceptables per als qui murmuren. La resposta de Simó Pere representa l'antídot a la murmuració: «Senyor, a qui aniríem...?»

Ressuscitar En el discurs del pa de vida, Jesús afirma que ressuscitarà els qui creguin en ell (6,39-40), els qui vinguin a ell (6,44), els qui mengin la seva carn i beguin la seva sang (6,54). Això equival a tenir la vida eterna, és a dir, no morir, viure per sempre. Ressuscitar el darrer dia volia dir la restauració de la vida afeblida o perduda en mans de la mort. Ara, la comunió en la vida de Jesús significa que la vida del creient s'enforteix per la seva Paraula i per la seva Carn i Sang. La vida del creient no es perd (6,39).

L'Angelus (1858-1859) de F. Millet. Museu d'Orsay, París.

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

El discurs del pa de vida conté una referència a Moisès i al mannà. L'episodi que la gent esmenta és Ex 16. La mateixa història s'explica en Nm 11,4-9. El llibre de la Saviesa (16,20-23) interpreta el mannà com un signe de la dolcesa del Senyor pel seu poble, els seus fills, ja que el mannà tenia la capacitat d'adaptar-se a tots els desigs i gustos.
En el v. 31 es fa una citació explícita de l'Escriptura («els donà pa del cel per aliment») que correspon a Sl 74,24-25; 105,40. El primer salm és una lamentació per la destrucció del temple; es demana a Déu que recordi tots els dons que en altre temps havia concedit al seu poble, entre els quals el del mannà. El segon salm, en canvi, és una lloança al Senyor mentre es van repassant les seves accions salvadores.
Ja en els profetes es presenta la paraula de Déu com a aliment (Is 55,1-3.10-11). Especialment en la tradició sapiencial veiem la Saviesa personificada convidant a menjar i beure bons aliments per adquirir l'autèntic coneixement del Senyor (Pr 9,1-6; Sir 24,19-22). En els Salms trobem aquesta invitació: «Tasteu i veureu que n'és, de bo, el Senyor; feliç l'home que s'hi refugia!» (Sl 34,9).
En el v. 45 hi ha una altra citació explícita de l'Escriptura («Tots seran instruïts per Déu») que correspon a Is 54,13, on el profeta anuncia el futur de Jerusalem. La instrucció del Senyor al seu poble serà font de pau.

Nou Testament

En paral·lel amb el v. 46 ve a la memòria una afirmació de l'inici de l'evangeli de Joan (1,18): a Déu no l'ha vist mai ningú, però el Fill unigènit l'ha revelat.
L'aliment que dura i dóna vida eterna, és a dir, la paraula de Jesús, té un reflex contraposat en el que expliquen Mt 16,5-12 i Mc 8,14-21: després de la multiplicació dels pans i els peixos Jesús avisa els deixebles de guardar-se del llevat dels fariseus i els saduceus, és a dir, de la seva paraula i doctrina.
Els qui busquen Jesús semblen entusiasmar-se al començament i li demanen: «Senyor, dóna'ns sempre pa d'aquest» (v. 34). La petició és idèntica a la de la samaritana quan diu a Jesús: «Senyor, dóna'm aigua d'aquesta», una aigua que es converteix en una font d'on brolla vida eterna (4,13-15).

2.7. El text ens parla

La gent busca Jesús. A l'hora de la veritat ens adonem que si hi ha una atracció per Jesús és perquè el Pare ens fa anar cap al Fill. Jesús mateix fa notar que seguir-lo significa acollir l'aliment que dóna la vida eterna. Jesús proposa la fe en ell. Acceptar o no acceptar el missatge de Jesús és acceptar-lo a no acceptar-lo a ell. «Senyor, a qui aniríem? Tu tens paraules de vida eterna.» L'evangeli de Joan, només de començar, presenta Jesús com la Paraula que dóna la vida al món. Als qui l'acullen els concedeix de ser fills de Déu. Aquesta és la voluntat del Pare: que no es perdi res, ningú dels qui ell ha donat al Fill com a germans.

Jesús proposa una fe despullada de tot interès, absolutament gratuïta. La gent busca Jesús perquè ha vist senyals prodigiosos i s'ha saciat amb el pa que els ha donat. Tanmateix, aquesta actitud tot just és el primer pas en el seguiment de Jesús. Hi ha un prodigi i un saciament més pregons: seguir-lo a ell i compartir a fons tota la seva persona com a Sant de Déu. La paraula del Fill ens fa deixebles. La gent, però, insisteixen que ells ja tenen la paraula de Déu rebuda a través de Moisès. La Llei ha estat l'ensenyament que ha alimentat durant segles el poble del Senyor. Per això Jesús explica i actualitza l'Escriptura. On l'Escriptura diu: «Moisès els donà pa del cel per aliment», s'ha de llegir això: «El Pare us dóna el Fill baixat del cel com a vida del món.»

La paraula de Déu no és mai una paraula del passat sinó del present i del futur. ¿És que ara, en l'actualitat de Jesús, la paraula del Pare quedarà sense donar el seu fruit? ¿És que ara, en l'actualitat de Jesús, continuarem sense saber copsar la vida de veritat? Els pares, els avantpassats, van menjar aquell aliment, però van morir. Però ara la mort ja no té força. Jesús n'és la garantia. Hi ha compromès la seva carn i la seva sang!

Crist en els ravals (1920/24) de Rouault. Bridgestone Museum, Tòquio.

3 MIREM LA VIDA

Qui viu autènticament en cristià, il·lumina sense adonar-se'n.

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

- La nostra vida, tot el que fem i vivim en el dia a dia, ¿s'alimenta de la fe que tenim? La fe surt del cor, no del raciocini, i per això el qui mou el seu cor cap al Senyor, veurà augmentada la seva fe.

- La fe és com un arbre que cal regar perquè doni fruit. Sense l'aigua de la paraula de Déu, la fe queda eixarreïda. ¿Nodrim la nostra fe de l'escolta diària de l'Evangeli?

- Tots ens podem oferir com a aliment als altres. La nostra vida, fecundada per la fe, és un gran bé per al món. Qui viu autènticament en cristià, il·lumina sense adonar-se'n. ¿Com posem la nostra fe a l'abast dels altres?

3.3. Units a la fe de l'Església

L'Església ens fa néixer i créixer en la fe. Rebem la fe i esdevenim seguidors de Jesús. Ell és la imatge perfecta del qui guia el poble camí de la llibertat. La llibertat que Jesús dóna és la llibertat total, fins i tot davant la mort. El Fill de Déu ha vingut per fer la voluntat del Pare i perquè ningú no es perdi. Instruïts per Déu mateix, el món sencer és atret cap a la humanitat de Jesús que és vida plena. La seva Paraula encarnada, la seva carn i la seva sang, alimenten una fe gratuïta, feta d'amor. Així, vivim amb la mateixa vida que viu Jesús. Ell viu del Pare. L'Església ens fa viure del Pare en el Crist. L'Església ens fa viure gràcies al Crist que ens revela el Déu viu fent-lo habitar dins nostre per l'Esperit.

3.4. Convidats a pregar

- La gent prega així a Jesús: «Senyor, dóna'ns sempre pa d'aquest.» Preguem també nosaltres demanant el pa que desitgem i necessitem.

- Preguem per la gent que coneixem i que no tenen fe. Preguem per nosaltres mateixos, per tal que la nostra fe creixi i s'enforteixi i siguem testimonis de l'Evangeli.

- Preguem agraïts pel do de la fe que vivim en l'Església, la nostra mare. Preguem per l'Església, perquè els qui la formem visquem una fe autèntica.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

- «És l'Esperit qui dóna vida; la carn no serveix de res. Les paraules que jo us he dit són Esperit i són vida.» Aquestes paraules de Jesús ens posen sota l'impuls de l'Esperit

de Déu. L'Esperit ens encamina perquè les nostres paraules, expressades amb el que diem o amb les nostres obres, tinguin consistència i contingut, testimoniïn clarament Jesús, que ens dóna la vida.

- L'Esperit ens encamina a renunciar als interessos que malmeten la relació d'amor amb els altres, generalment interessos mundans. No ens hem d'afanyar a buscar el mannà que es fa malbé i que no ens sostrau de la mort. Més aviat atansem-nos al pa del cel, que dóna la vida.

- L'Esperit ens encamina a compartir la vida, no a guardar-la gelosament. Ens salvem junts, l'un al costat de l'altre. No ens salvem sols. El qui creu no és un sectari. De fet, «nosaltres creiem i sabem que tu ets el Sant de Déu.» La nostra fe i la nostra vida són les de l'Església.

EL CEC DE NAIXEMENT

(Jn 9,1-41)

1 LLEGIM EL TEXT

1 Jesús, tot passant, veié un home
que era cec de naixement.
2 Els seus deixebles li van preguntar:
—Rabí, qui va pecar perquè nas-
qués cec: ell o els seus pares?
3 Jesús respongué:
—No ha estat per cap pecat, ni
d'ell ni dels seus pares, sinó perquè es
manifestin en ell les obres de Déu.
4 Mentre és de dia, nosaltres hem de
fer les obres del qui m'ha enviat: però
ara s'acosta la nit, quan ningú no pot
treballar. 5 Mentre sóc al món, sóc la
llum del món.
6 Dit això, escopí a terra, va fer
fang amb la saliva, el va estendre so-
bre els ulls del cec 7 i li digué:
—Vés a rentar-te a la piscina de Si-
loè», que vol dir «enviat».
Ell hi va anar, s'hi rentà i tornà
veient-hi.
8 Els veïns i els qui sempre l'havien
vist captant comentaven:
—Aquest, ¿no és el qui s'asseia a
demanar caritat?
9 Uns deien:
—Sí que és ell.
Altres contestaven:
—No és pas ell: és un que s'hi as-
sembla.
Ell digué:
—Sóc jo mateix.
10 Llavors li preguntaren:
—Doncs com és que se t'han obert
els ulls?
11 Ell respongué:
—Aquell home que es diu Jesús ha
fet fang, me l'ha estès sobre els ulls i
m'ha dit: «Vés a Siloè i renta-t'hi.» Jo hi
he anat, m'he rentat i ara hi veig.
12 Li digueren:
—On és, aquest home?
Respongué:
—No ho sé.
13 Dugueren als fariseus el qui abans
era cec. 14 El dia que Jesús havia fet el
fang i li havia obert els ulls era dissab-
te. 15 També els fariseus li van pregun-
tar com havia arribat a veure-hi. Ell els
respongué:
—M'ha posat fang sobre els ulls,
m'he rentat i ara hi veig.
16 Alguns dels fariseus començaren
a dir:
—Aquest home que no guarda el
repòs del dissabte, no pot venir de
Déu.
Però altres replicaven:
—Com és possible que un pecador
faci uns senyals tan prodigiosos?

Detall de La guarició dels cecs (segle XVII) de N. Poussin. Museu del Louvre, París.

I estaven dividits entre
ells. [17] Llavors es tornaren
a adreçar al cec i li di-
gueren:
—I tu, què en dius del
qui t'ha obert els ulls?
Ell respongué:
—Que és un profeta.
[18] Els jueus no es van creure que aquell home ha-
gués estat cec i hagués arribat a veure-hi. Per això
van cridar els pares del qui ara hi veia [19] i els van
interrogar:
—¿Es aquest el vostre fill, el qui segons vosaltres
va néixer cec? Doncs com és que ara hi veu?
[20] Els seus pares respongueren:
—Nosaltres sabem que aquest és el nostre fill i
que va néixer cec. [21] Però com és que ara hi veu i
qui li ha obert els ulls, nosaltres no ho sabem. Pre-
gunteu-ho a ell, que ja és prou gran per a poder do-
nar raó de si mateix.
[22] Els seus pares van respondre així perquè tenien
por dels jueus, que llavors ja havien acordat expul-
sar de la sinagoga tothom qui confessés que Jesús
era el Messies. [23] Per això els seus pares van dir que
ja era prou gran i que l'interroguessin a ell mateix.
[24] Llavors van cridar per segona vegada l'home
que havia estat cec i li digueren:
—Dóna glòria a Déu reconeixent allò que nosal-
tres ja sabem: aquest home és un pecador.
[25] Ell contestà:
—Si és un pecador, no ho sé. Però sé una cosa:
jo era cec i ara hi veig.
[26] Ells insistiren:
—Digues què t'ha fet. Com t'ha obert els ulls?
[27] Ell els respongué:
—Ja us ho he dit i no me n'heu fet cas. Per què
voleu sentir-ho una altra vegada? O és que també
vosaltres us voleu fer deixebles seus?
[28] Ells el van insultar i li digueren:
—Deixeble seu, ho deus ser tu! Nosaltres som
deixebles de Moisès. [29] I de Moisès, sabem que
Déu li va parlar, però aquest no sabem d'on és.
[30] L'home els contestà:
—Justament això és el que em sorprèn. Ell, a mi,
m'ha obert els ulls, i vosaltres no sabeu d'on és. [31]
Tots sabem que Déu no escolta els pecadors, però sí
que escolta els qui el veneren i compleixen la seva
voluntat. [32] Mai no s'havia sentit a dir que ningú
obrís els ulls d'un cec de naixement. [33] Si aquest no
vingués de Déu, no hauria pogut fer res.
[34] Ells li van replicar:
—Tot tu vas néixer en pecat, i ens vols donar
lliçons?
I el van treure fora.
[35] Jesús va sentir a dir que l'havien tret fora i,
quan el trobà, li digué:
—Creus en el Fill de l'home?
[36] Ell li va respondre:
—I qui és, Senyor, perquè hi pugui creure?
[37] Li diu Jesús:
—Ja l'has vist: és el qui et parla.
[38] Ell va afirmar:
—Hi crec, Senyor.
I el va adorar.
[39] Llavors Jesús afegí:
—Jo he vingut en aquest món per fer un judici:
perquè els qui no hi veuen, hi vegin, i els qui hi
veuen, es tornin cecs.
[40] Ho van sentir alguns dels fariseus que eren amb
ell i li digueren:
—¿Es que nosaltres també som cecs?
[41] Jesús els contestà:
—Si fóssiu cecs, no tindríeu pecat. Però, com que
dieu que hi veieu, el vostre pecat persisteix. ■

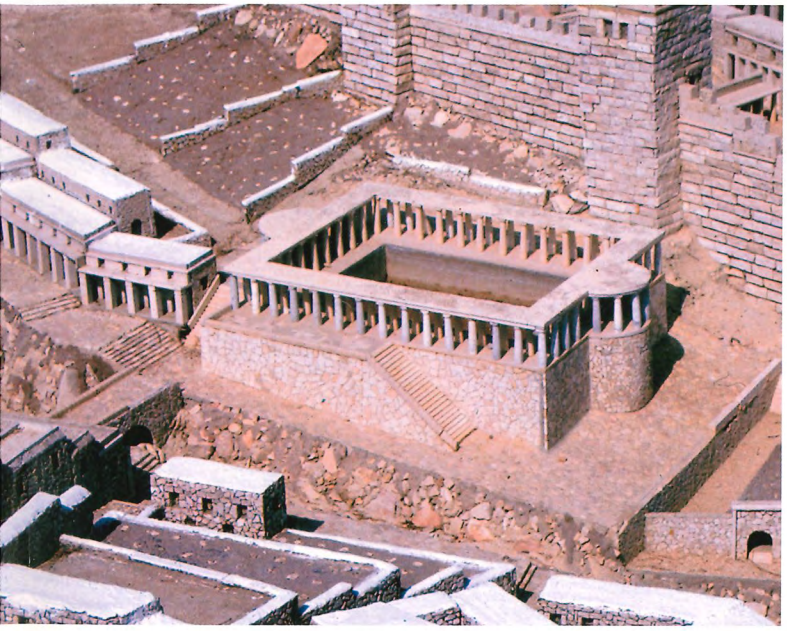

Piscina de Siloé a la maqueta del Holyland Hotel, Jerusalem.

2.1. Informacions d'interès

Geogràfiques

L'escenari: la piscina o bassa de Siloè estava situada al sud-est de Jerusalem. Aquesta piscina, com la de Betzata o Betesda (Jn 5,2), eren unes construccions que recollien l'aigua de la pluja. Servien per rentar-se i per les purificacions rituals jueves ran de les grans festes, com la dels Tabernacles. També facilitaven la vida social perquè eren llocs de trobada.

De la piscina de Siloè ja se'n parla a l'Antic Testament (2Re 5,10; Is 8,6). En el text d'Isaïes les aigües de Siloè signifiquen el poder diví capaç de donar vida. També en fa esment Jesús quan es refereix a una torre propera a aquesta piscina (Lc 13,4).

Socioreligioses

La qüestió que plantegen els deixebles sobre el pecat com a causa del mal era i és una creença molt estesa. La trobem en el llibre de l'Èxode: «Jo sóc el Déu-gelós: demano comptes als fills de les culpes dels pares fins a la tercera i la quarta generació dels qui no m'estimen» (Ex 20,5). En canvi, en el Deuteronomi i en el profeta Ezequiel la culpa és limita al qui l'ha comesa: «Els pares no han de ser

condemnats a mort per culpa dels fills, ni els fills pel culpa dels pares; cadascú només podrà ser condemnat a mort pels crims que hagi comès ell mateix» (Dt 24,16). O bé Ezequiel: «El fill no es carregarà les culpes del pare, ni el pare les del fill. L'home just collirà els fruits de la seva bondat, i l'injust els de la seva maldat» (Ez 18,20).
Malgrat el que es diu en el llibre del Deuteronomi i en Ezequiel és clar que els deixebles de Jesús estan convençuts que la ceguesa té molt a veure amb el pecat del qui és cec o dels seus pares.

Simbolismes

Jesús envia el cec a Siloè i aquest nom en hebreu vol dir «enviat». Jesús és, de fet, la llum del món i enviat del Pare. Dóna la vista al cec perquè Déu l'envia a guarir els qui no hi veuen.
L'altre simbolisme és el de la vista i la ceguesa. El text comença presentant-ne un que no hi veu i acaba veient-hi i, per altra banda, comença presentant-ne uns que hi veuen i acaben cecs. Per tant, la pitjor ceguesa no és la del qui no hi veia sinó la dels qui no hi volen veure. Així s'expressa la sentència final de Jesús (9,39).

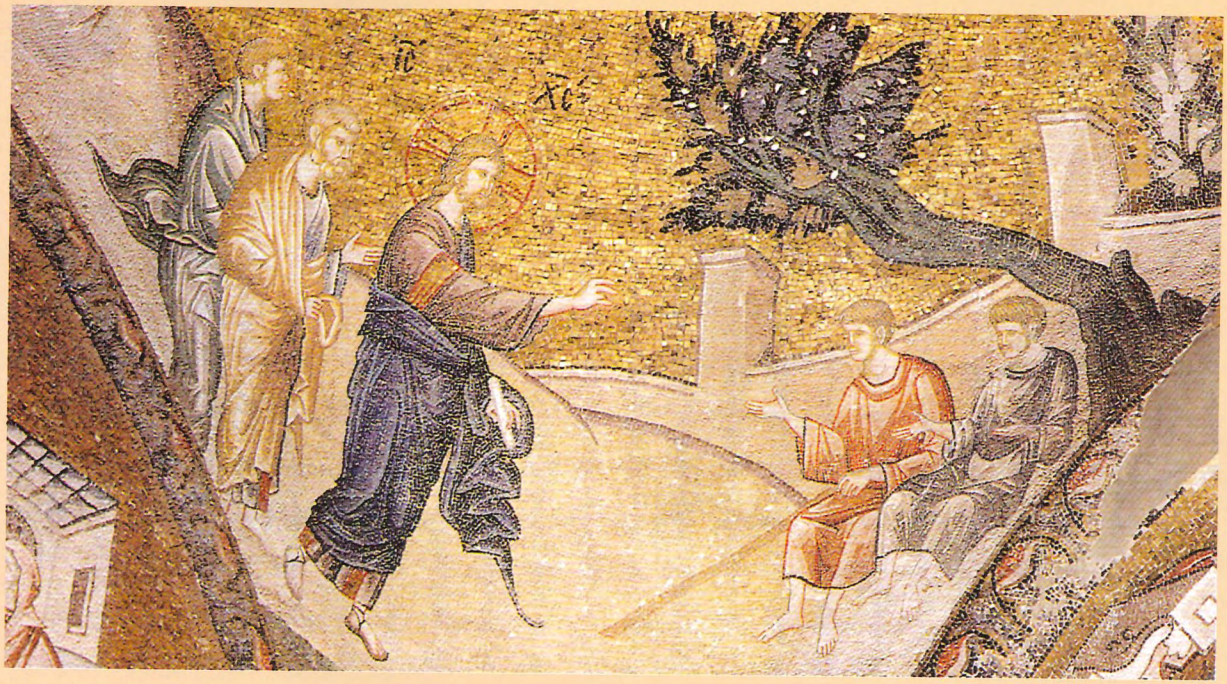

Detall de la guarició de dos cecs. Mosaic de Cora, Istanbul, segle XIV.

2.2. Quin tipus de text comentem?

Es tracta d'un relat de miracle singular, ja que ni el cec ni els deixebles ni la gent demanen la guarició, com sol passar en altres relats de miracle que hi ha en els evangelis. Més aviat sembla que els deixebles es desentenen d'aquell home perquè és manifestament pecador i per tant, en la seva perspectiva religiosa és un incurable. Aquell que Déu rebutja no mereix aquesta atenció. D'altra banda, el signe que fa Jesús es converteix en ensenyament que, curiosament, prové no tant de la boca de Jesús com de les respostes del cec. El relat de miracle es converteix en una controvèrsia de Jesús i del cec amb els qui rebutgen de creure en Jesús.

Detall de la guarició del cec de Jericó. Mosaics de St. Apol·linar el nou (segle V), Ravenna.

2.3. Situem el text en el conjunt de l'evangeli de Joan

2. Revelació de Jesús, el Fill, en senyals prodigiosos i paraules (2,1-12,50)
2.1. De Canà a Canà (2,1-4,54)
2.2. De Jerusalem a l'altra banda del Jordà (5,1-10,42)
Inici: pujada a Jerusalem «en ocasió d'una festa» (5,1)
a Jerusalem (en dissabte)
senyal: la guarició del paralític de Betzata (5,2-18)
discurs: les obres del Fill com a testimoni (5,19-47)
b Galilea (llac de Tiberíades) (per la festa de Pasqua)
senyal: la multiplicació dels pans (6,1-15)
senyal: la marxa sobre l'aigua (6,16-21)
discurs: Jesús, el pa de vida (6,22-71)
c Jerusalem (en el temple) (per la festa dels Tabernacles) incredulitat i divisió (7,1-13)
a diàlegs de controvèrsia: Jesús, el Messies (7,14-31)
b intent de detenció (7,32-36)
c manifestació solemne de Jesús (7,37-44)
b' fracàs de l'intent de detenció (7,45-52)
a' *diàlegs de controvèrsia*: Jesús, l'enviat del Pare (8,12-59)[1]
a' Jerusalem (en dissabte)
senyal: la guarició del cec de naixement (9,1-38)
discurs i controvèrsia: Jesús, bon pastor (9,39-10,21)
b' Jerusalem (en el temple) (per la festa de la Dedicació)
diàleg de controvèrsia: Jesús, u amb el Pare (10,22-39)
Final: refugi a l'altra banda del Jordà (10,40-42)
2.3. La darrera pujada a Jerusalem (11,1-12,36)

Ens trobem a la part central de l'evangeli en la qual es combinen senyals prodigiosos, controvèrsies i discursos. L'escenari va variant: Jerusalem, llac de Galilea, una altra vegada Jerusalem. És la part més peculiar d'aquest evangeli que va alternant gestos i discuros de Jesús. En tots aquests moviments sempre hi ha la pregunta sobre qui és ell i qui creu en ell.

2.4. Seguim el fil del text

El trajecte d'aquest text és doble: el qui és cec acaba veient-hi i els qui hi veuen acaben cecs.

El cec se sent enviat i va on Jesús li diu. Torna de Siloè i hi veu. Quan comença l'interrogatori de les autoritats les primeres respostes del cec expliquen senzillament el que li ha pasat i, quan li tornen a preguntar els ho torna a explicar. El text descriu, mostra els fets tal com han ocorregut.

Les altres respostes del cec indiquen que aquest es posiciona. Els detractors li demanen opinió i els respon ràpidament que Jesús és un profeta: el poder de Déu és més gran que el poder dels homes. Després, quan el tornen a requerir demanant-li què pensa de l'origen de Jesús, el cec apel·la a Déu mateix afirmant que si Jesús «no vingués de Déu, no hauria pogut fer res».

Un cop consumat el trencament del cec amb les autoritats jueves, aquest es troba amb Jesús i li pregunta si creu en ell. La resposta és contundent: «Hi crec, Senyor.»

El cec, doncs, fa un procés fins a arribar a la fe. La fe és l'única resposta possible a la pregunta sobre la persona de Jesús i l'origen diví del seu poder. Els altres, en canvi, fan el procés invers perquè comencen veient-hi i reconeixent el que és evident. Dubten de la primera ceguesa del cec fins al punt que fan venir els propis pares perquè la certifiquin. Després tornen a negar la guarició pels imperatius legals (Jesús ha curat en dissabte). La Llei els «serveix» per a no veure-hi i rebutjar tan Jesús com el mateix cec. El seu pecat és la duresa de cor. No hi volen veure. Tan sols la fe els portaria a la plena visió.

2.5. Paraules amb ressò

Ceguesa La ceguesa física dels ulls que no hi veuen i la ceguesa simbòlica dels que no hi volen veure o dels que no comprenen es troben sovint emparentades en els evangelis. Així, a propòsit de les paràboles, dels qui no les entenen, es diu citant Isaïes: «S'han tancat els ulls d'aquest poble de manera que miren i no hi veuen» (Mt 13,15).

Després de les dues multiplicacions dels pans, Jesús és a la barca amb els deixebles. Els deixebles estan preocupats per no haver-se endut pa, però Jesús els diu: «Teniu ulls, i no hi veieu, orelles, i no hi sentiu?» (Mc 8,18).

Pecat Els deixebles es pensen que el cec no hi veu perquè o ell o els seus pares han comès un pecat, han transgredit un manament. També els fariseus recriminen al cec que ha nascut en pecat (9,34). Tanmateix, el pecat, en el seu sentit més profund, és rebutjar l'evangeli, negar-se a creure en nom de la pròpia autosuficiència. Per això els fariseus persisteixen en el seu pecat.

Judici En l'Evangeli segons Joan el judici es realitza ja en aquest món (3,18; 12,31), ja que el Pare ha confiat al Fill tot el judici (5,22). Jesús afirma que ha vingut a fer un judici, una clarificació dels cors. Per això, els qui no hi veien, els pecadors, ara hi veuen, i en canvi els qui es pensaven ser irreprensibles, aquestes es tornen cecs, és a dir, no surten del seu pecat. Jutjar vol dir mostrar les intencions profundes de cadascú.

Teniu ulls, i no hi veieu, orelles, i no hi sentiu (Mc 8,18).

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

La ceguesa era una malaltia estesa en temps de la Bíblia (Ex 4,11; Lv 19,14; Dt 28,18; 2Sa 5,6-8) i moltes vegades és presentada com un càstig de Déu (Gn 19,11; Dt 28,28-29). En el llibre de Tobit però, la guarició d'un cec és un senyal de la misericòrdia divina. Hi llegim que Tobies va guarir el seu pare després que Déu tingués compassió d'aquest que havia perdut la vista (Tb 11,11-14). En els temps messiànics els cecs hi veuran, al costat dels sords que hi sentiran i dels altres malalts que també es curaran. Així ho afirmen les profecies (Is 35,5-6).

Nou Testament

En el Nou Testament la guarició dels cec es presenta com un dels signes que anuncien l'arribada del Regne, l'inici de la salvació de Déu. Quan els enviats de Joan Baptista s'acosten a Jesús, aquests els diu que els temps nous han començat: «Els cecs hi veuen» (Mt 11,5). Jesús és el Messies compassiu que, tan bon punt entre al temple, cura «cecs i coixos» (Mt 21,14).

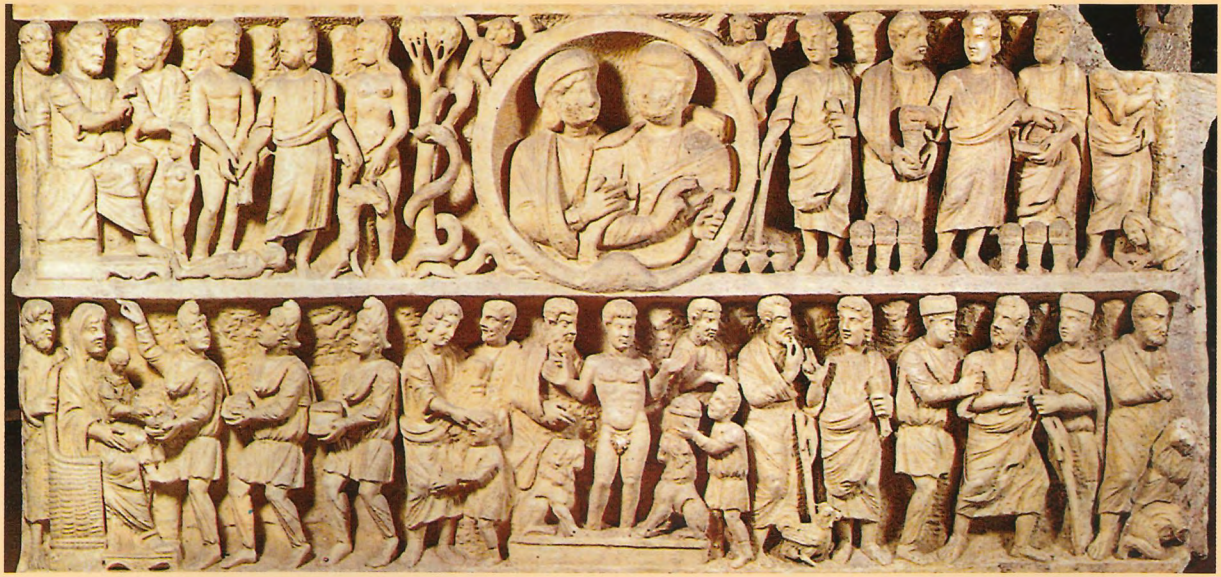

Sarcòfag dogmàtic (segle IV). Museu Pius Cristià, Vaticà. En el registre inferior una de les escenes està dedicada a la guarició del cec.

2.7. El text ens parla

Els papers es capgiren en aquest relat: Jesús acaba essent el jutge, mentre que els fariseus són jutjats. La sentència ve d'ells mateixos, ja que estan convençuts que hi veuen. Per això Jesús els pot dir: «Si fóssiu cecs, no tindríeu pecat. Però com que dieu que hi veieu, el vostre pecat persisteix» (9,41). El pecat és justament aquí: mantenir-se en la ceguesa, en la incredulitat. A l'arrel hi ha una seguretat orgullosa i estèril.

Davant la insistència dels fariseus a considerar Jesús pecador, el cec els respon que «Déu no escolta els pecadors, però sí que escolta els qui el veneren i compleixen la seva voluntat.» Si Jesús ha guarit el cec, vol dir que Déu l'escolta ja que n'és el Fill.

Per tant, Jesús com a enviat del Pare mereix ser cregut. El cec ho ha entès i cada vegada més fa el pas cap a la fe. Només li fa falta trobar-se amb Jesús i reconèixer qui és adorant-lo. El cec s'empara en la veritat i s'adona que Jesús ve de Déu. No li costa gens identificar-se amb ell. Creu i l'adora. Com el profeta Jeremies, queda seduït i es deixa seduir. Rep el do de la fe. Tant li fa que els fariseus el tinguin per un pecador i un exclòs. Ell ja ha adquirit un criteri propi i ha trobat Déu per ell mateix.

Allò que ha començat amb la neteja dels ulls corporals acaba amb l'obertura dels altres ulls, els de la fe, que possibiliten veure-hi molt més enllà. El cec ha vist que Jesús l'atenia sense que ell gosés demanar-li res. Veia que els deixebles de Jesús el donaven per perdut, el consideraven un pecador irrecuperable. La fe que ha anat trobant se li ha manifestat amb força en el seu interior quan l'Esperit de Déu mateix li ha anat donant paraules de gràcia per a cada una de les qüestions que li plantejaven. El creient posseeix una aigua d'on brolla vida eterna. O bé una llum que l'il·lumina completament. Aigua i llum són temes simbòlics per a parlar d'una mateixa realitat interior.

Detall de Jesús en el llac de Natzaret (1939) de Rouault. Col·lecció particular, Roma.

3 MIREM LA VIDA

Preguntem-nos si no jutgem abans de sospesar la realitat de les coses o de les persones.

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

- Preguntem-nos sobre la duresa de cor, que tantes vegades ens impossibilita de veure les coses tal com són. Els fariseus no volien reconèixer la guarició del cec que Jesús realitza. Era una evidència que no estaven disposats a acceptar.

- L'altre interrogant és el prejudici. Preguntem-nos si no jutgem abans de sospesar la realitat de les coses o de les persones. Un cor net no es refia d'ell mateix sinó de Déu, aquell que fa que hi veiem.

- Encara ens podem preguntar si no hem atribuït a Déu algunes malalties, desgràcies o penalitats que hem passat. Estaríem fent el mateix que els fariseus i els mateixos deixebles en temps de Jesús.

3.3. Units a la fe de l'Església

Tota la litúrgia del temps de Pasqua és acompanyada per la resplendor d'una gran llum, que s'inicia amb la benedicció del foc pasqual. Tots rebem en plenitud la flama del ciri que trenca la nit, la confusió i la ceguesa del pecat. La llum nova brilla i per això l'Església canta la victòria sobre la mort de Jesucrist, llum del món. Ell, que és la llum veritable, demana que creguem en ell, que il·lumina tots els homes. Veure-hi és ressuscitar. El cec de naixement va ressuscitar a la llum de la fe.

3.4. Convidats a pregar

- Silenci d'acció de gràcies pel do de la fe.
- Recitem el salm 108, el salm pasqual per excel·lència, on es diu que «el Senyor és Déu: ell ens il·lumina.»
- Fem una pregària espontània posant-nos en el lloc del cec de naixement, que va preferir creure en Jesús a l'afalac purament humà.

La llum nova brilla i per això l'Església canta la victòria sobre la mort de Jesucrist, llum del món.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

- El cec es va rentar a Siloè. Hi va ser enviat. També Jesús ens dóna l'Esperit i ens envia enmig de la humanitat a escampar el perdó de Déu. Qui ha estat perdonat, escampa la bona notícia de l'evangeli.

- Jesús volia fer la voluntat del Pare. Si demanem la llum, és perquè volem saber cap a on ens encamina el seu Esperit. Com es llegeix en la carta als Hebreus: «Vull fer, oh Déu, la teva voluntat» (He 10,7).

- El cec va esdevenir deixeble de Jesús. Sabia que Déu és amb el seu Fill. El qui reconeix que Jesús és l'enviat de Déu no dubtarà a tenir-lo com a Senyor i Salvador.

EL BON PASTOR

(Jn 10,1-42)

1 LLEGIM EL TEXT

1 —Us ho ben asseguro: el qui no entra per la porta al corral de les ovelles,
sinó que salta per un altre indret, és un lladre i un bandoler. 2 El qui entra per la
porta és el pastor de les ovelles: 3 a ell, el guarda li obre la porta, i les ovelles es-
colten la seva veu; crida les que són seves, cadascuna pel seu nom, i les fa sortir.
4 Quan les té totes a fora, camina al seu davant, i elles el segueixen, perquè re-
coneixen la seva veu. 5 Però si és un estrany, en comptes de seguir-lo en fugen,
perquè no reconeixen la veu dels estranys.

6 Jesús els va proposar aquesta comparació, però ells no van entendre de què
els parlava.

7 Per això Jesús continuà:

—Us ho ben asseguro: jo sóc la porta de les ovelles. 8 Tots els qui han vingut
abans de mi eren lladres i bandolers, però les ovelles no se'ls escoltaven. 9 Jo sóc
la porta: els qui entrin per mi se salvaran, podran entrar i sortir lliurement i troba-
ran pasturatges. 10 El lladre només ve per robar, matar i fer destrossa; jo he vingut
perquè les ovelles tinguin vida, i en tinguin a desdir.

11 »Jo sóc el bon pastor. El bon pastor dóna la vida per les seves
ovelles. 12 El qui va a jornal, el qui no és pastor ni amo de les ove-
lles, quan veu venir el llop, les abandona i fuig; llavors el llop se n'a-
podera i les dispersa. 13 És que ell va a jornal i tant se li'n dóna de
les ovelles.

14 »Jo sóc el bon pastor: conec les meves ovelles, i elles em conei-
xen a mi, 15 tal com el Pare em coneix, i jo conec el Pare. A més, jo
dono la vida per les ovelles. 16 Encara tinc altres ovelles que no són
d'aquest ramat, i també les he de guiar. Elles escoltaran la meva
veu, i hi haurà un sol ramat i un sol pastor.

17 »El Pare m'estima, perquè dono la vida i després la recobro.
18 Ningú no me la pren, sóc jo qui la dono lliurement. Tinc poder de
donar-la i tinc poder de recobrar-la; aquest és el manament que he
rebut del meu Pare.

El Bon Pastor a la cripta de Lucina (segle III).
Catacumba de Sant Calixte, Roma.

[19] Aquestes paraules van provocar que els jueus tornessin a dividir-se. [20] Molts
d'ells començaren a dir:
—Està endimoniat, és boig. Per què l'escolteu?
[21] Però d'altres replicaven:
—Un endimoniat no es comporta així. Quin dimoni seria capaç d'obrir els ulls
dels cecs?
[22] Se celebrava a Jerusalem la festa de la Dedicació. Era l'hivern. [23] Jesús es
passejava pel temple sota el pòrtic de Salomó. [24] Llavors els jueus l'envoltaren i li
digueren:
—Fins quan ens tindràs en la incertesa? Si ets el Messies, digue'ns-ho oberta-
ment.
[25] Jesús els respongué:
—Us ho he dit, però no ho voleu creure. Les obres que jo faig en nom del
meu Pare donen testimoni a favor meu, [26] però vosaltres no creieu, perquè no sou
de les meves ovelles. [27] Les meves ovelles escolten la meva veu. Jo les conec, i
elles em segueixen. [28] Jo els dono vida eterna: mai no es perdran, i ningú no me
les arrencarà de les mans. [29] Allò que el Pare m'ha donat val més que tot, i ningú
no podrà arrencar res de les mans del meu Pare. [30] Jo i el Pare som u.
[31] Els jueus tornaren a agafar pedres per apedregar-lo. [32] Jesús els digué:
—M'heu vist fer moltes obres bones, que venien del meu Pare. Per quina d'e-
lles em voleu apedregar?
[33] Els jueus li respongueren:
—No et volem apedregar per cap obra bona, sinó per blasfèmia, perquè tu,
que ets un home, et fas Déu.
[34] Jesús els replicà:
—¿En la vostra Llei no hi ha escrit: *Jo declaro que sou déus*? [35] Per tant, si l'Es-
criptura, que no es pot anul·lar, anomena déus els qui van rebre la paraula de
Déu, [36] per què a mi, a qui el Pare ha consagrat i enviat al món, m'acuseu de
blasfèmia quan declaro que sóc Fill de Déu? [37] Si no faig les obres del meu Pare,
no em cregueu, [38] però si les faig, i a mi no em creieu, creieu almenys aquestes
obres. Així sabreu i coneixereu que el Pare està en mi, i jo, en el Pare.
[39] Llavors van intentar novament d'agafar-lo, però se'ls escapà de les mans.
[40] Després se'n tornà a l'altra banda del Jordà, on Joan havia començat a ba-
tejar, i va quedar-s'hi. [41] Molts l'anaren a trobar, i deien:
—Joan no va fer cap senyal prodigiós, però tot el que va dir d'ell era veritat.
[42] I, en aquell indret, molts van creure en ell. ■

2 ENTREM DINS EL TEXT

El porticat del Temple de Jerusalem. Maqueta del Holyland Hotel, Jerusalem.

2.1. Informacions d'interès

Geogràfiques

Segons es desprèn del context, l'escena té lloc a Jerusalem, si bé no queda explícit. Les imatges que Jesús utilitza provenen del medi pastorívol. En el verset 22 se'ns diu que era l'hivern, durant la festa de la Dedicació, i que Jesús es passejava pel recinte del temple, sota el pòrtic de Salomó. No queda clar si aquesta localització afecta el que segueix o bé el que precedeix.

El pòrtic o columnata de Salomó formava part del pati exteriror de l'anomenat *atri dels gentils*, i estava situat a la part oriental del recinte, enfront de l'anomenada Muntanya de les Oliveres. Des d'allí, encara avui, es contempla el mur de la ciutat i en ell, tapiada, la porta Daurada. A través d'aquesta porta, segons una tradició cristiana, Jesús, el Messies, entrarà a Jerusalem el dia del seu retorn.

En el v. 40 es diu que Jesús se'n torna a l'altra banda del Jordà, on Joan havia començat a batejar. En 1,28 llegim que Joan batejava a Betània de Perea, a l'altra banda del riu. Aquesta Betània és diferent de la Betània del mateix nom, situada a tres quilòmetres de Jerusalem (11,18).

Socioreligioses

L'escenari que es descriu en la primera part del text, evoca la vida dels pastors i dels seus ramats

a Israel: diversos ramats eren guardats en un mateix corral. Un guarda els vigilava. Els pastors hi duien les ovelles perquè reposessin i tornaven a buscar-les per a portar-les a pasturar. El guarda, evidentment, només obria la porta del corral als pastors qui hi guardaven el seu ramat. El pastor cridava les seves ovelles; elles el reconeixien i el seguien. Només el qui era lladre i bandoler entrava al corral burlant la vigilància del guarda.

En el v. 22 es diu que se celebrava la Festa de la Dedicació (Hanucà, en hebreu). Aquesta festa celebra que Judes Macabeu, el catorze de desembre de l'any 162 aC, va purificar el Temple, on hi construí i dedicà un nou altar dels holocaustos. El temple havia estat profanat per Antíoc IV Epífanes tres anys abans en el seu intent d'hel·lenitzar Israel. D'altra banda, el conjunt del text palesa la controvèrsia constant de Jesús amb els dirigents jueus que no el volen reconèixer com a Messies. Però alhora palesa la divisió dintre dels mateixos jueus: hi ha qui es mostra interpel·lat pels signes que fa Jesús (v. 21); hi ha qui l'acusa de ser un endimoniat i un boig (v. 20) i un blasfem (v. 33).

Simbolismes

Tres termes estretament relacionats, revesteixen un caràcter simbòlic: la porta, el pastor i les ovelles/ramat. Aquests tres termes assenyalen qui és Jesús per als creients, qui són els qui el professen com a Messies i quina és la mútua relació existent entre ells.

Jesús s'autoanomena la porta de les ovelles (vv. 7-10): una porta que dóna accés a pasturatges, necessaris per a obtenir vida «a desdir» (v. 10), és a dir, una vida intensa i identificable amb la salvació (v. 9).

Jesús també es defineix com a pastor (vv. 11-18); ell és, però, el bon pastor. No tan sols coneix les seves ovelles (així ho fan tots els pastors, amos dels seus ramats), sinó, i sobretot, dóna la vida per elles (v. 15); no la perd per un descuit o per un atac inesperat del llop, sinó que els la dóna lliurement i efectivament i després la recobra. Els la dóna morint a la creu i la recobra quan ressuscita.

Pel que fa a les ovelles (vv. 14-16; 26-29), el bon pastor les coneix i elles també el coneixen (v. 14) i el segueixen (v. 27); reben vida a desdir del seu pastor (v. 10) ja que ell els dóna (arrisca) la seva pròpia vida (v. 15). El verset 26, rebla, per contraposició, allò suggerit pel context: els creients i seguidors de Jesús són les seves ovelles; els jueus que no creuen en ell no ho són.

El text ens parla d'un altre ramat que també Jesús ha de guiar, amb la certesa que les ovelles escoltaran la seva veu de manera que hi haurà un sol ramat i un sol pastor (v. 16). Probablement, Jesús es refereix al conjunt de creients que provenen del ramat d'Israel i dels qui també creuran en ell sense ser pròpiament membres del poble d'Israel.

Encara la imatge del bon pastor troba el contrapunt en dues figures que s'hi contraposen. D'una banda, el qui no és pastor ni amo de les ovelles, el qual, quan veu venir el llop, les abandona i fuig (v. 12); de l'altra, els qui són lladres i bandolers (vv. 1 i 8), que no entren per la porta del corral, ja que només vénen a robar, matar i fer destrossa (v. 10). La història d'Israel, anterior a Jesús, és farcida de personatges que realment han estat l'antítesi del bon pastor.

2.2. Quin tipus de text comentem?

A la primera part Jesús pronuncia un discurs (vv. 1-21) mentre que a la segona dialoga (vv. 22-42). El rerefons és la confrontació, ja que els dirigents d'Israel no el reconeixen com l'enviat del Pare i vertader Messies. Aquesta confrontació perdurava entre la comunitat cristiana i el judaisme en el temps en què s'escriu l'evangeli (finals del segle I). Jesús utilitza àmpliament el llenguatge simbòlic, enriquit amb la figura del contrast, per anar deixatant el seu missatge, amb la particularitat que cada secció va explicitant i aprofundint l'anterior.

El text remarca, d'una banda, el caràcter singular de Jesús enfront d'aquells pastors que han estat nefastos per a Israel, ja que no li han aportat vida. De l'altra, es contrasta la figura dels creients en Jesús amb els qui s'obstinen a refusar-lo, tot i veure les seves obres.

Detall de la separació de les ovelles i les cabres. Mosaics de St. Apol·linar el nou (segle V), Ravenna.

2.3. Situem el text en el conjunt de l'evangeli de Joan

2. Revelació de Jesús, el Fill, en senyals prodigiosos i paraules (2,1-12,50)
2.1. De Canà a Canà (2,1-4,54)
2.2. De Jerusalem a l'altra banda del Jordà (5,1-10,42)
Inici: pujada a Jerusalem «en ocasió d'una festa» (5,1)
a Jerusalem (en dissabte)
senyal: la guarició del paralític de Betzata (5,2-18)
discurs: les obres del Fill com a testimoni (5,19-47)
b Galilea (llac de Tiberíades) (per la festa de Pasqua)
senyal: la multiplicació dels pans (6,1-15)
senyal: la marxa sobre l'aigua (6,16-21)
discurs: Jesús, el pa de vida (6,22-71)
c Jerusalem (en el temple) (per la festa dels Tabernacles) incredulitat i divisió (7,1-13)
a diàlegs de controvèrsia: Jesús, el Messies (7,14-31)
b intent de detenció (7,32-36)
c manifestació solemne de Jesús (7,37-44)
b' fracàs de l'intent de detenció (7,45-52)
a' *diàlegs de controvèrsia*: Jesús, l'enviat del Pare (8,12-59)[1]
a' Jerusalem (en dissabte)
senyal: la guarició del cec de naixement (9,1-38)
discurs i controvèrsia: Jesús, bon pastor (9,39-10,21)
b' Jerusalem (en el temple) (per la festa de la Dedicació)
diàleg de controvèrsia: Jesús, u amb el Pare (10,22-39)
Final: refugi a l'altra banda del Jordà (10,40-42)
2.3. La darrera pujada a Jerusalem (11,1-12,36)

[1] El fragment de la dona adúltera (7,53-8,11) és un text canònic però que ha estat afegit posteriorment

El text es troba en la primera part de l'Evangeli de Joan (1,19-12,50) que enclou tot un seguit de senyals prodigiosos i diàlegs de Jesús. Senyals i diàlegs tenen una estreta relació i una mateixa finalitat: mostrar la identitat de Jesús, icona del Pare (vegeu el tema 5).

2.4. Seguim el fil del text

Després dels aferrissats debats sobre la identitat de Jesús en els capítols precedents, Jesús desvela qui és valent-se de les imatges. Es contraposen dues realitats: el pastor que entra al corral per la porta que li obre el guarda, i el lladre que s'hi esmuny saltant per un altre indret. Les ovelles reconeixen la veu del pastor, mentre que fugen del qui és lladre i bandoler, perquè no el reconeixen.

L'expressió emblemàtica «Jo sóc» apareix diverses vegades en boca de Jesús: «Jo sóc la porta de les ovelles», «Jo sóc la porta», «Jo sóc el bon pastor». En tant que porta de les ovelles, Jesús fa possible que aquestes tinguin vida i en tinguin a desdir. Entrar en ell vol dir accedir a la salvació, moure's en un àmbit de llibertat, trobar l'aliment que dóna la vida. Quina realitat tan diferent és la dels qui han vingut abans que ell, lladres i bandolers que les ovelles no escoltaven! En tant que pastor, Jesús té altres ovelles que no són encara del seu ramat: també les ha de guiar, fins que hi haurà un sol ramat i un sol pastor. Però Jesús és el *bon* pastor, i dóna la seva vida per les seves ovelles/creients.

És ben diversa la manera de fer del qui va a jornal, que no és pastor ni amo de les ovelles: quan veu venir el llop, fuig. Jesús, en canvi, no abandona les ovelles, les coneix i les seves ovelles el coneixen, tal com el Pare i ell es coneixen. En efecte, el Pare estima Jesús perquè dóna la seva vida lliurement i després la recobra; té poder de donar-la i de recobarar-la: aquest és el manament que ha rebut del Pare.

Les paraules de Jesús provoquen la divisió dels jueus que l'escolten: uns creuen que està endimoniat i boig; d'altres, encara estan sorpresos pel miracle que ha fet Jesús guarint un cec de naixement.

Desorientats, els dirigents jueus demanen que, si és el Messies, els ho digui obertament. La resposta de Jesús és ben directa: els ho ha dit mitjançant les seves obres, les que fa en nom del seu Pare i que donen testimoni a favor d'ell. Tanmateix, els jueus no creuen perquè no són ovelles de Jesús; les que ho són, escolten la seva veu, ell les coneix i el segueixen; el Pare les hi ha donades i valen més que tot; Jesús els dóna la vida eterna i no se'n perdrà cap, ni ningú les hi arrencarà de les mans. L'estreta relació de Jesús amb el Pare que es desprén d'aquestes darreres paraules de Jesús, és reblada per una afirmació contundent: «Jo i el Pare som u.» Aquesta afirmació encén l'animadversió dels jueus que el volen apedregar per blasfem, perquè s'ha fet Déu. Novament, Jesús es refereix a les obres que fa com a consagrat pel Pare i enviat al món per ell: elles donen testimoni de la unitat d'ambdós.

Jesús s'escapa de les mans dels jueus que volen agafar-lo i se'n torna a l'altra banda del Jordà. Allà, molts creuen en ell gràcies al testimoni de Joan Baptista, que ha assenyalat Jesús com l'enviat de Déu.

2.5. Paraules amb ressò

Jo sóc

Aquesta expressió recorda la revelació que Déu fa a Moisès del seu nom (Ex 3,14-16). En l'evangeli de Joan trobem moltes expressions metafòriques referides a Jesús i introduïdes per la fórmula «Jo sóc»: pa de vida; pa viu; llum del món; cep veritable; porta de les ovelles; bon pastor; camí, veritat i vida; resurrecció i vida. En l'Antic Testament «Jo sóc» introdueix una revelació de Déu. En boca de Jesús, remarca la seva identificació amb Déu que es revela a la humanitat.

Jo i el pare som u

Aquesta expressió remarca la unitat entre Jesús i el Pare en el voler i en l'obrar. Altres textos de l'Evangeli de Joan reblen aquest sentit: allò que fa el Pare ho fa igualment el Fill (5,17); així com el Pare ressuscita els morts i els dóna la vida, també el Fill dóna la vida a qui vol (5,21); tots els qui el Pare dóna a Jesús aniran a ell, que no traurà pas fora ningú que vingui a ell (6,32); ningú no pot anar a ell si el Pare que l'ha enviat no l'atreu (6,42); ningú no arriba al Pare si no és per ell (14,2).

Aquesta comunió de voluntat i d'acció és conseqüència de la unitat de naturalesa: la Paraula estava en Déu i la Paraula era Déu (1,1); a Déu ningú no l'ha vist mai: el seu Fill únic, que és Déu i està en el si del Pare, és qui l'ha revelat (1,18); el qui no honora el Fill, tampoc no honora el Pare que l'ha enviat (5,23); així com el Pare té vida en ell mateix, també ha concedit al Fill que tingui vida en ell mateix (5,26); amb Jesús hi ha el Pare que l'ha enviat (8,16); el Pare està en ell, i ell en el Pare (10,38); qui ha vist Jesús ha vist el Pare (14,9); el Pare, estant en Jesús, fa les seves obres (14,10); la paraula de Jesús és del Pare que l'ha enviat (14,24).

Les meves ovelles

Aquesta expressió, en llavis de Jesús, evoca la seva qualitat de pastor i de bon pastor, però també remet als creients en ell, els qui escolten la seva veu; els qui el segueixen. Escoltar la veu de Jesús i seguir-lo comporta tenir vida i tenir-ne a desdir; suposa compartir la seva pròpia vida, lliurada per les seves ovelles. Aquesta realitat, alhora, ens situa davant el misteri del nombre limitat de les seves ovelles. En el text que estudiem, Jesús afirma que el Pare li ha donat les seves ovelles (v. 29). Altres textos de Joan reblen aquesta afirmació. Jesús diu als jueus que murmuren: «Ningú no pot venir a mi si el Pare que m'ha enviat no l'atreu» (6,44); i als deixebles: «Ningú no pot venir a mi si no li ho concedeix el Pare» (6,65). Com a colofó, i adreçant-se al Pare: «He fet conèixer el teu nom als homes que tu has pres del món i m'has donat; eren teus i tu me'ls has donat, i ells han guardat la teva paraula... Ells les han acollides i han reconegut realment que jo he sortit de tu, i han cregut que tu m'has enviat» (17,6-8).

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

En les societats de l'Orient antic és freqüent descriure la relació entre el sobirà i el seu poble amb els termes de pastor i ramat. També a l'Antic Testament, el Senyor rep el nom de pastor, de manera que el seu poble és el seu ramat (Gn 49,24; Sl 23; 78; 80; 95). El terme *pastor* es va convertir en una imatge que servia per a designar els cabdills del poble de Déu: els patriarques, Moisès i David van ser anomenats pastors del poble de Déu. Però nombrosos reis del poble d'Israel van ser mals pastors (1Re 22,17; Jr 10,21). En Ez 34, Déu denuncia els pastors o governants que no han tingut cura del seu ramat; ben al contrari, l'han espoliat i s'han oblidat de l'ovella més dèbil, de la malalta, de l'esgarriada. Sense pastor les ovelles s'han dispersat i han estat devorades per animals feréstecs. El ramat de Déu s'ha escampat per tot el país, sense que ningú se n'ocupés i l'aplegués. Aleshores, Déu promet que apartarà aquells mals pastors del seu ramat i ell mateix en serà el guia: buscarà les ovelles, les farà venir de tots els indrets on s'han dispersat i en farà el recompte; les conduirà als bons pasturatges, reposaran en una bona cleda. El capítol d'Ezequiel acaba amb la següent afirmació: «Vosaltres, els homes, sou les meves ovelles, el ramat que jo pasturo; jo sóc el vostre Déu. Ho dic jo, el Senyor, Déu sobirà» (34,31).

Nou Testament

La imatge de Déu o del Messies com a pastor del seu poble, en contrast amb els pastors malvats, que trobem en el llibre d'Ezequiel, va servir probablement a Jesús de model per a presentar-se com a bon pastor. També s'hi pot inspirar la paràbola de l'ovella perduda (Lc 15), de la qual es desprèn que Déu actua com ho fa el pastor que busca l'ovella esgarriada fins que la troba i ho celebra.

Altres textos del Nou Testament, a més de l'Evangeli segons Joan, atorguen a Jesús el títol de pastor. Així en He 13,20 es diu que ell és el «gran pastor de les ovelles»; 1Pe 2,25 afirma: «Tots anàveu esgarriats com ovelles disperses, però ara heu tornat al vostre pastor i guardià»; 1Pe 5,4 parla del moment en què «apareixerà el cap dels pastors.» En Mc 14,27 Jesús es considera el pastor dels seus seguidors i en Lc 12,32, dóna als seu deixebles el nom de petit ramat.

Tanmateix, en l'Evangeli segons Joan el bon pastor és el qui dóna la seva pròpia vida per tal que les seves ovelles en tinguin a desdir. I això ho fa complint el manament del seu Pare, amb qui comparteix la mateixa naturalesa.

2.7. El text ens parla

Jesús es presenta com a porta i pastor de les ovelles. Els qui creuen en ell, que formen part del seu ramat, troben en ell el camí per on caminar, la veritat en la qual sostenir-se i la vida que abunda extraordinàriament en els seus cors. El bon pastor crida les ovelles, les coneix pel nom. No són anònimes ni estranyes. Totes tenen rostre i cap d'elles no quedarà oblidada.

El bon pastor es mostra com a accés a un camí incomparable, ja que, guia i sender són una mateixa realitat i condueixen a un únic horitzó: la vida, que prové del mateix Jesús. La veu de Jesús és inconfusible, és veritable perquè brolla d'ell que és la veritat. La seva veu és ben diversa de la que prové dels qui no cerquen el bé de l'home. Els creients en Jesús saben discernir quina és la seva veu. Mai no s'equivoquen. Mai no aniran darrere d'algú que no sigui el seu Pastor. Mai no seran d'un altre pastor. Ningú no les arrencarà de les mans del bon pastor. Això els dóna confiança.

Seguir Jesús dóna ple sentit a la vida. Ningú com ell dóna la seva vida per tots els homes sense exclusió: els qui ja creuen en ell i els qui encara no són del seu ramat, convidats a acceptar el seu guiatge i a escoltar la seva veu.

El creient en Jesús està convençut que no s'equivoca de ruta: les moltes bones obres de Jesús confirmen la seva certesa i, sobretot, el fet que ell, morint, dóna la seva vida i després, ressuscitant, la recobra. Aquest poder prové de la seva unitat total amb el Pare. Potser per a alguns això és motiu d'escàndol. Tanmateix el bon pastor proclama ben alt que un dia hi haurà un sol ramat i un sol pastor!

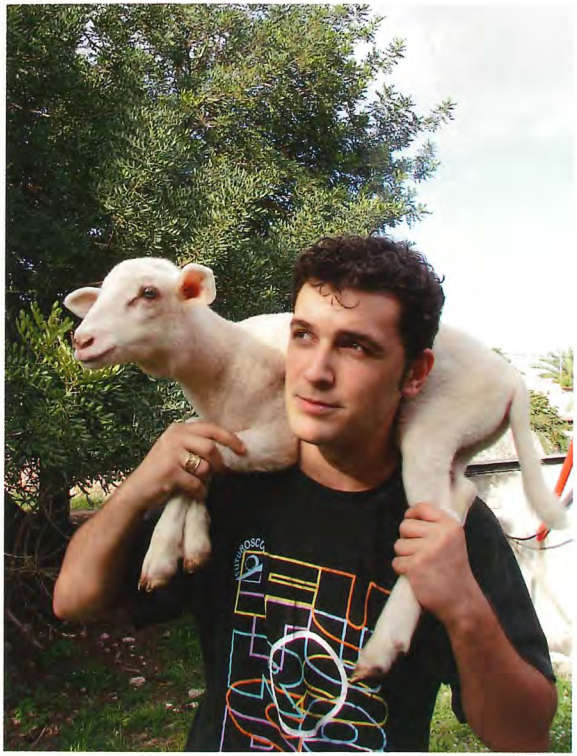

Ningú no les arrencarà de les mans del bon pastor.

3 MIREM LA VIDA

Detall de l'Entrada de Crist a Brusel·les (1888) de James Ensor. J. Paul Getty Museum, Malibú.

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

- En la vida sentim i escoltem moltes veus. N'hi ha que ens atrauen. Tanmateix ¿sabem discernir amb claredat les que es fonamenten en la paraula del bon pastor? Quin criteri seguim per a discernir-la?

- Jesús diu que coneix les seves ovelles i que elles el coneixen a ell. ¿Quins són els camins que ens atansen a Jesús i ens el fan conèixer més encara?

- Sovint descobrim al voltant nostre persones desorientades, talment com ovelles sense pastor. ¿Ens en desentenem, o bé procurem encaminar-les darrere d'aquell que dóna vida a desdir?

3.3. Units a la fe de l'Església

En l'aliança primera Israel era considerat el ramat i Déu el seu pastor. Ara, l'Església s'entén com el ramat entorn del seu únic Pastor: Jesucrist. El creient està íntimament unit a ell com els sarments ho estan al cep (Jn 15).
L'Església, en funció de Jesucrist, el seu Cap, té la missió de ser guia per a la humanitat. Ella, com el bon pastor, mostra el camí de la vida. A través dels sagraments enforteix les ovelles que caminen per la ruta del bon pastor, guareix l'ovella malalta, cerca la que està perduda, crida les que encara no són del seu ramat.
Dins l'Església el creient és una persona lliure. L'Església no és un espai tancat, on el fidel viu reclòs i constrenyit per raó de la seva pertinença. Ben al contrari, el creient es mou en un espai de llibertat, seguint l'únic pastor (Jn 10,9).

3.4. Convidats a pregar

- Silenci perquè cadascú es pregunti què ha descobert. Hi pot haver un intercanvi amb els altres.
- Lectura pausada del salm 23 en el qual el Senyor és invocat com el nostre pastor.
- Pregària espontània i agraïda pel do de pertànyer al ramat del poble de Déu.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

- L'Església és la veu del bon pastor, proclamada a la humanitat. Per l'acció de l'Esperit, és portadora de l'autèntica paraula del Bon Pastor. L'Esperit garanteix, amb el seu mestratge, el mestratge de l'Església.
- L'Esperit fa possible que els pastors de l'Església guïin el ramat de Jesús amb els seus

3.3. Units a la fe de l'Església

En l'aliança primera Israel era considerat el ramat i Déu el seu pastor. Ara, l'Església s'entén com el ramat entorn del seu únic Pastor: Jesucrist. El creient està íntimament unit a ell com els sarments ho estan al cep (Jn 15).
L'Església, en funció de Jesucrist, el seu Cap, té la missió de ser guia per a la humanitat. Ella, com el bon pastor, mostra el camí de la vida. A través dels sagraments enforteix les ovelles que caminen per la ruta del bon pastor, guareix l'ovella malalta, cerca la que està perduda, crida les que encara no són del seu ramat.
Dins l'Església el creient és una persona lliure. L'Església no és un espai tancat, on el fidel viu reclòs i constrenyit per raó de la seva pertinença. Ben al contrari, el creient es mou en un espai de llibertat, seguint l'únic pastor (Jn 10,9).

3.4. Convidats a pregar

- Silenci perquè cadascú es pregunti què ha descobert. Hi pot haver un intercanvi amb els altres.
- Lectura pausada del salm 23 en el qual el Senyor és invocat com el nostre pastor.
- Pregària espontània i agraïda pel do de pertànyer al ramat del poble de Déu.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

- L'Església és la veu del bon pastor, proclamada a la humanitat. Per l'acció de l'Esperit, és portadora de l'autèntica paraula del Bon Pastor. L'Esperit garanteix, amb el seu mestratge, el mestratge de l'Església.
- L'Esperit fa possible que els pastors de l'Església guiïn el ramat de Jesús amb els seus

mateixos sentiments: conèixer les seves ovelles i que elles els coneguin.

- Semblaria que la història dels homes més aviat s'apartaria del veritable guiatge de Jesús. L'Esperit, però, ens el fa descobrir malgrat tantes foscors. L'Esperit fa que coneguem Jesús i ens mantinguem units al Pare.

LA RESURRECCIÓ DE LLÀTZER

(Jn 11,1-44)

1 LLEGIM EL TEXT

1 Un home que es deia Llàtzer estava malalt. Era de Betània, el poble de Maria i de la
seva germana Marta. 2 Maria era la qui va ungir el Senyor amb perfum i li eixugà els
peus amb els cabells. Llàtzer, el malalt, era el seu germà.
3 Les dues germanes enviaren a dir a Jesús:
—Senyor, aquell que estimes està malalt.
4 Jesús, en sentir-ho, digué:
—Aquesta malaltia no portarà a la mort, sinó a la glòria de Déu: per ella el Fill de
Déu serà glorificat.
5 Jesús estimava Marta i la seva germana i Llàtzer. 6 Però quan va sentir que Llàtzer es-
tava malalt, es va quedar encara dos dies al lloc on era. 7 Després digué als deixebles:
—Tornem a Judea.
8 Ells li diuen:
—Rabí, fa poc que els jueus et volien apedregar, i ara tornes a anar-hi?
9 Jesús contestà:
—¿No són dotze les hores del dia? Els qui caminen de dia no en-
sopeguen, perquè veuen la llum d'aquest món, 10 però els qui caminen
de nit sí que ensopeguen, perquè els manca la llum.
11 Dit això, va afegir:
—Llàtzer, el nostre amic, s'ha adormit, però vaig a despertar-lo.
12 Els deixebles li digueren:
—Senyor, si s'ha adormit, es posarà bo.
13 Jesús es referia a la mort de Llàtzer, però ells es pensaven que
parlava del son natural. 14 Llavors Jesús els digué obertament:
—Llàtzer és mort, 15 i m'alegro de no haver estat allí: serà en profit
vostre, perquè cregueu. Però ara, anem a trobar-lo!
16 Tomàs, l'anomenat Bessó, va dir als altres deixebles:
—Anem-hi també nosaltres i morim amb ell!
17 Quan Jesús arribà, va trobar que Llàtzer ja era al sepulcre des
de feia quatre dies. 18 Betània és a prop de Jerusalem, cosa de tres
quilòmetres, 19 i molts dels jueus havien vingut a donar el condol a
Marta i Maria per la mort del seu germà. 20 Quan Marta va saber
que Jesús arribava, sortí a rebre'l. Maria es quedà a casa. 21 Marta
digué a Jesús:
—Senyor, si haguessis estat aquí, no s'hauria mort, el meu germà.
22 Però, fins i tot ara, jo sé que Déu et concedirà tot el que li demanis.

Detall de la resurrecció de Llàtzer (vers1267-1337) de Giotto a la capella dels Scrovegni, Pàdua.

[23] Jesús li diu:
—El teu germà ressuscitarà.
[24] Marta li respon:
—Ja sé que ressuscitarà en el moment de la resurrecció, el darrer dia.
[25] Li diu Jesús:
—Jo sóc la resurrecció i la vida. Qui creu en mi, encara que mori, viurà; [26] i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més. ¿Ho creus, això?
[27] Ella li respon:
—Sí, Senyor: jo crec que tu ets el Messies, el Fill de Déu, el qui havia de venir al món.
[28] Havent dit això, Marta se'n va anar a cridar la seva germana Maria i li digué en veu baixa:
—El Mestre és aquí i et crida.
[29] Ella, en sentir-ho, s'aixecà corrents i anà a trobar-lo. [30] Jesús encara no havia entrat al poble, sinó que era a l'indret on Marta l'havia trobat. [31] Els jueus que eren amb Maria a casa per donar-li el condol, quan veieren que s'aixecava corrents i sortia, la seguiren, pensant-se que anava al sepulcre a plorar. [32] Maria va arribar on era Jesús i, en veure'l, se li llançà als peus i li digué:
—Senyor, si haguessis estat aquí, no s'hauria mort, el meu germà.
[33] Quan Jesús veié que ella plorava i que ploraven també els jueus que l'acompanyaven, es va commoure interiorment i es contorbà. [34] Llavors preguntà:
—On l'heu posat?
Li diuen:
—Senyor, vine i ho veuràs.
[35] Jesús començà a plorar. [36] Els jueus deien:
—Mireu com l'estimava.
[37] Però alguns replicaren:
—Ell, que va obrir els ulls al cec, ¿no hauria pogut fer que aquest home no morís?
[38] Jesús, commogut altra vegada, va arribar al sepulcre. Era una cova tancada amb una llosa.
[39] Jesús digué:
—Traieu la llosa.
Marta, la germana del difunt, li diu:
—Senyor, després de quatre dies, ja deu fer fortor.
[40] Li respon Jesús:
—¿No t'he dit que, si creus, veuràs la glòria de Déu?
[41] Llavors van treure la llosa. Jesús alçà els ulls i digué:
—Pare, et dono gràcies perquè m'has escoltat. [42] Ja sé que sempre m'escoltes, però ho dic per la gent que m'envolta, perquè creguin que tu m'has enviat.
[43] Havent dit això, cridà amb tota la força:
—Llàtzer, surt a fora!
[44] I el mort sortí, lligat de peus i mans amb benes d'amortallar, i la cara lligada amb un mocador. Jesús els diu:
—Deslligueu-lo i deixeu-lo caminar. ■

2 ENTREM DINS EL TEXT

La tomba de Llàtzer a Betània .

2.1. Informacions d'interès

Geogràfiques

L'escenari és el sepulcre de Llàtzer. De fet l'escenari d'aquest episodi és múltiple ja que es produeix un desplaçament geogràfic de Jesús des d'on rep la notícia de la malaltia de Llàtzer fins a Betània. Tanmateix l'escenari que centra l'atenció de tota la narració és el sepulcre. El sepulcre és el lloc i la casa de la mort, la seu del seu domini, que esdevindrà el lloc de naixement de la vida. La mort, tota mort, serà vençuda. El sepulcre de Llàtzer serà una prefiguració del sepulcre de Jesús, d'on sortirà vida. El lloc de la màxima impuresa esdevindrà el lloc on es manifestarà la glòria de Déu.

L'escena se situa a Betània, la moderna "El-Azareh" (el nom és una corrupció, en àrab, de Llàtzer), situada a tres quilòmetres al sud-est de Jerusalem i separada de la ciutat per la Muntanya de les Oliveres.
L'Evangeli identifica Betània de Judea amb el poble de Maria i Marta i la distingeix de Betània de Perea, la que hi havia a l'altra banda del Jordà.

Socioreligioses

El misteri de la mort ha colpit en tots els temps i cultures. En l'Antic Testament trobem actituds desesperançades enfront de la mort. Quan el rei Ezequies se sent morir, invoca Déu dient: «La mort no et donaria gràcies, no et lloaria la terra dels morts; els qui baixen a la tomba ja no esperen en la teva fidelitat» (Is 38,18).

Era costum entre els jueus enterrar els morts de seguida i lligar-los completament amb benes d'amortallar com per significar encara més la presó que comporta l'estada en el país dels morts.

Simbolismes

Jesús fa un paral·lelisme entre el son de dormir i la mort. Els deixebles i les germanes del difunt, Maria i Marta, només imaginen la mort com a quelcom irreversible, però Jesús veu possible un desvetllament darrere tota mort. Per això diu: «Llàtzer, el nostre amic, s'ha adormit, però vaig a despertar-lo» (v. 11). Aquest desvetllament, en el cas de Llàtzer, no arriba al final de la història, sinó en el present, gràcies a aquell que és «la resurrecció».

El sepulcre no és només el lloc on posen els difunts sinó el símbol de la mort, l'indici que tot s'acaba. Per això cal que el signe de resurrecció es faci en el mateix sepulcre.

El denominat Panteó de la regió de Sotera a la catacumba de sant Calixte, segle IV dC.

2.2. Quin tipus de text comentem?

En aquest relat trepidant hi ha tots els elements d'un miracle, però es va més enllà del miracle. D'una banda, s'esmenta el problema (Llàtzer malalt i mort), la distància dels deixebles i la súplica de les germanes del difunt, la pregària i el gest de Jesús i la reacció admirada de la gent. D'altra banda, es parla de Jesús com a llum que trenca tota tenebra i, per tant, la tenebra de la mort: «Els qui caminen de dia no ensopeguen, perquè veuen la llum d'aquest món» (v. 9). La llum d'aquest món té un nom: Jesús. Per això ell diu de si mateix: «Jo sóc la resurrecció i la vida» (v. 25).

Detall de la resurrecció de Crist al retaule de l'altar major de la Catedral de Tarragona (segle XV) de Pere Joan.

2.3. Situem el text en el conjunt de l'evangeli de Joan

2. Revelació de Jesús, el Fill, en senyals prodigiosos i paraules (2,1-12,50)
   - 2.1. De Canà a Canà (2,1-4,54)
   - 2.2. De Jerusalem a l'altra banda del Jordà (5,1-10,42)
   - 2.3. La darrera pujada a Jerusalem (11,1-12,36)
     - A. Betània (prop de Jerusalem)
       - *senyal*: la resurrecció de Llàtzer (11,1-44)
       - *reacció*: fe i rebuig (decisió del Sanedrí de matar Jesús) (11,45-53)
       - *rèplica de Jesús*: refugi a Efraïm (11,54-57)
     - B. Betània (sis dies abans de Pasqua)
       - unció de Jesús a casa de Llàtzer, anunci de la seva sepultura (12,1-8)
       - *reacció*: fe i rebuig (decisió de matar Llàtzer) (12,9-11)
     - C. Jerusalem («l'endemà»)
       - entrada de Jesús a la ciutat (12,12-16)
       - *reacció*: adhesió (de la gent i dels grecs) i rebuig (12,17-22)
       - *rèplica de Jesús*: «Ha arribat l'hora» (12,23-36)
3. Cloenda de la revelació de Jesús, el Fill (12,37-50)

Jesús ha fet diversos senyals prodigiosos. Ha multiplicat el pa a la vora del llac (c. 6), ha guarit el cec de naixement (c. 9) i ha afirmat que és el bon pastor i la porta de les ovelles

(c. 10). Ara puja a Jerusalem per darrera vegada. Sap que el cerquen per matar-lo (11,8), però l'amistat amb Llàtzer el fa anar a Betània, a Efraïm, i finalment a Jerusalem. Creix l'hostilitat entorn d'ell. S'atansa l'hora de la passió.

2.4. Seguim el fil del text

L'escena, altament dramàtica, es pot representar. Té un argument i uns protagonistes. D'una banda, hi ha la família de Betània, formada pels germans Marta, Maria i Llàtzer, units amb Jesús per una gran amistat. Aquesta amistat queda prou explícita en la petició de les dues germanes a Jesús: «Aquell que estimes està malalt» (v. 3). La malaltia i la mort del germà és el marc de l'episodi. Marta és la que portarà la iniciativa de la conversa, fora del poble. El diàleg acaba amb la professió de fe de Marta: «Sí, Senyor: jo crec que tu ets el Messies, el Fill de Déu, el qui havia de venir al món» (v. 27). Maria, la seva germana, a qui l'Evangeli identifica com la dona que ungeix Jesús a Betània (12,1-8), també anirà a trobar Jesús als afores del poble.

D'altra banda, hi ha els deixebles, que fan camí amb Jesús i no entenen per què Jesús vol anar a Jerusalem si fa poc que el volien apedregar (8,59). Aquesta dificultat per entendre les realitats profundes també es posa de manifest quan Jesús els diu que Llàtzer dorm (vv. 12-13) i Tomàs, amb una punta d'ironia, convida els altres deixebles a morir amb Jesús. Tomàs diu més del que comprèn. Ara és el deixeble qui es distancia de la decisió de Jesús. Després entrarà en el dubte davant Jesús ressuscitat i finalment arribarà a la fe plena en ell.

Finalment, l'escena té per testimonis els jueus vinguts de Jerusalem a compartir el dol pel difunt, que s'allargava sis dies després de l'enterrament. Entre els jueus es produeix, com és habitual, una divisió tallant en relació a Jesús: se li retreu que no hagi curat Llàtzer (vv. 35-37). Aquesta divisió s'aprofundirà més endavant quan molts d'ells, ran de la resurrecció de Llàtzer, creguin en ell. Els dirigents jueus ho consideraran un perill gravíssim per a tot el poble (vv. 45-48).

Jesús, per la seva banda, passa pel costat de la distància dels deixebles, dominats per l'escepticisme, la manca de comprensió i la por. Després, arribat a Betània, no entra al poble sinó que es dirigeix directament al sepulcre. Està determinat a despertar/ressuscitar Llàtzer. És fidel als seus sentiments per Llàtzer i proclama la seva autoritat sobre la mort. Ell és la vida i donarà la vida. Llàtzer surt fora i queda lliure de la mort que l'empresonava.

2.5. Paraules amb ressò

Sepulcre

L'enterrament es feia generalment poc temps després de la mort i se n'encarregaven els mateixos fills i altres familiars.
Hi havia diversos tipus de tombes o sepulcres: les que tenien una cambra sepulcral, a la qual donaven els diversos nínxols, i el sepulcre unipersonal tancat per una llosa col·locada sobre una cavitat horitzontal o vertical. Llàtzer fou enterrat en un sepulcre del segon tipus, mentre que Jesús ho fou en un del primer tipus, tancat per una gran pedra que es feia rodolar. En qualsevol cas, queda ben clar que Llàtzer és, com diem en català, «mort i enterrat».

Després de quatre dies

El «tercer dia» significa que allò que ha succeït és irreversible. Així, un difunt, arribat al tercer dia després de la mort, era legalment difunt a tots els efectes. De manera semblant, els deixebles d'Emmaús expliquen al caminant que «ja som al tercer dia des que han passat aquestes coses» (Lc 24,21). Vénen a dir que ja es veu que no ha passat res però que ara, el tercer dia, s'ha tancat tota escletxa d'esperança. També en l'evangeli de Mateu els grans sacerdots i els fariseus van a trobar Pilat demanant una guàrdia fins al tercer dia perquè Jesús havia dit que ressuscitaria el tercer dia (Mt 27,63-64). Per tant, l'esment del quart dia en la mort de Llàtzer (v. 39) indica que s'ha esfumat tota possibilitat que el Senyor es manifesti i que les coses canviïn.

Lligar-deslligar

Com és habitual en l'art cristià i, en particular, en el frontal de la Mare de Déu del Coll que es guarda al Museu Episcopal de Vic, els lligams de l'infant en bolquers acabat de néixer i els lligams del ressuscitat que s'aixeca de la tomba són idèntics. Són unes faixes que embolcallen el cos. Llàtzer va sortir lligat de peus i mans amb benes d'amortallar (Jn 11,44). Quan Jesús diu: «deslligueu-lo», vol dir alguna cosa més que treure les benes. Si ens fixem en la dona encorbada que Jesús vol guarir en dissabte a la sinagoga també l'evangelista, en aquest cas Lluc, fa servir el mateix llenguatge: «¿No calia, doncs, precisament en dissabte, deslligar aquesta filla d'Abraham que Satanàs tenia subjectada des de feia divuit anys?» (Lc 13,16).

Frontal d'altar de la Mare de Déu del Coll. *Tallers de Vic, últim quart del s. XII. © Museu Episcopal de Vic, fotògraf: Gabriel Salvans.*

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

En els profetes Elies i Eliseu la resurrecció de morts va confirmar i testimoniar la força del seu servei profètic. Elies va fer reviure un infant, fill de la viuda que l'hostatjava. El profeta «s'estirà tres vegades sobre el nen i va invocar encara el Senyor dient: "Senyor, Déu meu! Fes que la vida torni a dins d'aquest infant!"» (1Re 17,21). El Senyor va escoltar la pregària d'Elies i el nen recobrà la vida. Un gest semblant amb imposicions de mans i de cos sobre cos es troba en el profeta Eliseu (2Re 4,34-36).

Déu és aquell que fa reviure els morts i crida a l'existència allò que no existia.

El profeta Ezequiel explica la realització de la salvació amb la visió dels ossos secs (37,1-14), de la qual el mateix profeta dóna el significat. Ezequiel diu que aquesta resurrecció dels ossos evoca la resurrecció del poble. Davant la manca d'esperança, Déu s'adreça al poble i els comunica això mitjançant el profeta: «Mireu, jo obriré els vostres sepulcres, us en faré sortir i us faré tornar a la terra d'Israel» (Ez 37,12).

Nou Testament

Mateu esmenta, com un dels senyals del Regne, el poder que Jesús confereix als deixebles de ressuscitar morts: «Cureu malalts, ressusciteu morts, purifiqueu leprosos, traieu dimonis...» (Mt 10,8). Aquesta resurrecció es produí ran de la mort de Jesús. Mt 27,52-53 caracteritza el gran canvi que arriba quan Jesús ressuscita indicant que els sepulcres s'obren, anticipant la resurrecció de Jesús mateix. Déu és aquell que fa reviure els morts i crida a l'existència allò que no existia. Vèncer la mort equival a una recreació de la vida (vegeu Rm 4,17). La resurrecció expressa sempre la força de Déu. Així els dos testimonis occits per la béstia, en Ap 11,11, reviuen i aquest fet resulta incomprensible pels qui abans els havien rebutjat.

2.7. El text ens parla

La humanitat de Jesús és el punt de partença del retorn de Llàtzer a la vida. A l'origen del senyal més gran que Jesús hagi realitzat hi ha la forta amistat que ha establert amb la família de Betània. Aquesta amistat es tradueix en la preocupació per Llàtzer i la commoció que Jesús experimenta vora el sepulcre de l'amic. Alhora, queda palesada l'estreta relació de Jesús amb Déu i la confiança que aquesta genera. Jesús és el Fill de Déu i el Pare l'escolta sempre. El Pare l'ha enviat i l'ha fet senyor també de la mort.

D'altra banda, Jesús mou els qui l'envolten a descobrir qui és i a suscitar la fe en ell: com a llum del món, com a resurrecció i vida i com aquell a qui el Pare escolta. Ell ha estat enviat per a donar vida i vida eterna. La seva veu és escoltada també en el reialme de la mort. Ara és el moment en què els morts surten del sepulcre per haver escoltat la veu del fill de Déu. El qui l'escolta i creu en ell, encara que mori, tindrà la vida. El Pare ha concedit al Fill tenir vida en ell mateix. Per tant, el Fill és el senyor de la vida.

En la seva conversa amb Marta, Jesús li pregunta si creu. La fe vol dir posar la pròpia vida en mans de Jesús, que és la resurrecció i la vida. Marta ho ha entès així i afirma que Jesús, com a enviat de Déu, té poder sobre la mort. Pot demanar a Déu el que vulgui, que li serà concedit. Alhora, el qui creu veu la glòria de Déu, la seva força de vida actuant en Jesús.

La resurrecció de Llàtzer (vers 1480) de Geertgen tot Sint Jans. Museu del Louvre, París.

3 MIREM LA VIDA

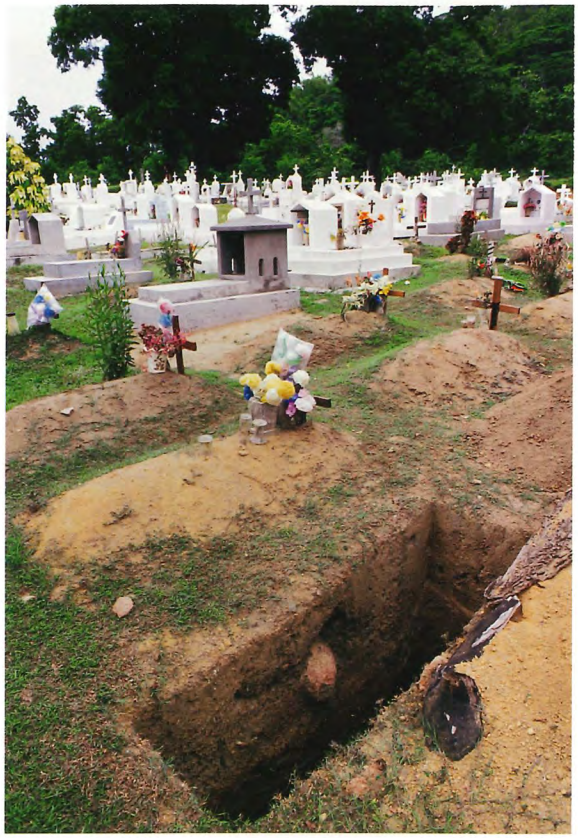

No és fàcil ni ve de cara reflexionar sobre la mort.

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

- Hi ha situacions, actituds, neguits, ànsies en el nostre cor i en el nostre entorn immediat, en la nostra societat i en el nostre món, que ens emmalalteixen i, per tant, ens porten a la mort. Què ens porta a la destrucció i a l'anorreament?

- No sempre és fàcil posar-nos en camí quan les dificultats i la por ens atenallen i ens volen apartar d'una vida que segueixi la voluntat del Pare. Com podem vèncer la por?

- No és fàcil ni ve de cara reflexionar sobre la mort. Però l'hem viscut quan ens l'hem trobat entre la gent que ens estimem. Quins dubtes ens ha plantejat? Quines esperances ens ha desvetllat? En què ens ha ajudat en la manera d'encarar la vida? Com hi hem vist la glòria de Déu?

3.3. Units a la fe de l'Església

La fe en el ressuscitat és central en l'Església. Els elements que trobem en el relat de Llàtzer són vàlids per tots els temps. L'Eucaristia ens fa participar del poder del ressuscitat, que ens allibera de l'esclavatge de la tenebra i ens nodreix amb el seu Cos i la seva Sang. Cada Eucaristia ens invita a contemplar la resurrecció des de diferents angles i símbols: l'aigua nova de Pasqua, la llum, la tomba buida, la pedra que els constructors havien menyspreat i que ara és la pedra principal, el camí, la pau... Però sobretot la fe que Jesús demana a Marta, la germana de Llàtzer, és la fe de tots i cada u de nosaltres. Li diu Jesús: «No t'he dit que, si creus, veuràs la glòria de Déu?» Qui creu participa de la vida de Déu que es fa present en nosaltres en virtut de la fe. Creure és adherir-se al Senyor Jesucrist en el marc de la comunitat de germans que és l'Església, casa i escola de comunió.

Frontal de l'anomenat sarcòfag de Constant III del mausoleu de Gala Placidia. Ravenna, segle V dC.

3.4. Convidats a pregar

- Silenci perquè cadascú es pregunti què ha descobert.
- Preguem amb el c. 37 del profeta Ezequiel que ens invita a contemplar el camp d'ossos secs que reviuen, demanant que els nostres cors revisquin a l'evangeli.
- Llegim l'himne de victòria que trobem en el llibre de l'Apocalipsi (12,10-12) dedicat al Messies i Salvador, senyor de la vida després de vèncer la mort.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

- L'Esperit dóna la vida als qui el reben. Cap creient, segellat pel do del baptisme i nodrit per l'Eucaristia, no veurà que es perd la seva fe.
- Ens podem preguntar com sortir del sepulcre, deslligar-nos i posar-nos en camí. En

quins aspectes i actituds ho veiem més urgent i necessari? De quins sepulcres ens cal sortir? De quines benes que ens lliguen hem d'ésser alliberats? Per quin camí hem d'avançar?

- No manquen situacions de confusió i d'esclavatge que posen en evidència la nostra feblesa. Cal invocar el Déu i Pare de Jesús, perquè ens ressusciti a una vida sense entrebancs espirituals.

- No n'hi ha prou que cadascú cerqui el Senyor. També hi ha pobles que han de ressuscitar a la vida, a la justícia, a la fraternitat. La nissaga humana ha estat salvada, tota ella, per l'amor del Senyor.

LA PREGÀRIA DE JESÚS

(Jn 17,1-26)

1 LLEGIM EL TEXT

1 Després d'haver dit tot això, Jesús va alçar els ulls al cel i digué:
—Pare, ha arribat l'hora. Glorifica el teu Fill, perquè el teu Fill et glorifi-
qui, 2 ja que li has concedit poder sobre tot home, perquè doni vida eter-
na a tots els qui li has confiat. 3 I la vida eterna és que et coneguin a tu,
l'únic Déu veritable, i aquell que tu has enviat, Jesucrist. 4 Jo t'he glorificat
a la terra, duent a terme l'obra que m'havies encomanat; 5 ara glorifica'm
tu, Pare, al teu costat, amb la glòria que jo tenia vora teu abans que el
món existís.

6 He fet conèixer el teu nom als qui tu
has pres del món i m'has donat; eren teus i
tu me'ls has donat, i ells han guardat la te-
va paraula. 7 Ara saben que tot el que m'-
has donat ho he rebut de tu, 8 perquè jo els
he confiat les paraules que tu m'has confiat.
Ells les han acollides i han reconegut real-
ment que jo he sortit de tu, i han cregut que
tu m'has enviat.

9 Jo prego per ells; no prego pel món, si-
nó pels qui tu m'has donat, perquè són
teus. 10 Tot allò que és meu és teu, i allò que
és teu és meu. En ells s'ha manifestat la me-
va glòria. 11 Jo no em quedo més al món.
Però ells s'hi queden, mentre que jo vinc a
tu. Pare sant, guarda'ls en el teu nom, el

El Sant Sopar de Gustave Doré (segle XIX).

nom que m'has donat, perquè siguin u com ho som nosaltres. [12] Mentre
era amb ells, jo els guardava en el teu nom, el que tu m'has donat. He
vetllat per ells i no se n'ha perdut ni un de sol, fora del qui s'havia de per-
dre, perquè es complís el que diu l'Escriptura. [13] Però ara vinc a tu, i men-
tre encara sóc al món dic tot això, perquè ells tinguin també la meva joia,
una joia completa. [14] Jo els he confiat la teva paraula, però ara el món els
odia, perquè no són del món, com jo tampoc no en sóc.
[15] No et demano que els treguis del món, sinó que els preservis del Ma-
ligne. [16] Ells no són del món, com jo tampoc no en sóc. [17] Consagra'ls en
la veritat, que és la teva paraula. [18] Tal com tu m'has enviat al món, jo
també els hi he enviat. [19] Jo em consagro a mi mateix per ells, perquè ells
també siguin consagrats en la veritat.
[20] No prego només per ells, sinó també pels qui creuran en mi gràcies
a la seva paraula. [21] Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en
tu. Que també ells estiguin en nosaltres, perquè el món cregui que tu m'-
has enviat. [22] Jo els he donat la glòria que tu m'has donat, perquè siguin u
com nosaltres som u. [23] Que jo estigui en ells i tu en mi, perquè siguin ple-
nament u. Així el món reconeixerà que tu m'has enviat i que els has esti-
mat a ells com m'has estimat a mi. [24] Pare, vull que els qui m'has confiat
estiguin amb mi allà on jo estic i vegin la meva glòria, la glòria que m'has
donat perquè m'estimaves des d'abans de crear el món. [25] Pare bo, el
món no t'ha conegut, però jo t'he conegut, i ells han reconegut que tu m'-
has enviat. [26] Jo els he fet conèixer el teu nom, i els el faré conèixer més
encara, perquè l'amor amb què m'has estimat estigui en ells, i jo també hi
estigui. ■

2 ENTREM DINS EL TEXT

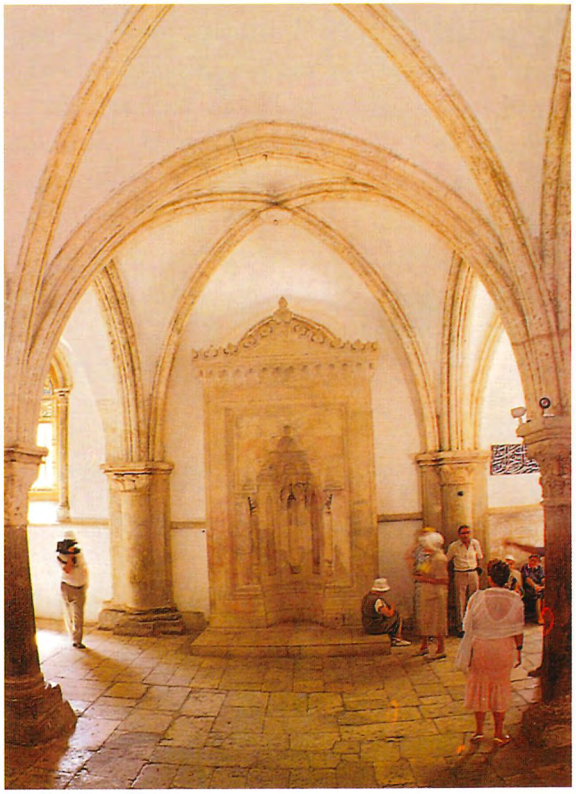

El cenacle, Jerusalem.

2.1. Informacions d'interès

Geogràfiques

Des del començament del c. 13 fins a les últimes paraules del c. 14, l'autor situa Jesús i els deixebles sopant i parlant reclinats damunt estores i coixins en una sala espaiosa que la tradició cristiana ha anomenat «cenacle». Tot i que al final del c. 14 trobem les paraules «Aixequeu-vos, anem-nos-en d'aquí!», no és fins a 18,1 que surten d'aquell indret.

Aquesta pregària, com tota la resta de l'evangeli de Joan, fa referència a dues categories geogràfiques plenes de simbolisme: el cel i la terra. El cel (v. 1) indica el lloc al costat del Pare on era Jesús abans de la creació (v. 5), d'on ha estat enviat (v. 8), on ha de tornar (vv. 11.13) i on vol que arribem nosaltres (v. 24), enviats com ell (v. 18). La terra és el lloc on Jesús ens fa conèixer la vida eterna que ens ofereix l'únic Déu veritable (vv. 2-4). La terra inclou el món, que deu l'existència al Fill i no el reconeix (1,10), com tampoc no reconeix el Pare (v. 25). Si bé Déu estima el món i li envia el Fill per salvar-lo (3,16), el món odia els qui escolten la Paraula (v. 14). Cal viure al món sense ser del món, enviats com Jesús i protegits pel Pare (vv. 6.9.11-13.16.18).

Socioreligioses

Jesús prega pels qui creuen en ell, els seus deixebles, els qui l'han escoltat directament i els qui escolten la paraula dels qui l'han escoltat. A tots, s'adreça Jesús amb la missió que el Pare li ha confiat: fer-lo conèixer perquè creguin, el coneguin i així tinguin vida eterna. El deixeble acull la Paraula i la guarda. Reconeix que tot el que té Jesús ve del Pare perquè n'és l'enviat.

D'altra banda, el «món» en queda al marge, ja que no creu en l'enviat del Pare i els seus deixebles, es deixa dominar pel Maligne, es refia de les seves possibilitats i no obre els ulls a la veritat.

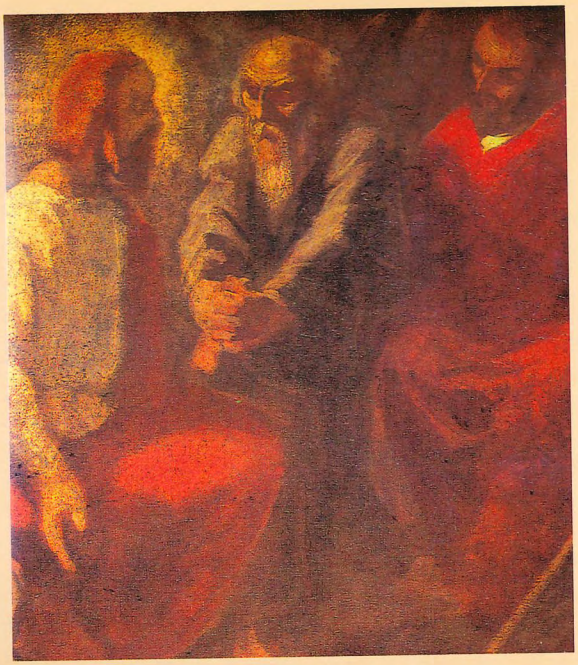

***Detall de Crist i els Apòstols* (segle XIX) de Daumier. Rijksmuseum, Amsterdam.**

Aquest contrast entre els deixebles de Jesús i els qui són del món, es manifesta constantment, ja des del començament (1,12-13) en tot l'Evangeli de Joan.

Simbolismes

En començar la pregària, Jesús alça els ulls al cel (v. 1). Aquesta acció mostra la constant relació de Jesús amb el Pare. Jesús ha obert el camí entre el cel i la terra; per això pot dir que veu «el cel obert, i els àngels de Déu pujant i baixant sobre el Fill de l'home» (1,51). De fet, Jesús ve del cel, ja que «ningú no ha pujat al cel, fora d'aquell que n'ha baixat, el Fill de l'home» (3,13). L'autoritat del Fill la rep del Pare: «El Fill no pot fer res pel seu compte, fora d'allò que veu fer al Pare... El Pare estima el Fill i li mostra tot el que fa» (5,19-20).

Com en la resta de l'Evangeli, Jesús es dirigeix a Déu anomenant-lo molt sovint «Pare». Aquesta voluntat manifesta la seva intensa relació personal amb Déu com a Fill. Jesús coneix que el Pare és sant, és bo. Tot pregant diu que ens ha fet conèixer el seu nom, és a dir, que ens ha fet entendre que nosaltres, com ell, també podem relacionar-nos intensament amb Déu com a fills seus.

En el llibre de l'Èxode, Déu hi apareix com el qui dóna al poble la seva aliança, després de treure'l de l'esclavatge (Ex 20,2; Dt 5,6). En aquesta pregària, Jesús diu que el Pare ens treu del món perquè som seus i ens confia al Fill. Jesús ens ha guardat i demana al Pare que ens guardi i ens alliberi del Maligne.

2.2. Quin tipus de text comentem?

Aquesta és la pregària més llarga de Jesús que es troba en el Nou Testament. Jesús dialoga amb Déu, anomenat Pare sis vegades. Es tracta d'una pregària de petició perquè la missió salvadora del Fill sigui continuada pels deixebles. Abans d'entrar a la passió, Jesús es fixa en tots els qui creuran en ell i demana que siguin alliberats dels perills i visquin a fons l'amistat amb Déu. Això és bàsic si volen reeixir en l'encàrrec que Jesús els fa: ser enviats al món.

L'últim sopar. *Mosaics de Sant Apol·linar el Nou (segle V), Ravenna.*

2.3. Situem el text en el conjunt de l'Evangeli de Joan

SEGONA PART: L'hora de la glòria del Fill (13,1-20,31)

1. L'últim sopar (13,1-17,26)
   - 1.1. El rentament de peus (13,1-20)
     - L'anunci de la traïció de Judes. Sortida de Judes (13,21-30)
   - 1.2. El discurs de comiat (13,31-17,26)
     - A. Primera represa (13,31-14,31)
     - B. Segona represa (15,1-16,33)
     - C. Tercera represa: la pregària de Jesús (17,1-26)
       - a. El Pare dóna glòria al Fill (17,1-5)
         - les paraules del Pare, confiades pel Fill als deixebles (17,6-8)
       - b. Els deixebles, preservats del món i del Maligne (17,9-16)
         - els deixebles, consagrats en la veritat (17,17-19)
       - c. La unitat dels qui creuen en Jesús (17,20-23)
         - l'estada dels creients amb Jesús (17,24-26)
2. Passió, mort i resurrecció (18,1-20,29)

CLOENDA Jesús, Messies i Fill de Déu: fe de l'autor i dels lectors (20,30-31)

Ens trobem a la segona part de l'Evangeli de Joan, entre l'últim sopar i la passió (13,1-17,26). Jesús ha rentat els peus com a gest d'amor que

han d'imitar els seus deixebles. Després anuncia la traïció de Judes, el manament nou i la debilitat de Pere (13,1-30).
Segueix el discurs de comiat (13,31-17,26) i a la tercera represa, com a colofó del discurs, trobem la pregària de Jeús. En la primera represa, Jesús afirma que és el camí que porta al Pare, el qual, amb l'Esperit, farà estada en nosaltres. En la segona represa es diu que Jesús i els deixebles estan units per l'amor, més enllà de la servitud. L'Esperit de la veritat conduirà aquests cap a la veritat sencera.

2.4. Seguim el fil del text

Quan acaba de parlar als seus deixebles, Jesús es dirigeix al Pare. Comença la seva pregària amb el gest d'alçar els ulls al cel. En la primera petició, Jesús és conscient de la missió que li ha confiat el Pare (donar vida eterna) i li demana que es faci la seva voluntat. Recorda el que ha fet i ha de fer i li demana que arribi a bon terme la missió que té confiada: donar vida eterna a tots els qui creuen, és a dir, fer que coneguin Déu i el seu amor. Jesús ha fet conèxer als deixebles les paraules que el Pare li ha confiat. Qui les acull i les guarda reconeix i creu que Jesús és l'enviat del Pare.
Jesús parla de la vida dels deixebles en el món i prega per ells. Jesús demana que es vegi en els deixebles la força del nom del Pare que els manté units en l'amor fratern, conseqüència de la comunió d'amor que uneix el Pare i el Fill. Cal vetllar per mantenir aquesta força en l'amor, perquè sempre hi pot haver algú que es perdi. Jesús prega perquè la joia dels deixebles sigui completa. Els deixebles estan en el món i, encara que tinguin la paraula del Pare, estan exposats al rebuig perquè no comparteixen la manera de fer i de ser oposada a l'evangeli.
Jesús demana al Pare que consagri els deixebles en la veritat. La veritat és la Paraula de Déu, la qual transmet l'amor fidel de Déu i transforma els deixebles. Així, el deixeble pot participar de la vida de Déu, i pot donar testimoni de la veritat. Per la força d'aquesta veritat, consagrats en la Paraula que ens dóna el Pare, tots els qui creiem en Jesús entrem dins la seva pregària i fem que d'altres hi entrin.
Arribem al punt més important de la petició: la unitat dels qui creuen en Jesús. Jesús demana una unió plena com la que viuen ell i el Pare, demana que els deixebles entrin dins d'aquesta unió divina, l'única que ens identifica com a enviats i garanteix l'eficàcia de la nostra tasca. Perquè ho puguem aconseguir ens ha donat la mateixa glòria que ha rebut del Pare. Jesús ens vol al seu costat perquè vegem i compartim la vida de l'amor etern de Déu. El món no ens pot donar aquest amor perquè no el té ni el coneix. Jesús, en canvi, ens el fa conèixer sense parar, perquè visquem units amb ell.

2.5. Paraules amb ressò

Veritat ▶ És la paraula de Déu en la qual Jesús demana que siguem consagrats. En la Paraula hi ha vida i llum que fa veure les coses clares als qui la viuen (1,4; 3,21; 18,37). Jesús ens la revela (1,17), la comunica amb les seves paraules (6,68) perquè ens hi mantinguem ferms i siguem lliures (8,31-32). La veritat està lligada amb la vida, i el camí que hi porta, és Jesús (14,6), enviat per manifestar l'amor de Déu al món (3,16). L'avala el testimoni de Joan, les obres que fa ell mateix, el Pare, les Escriptures i Moisès (5,33.36-37.39.46). Jesús és la veritat i qui creu en ell farà obres encara més grans, ja que serà anfitrió del Pare (14,12.23). Jesús ens comunica la veritat, la paraula de Déu, tot el que ha sentit del Pare, perquè siguem els seus amics (15,15), perquè tinguem la seva joia completa (17,13).

◀ **Glòria** Pare i Fill es donen glòria mútuament, tant a la terra com al cel. Però també en els deixebles es manifesta la glòria que té el Fill.
La glòria és la manifestació, l'obertura, l'esclat de la veritat d'una persona, i es fa visible en els seus fets i les seves paraules (5,41). Cal que busquem la glòria que ve de Déu i està lligada amb la fe (5,44): la fe ens la farà veure (11,40). En la mesura que duu a terme la missió confiada pel Pare, Jesús manifesta la glòria de Déu i la pròpia glòria, la que tenia al costat del Pare abans que el món existís. La glòria que Jesús ha rebut del Pare ens ha estat donada a nosaltres, i esclata i es fa visible en la nostra unitat.

Detall del Beatus de Girona, segle X.

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

Sobre la pregària, vulgueu llegir els Salms. En l'índex temàtic de la BCI, trobareu una llista llarga de pregàries bíbliques.
Referent a la glòria de Déu, cal dir que és la manifestació de la seva presència en fets, signes i persones que expressen el segell d'identitat divina. La glòria divina apareix en la força salvadora del Senyor que actua contra els opressors (Ex 14,4-18; Is 44,23; 59,19), en els aliments i protecció que dóna al poble en el desert (Ex 16,7-15), en el núvol i en el foc del Sinaí on expressa l'aliança i l'organització del culte (Ex 24,16-17), en l'arca de l'aliança (1Sa 4,21-22), en el compliment de l'aliança per part de Déu (Is 26,15), en el poble que ell ha creat, format i fet (Is 43,7; 60,21), en el retorn de l'exili (Is 40,3-5), en l'alegria de l'alliberament (Is 44,23; 60,1-2.19; 62,3; 66,5), en la veritat d'una vida que es mou a favor de la llibertat i la justícia que Déu vol (Is 58,6-8).
Moisès vol contemplar la glòria de Déu, pot veure tota la seva bondat i compassió, pot escoltar el seu nom («el Senyor»), però no pot veure la seva cara (Ex 33,18-22). Déu dóna al poble la seva glòria (Is 46,13; 49,3). La glòria del poble consagrat a Déu es manifesta en la fidelitat al Senyor (Dt 26,19). Donem glòria a Déu quan en la nostra vida fem conèixer la seva protecció, justícia, fidelitat, bondat, rectitud i veritat (Dt 32,3-4; Js 7,19).

Nou Testament

En el Parenostre (Mt 6,9-13; Lc 11,2-4) Jesús ens ensenya a pregar. Aquí, en l'Evangeli de Joan és Jesús mateix qui prega. Es constata una gran proximitat entre les dues pregàries. En tots dos llocs Déu és anomenat Pare. En Mt i Lc hi ha la petició que Déu santifiqui el seu nom; en Jn, Jesús fa conèixer el nom de Déu i demana que sigui glorificat. La petició de vinguda del Regne en Mt i Lc queda ampliada amb la petició de la nostra unitat amb el Pare i el Fill. En Mt trobem la petició del compliment de la voluntat del Pare al cel i a la terra; en Jn, és Jesús qui fa la voluntat del Pare i demana que arribi a la seva plenitud amb la glorificació del Fill. En el Parenostre (Mt i Lc) demanem el pa; Jesús, en la seva pregària, s'adreça al Pare que ens ha confiat les seves paraules i li demana que ens consagri en la veritat, el seu aliment que no tothom coneix (Jn 4,32-34). En el Parenostre demanem i oferim el perdó dels pecats; Jesús, pregant, demana que es dugui a terme l'obra de donar vida eterna. En el Parenostre demanem que el Pare ens alliberi de la temptació i del mal; en Jn, Jesús demana que el Pare ens guardi i ens preservi del Maligne.
Sobre la unitat que ens demana Jesús i que es basa en l'amor alimentat pels dons de l'Esperit Sant, podeu llegir 1Co 12-13. I també Ef 4,1-16.

2.7. El text ens parla

La invocació «Pare»", en boca de Jesús, pren una plenitud única i singular, que, tanmateix, ens vol comunicar a nosaltres. Com més meditem i preguem amb la pregària de Jesús abans de la seva passió, podrem entendre i pregar millor amb el Parenostre. Per damunt de tot, Jesús fa la voluntat del Pare perquè coneix el seu amor i viu l'amor de Fill.

El poder de Déu dóna vida eterna. Però el Pare comunica aquesta vida perquè el coneguem a ell vivint la seva vida. Aquesta és la font de felicitat i la manera de ser feliços i de fer feliços els altres. Entre Pare i Fill hi ha una relació d'amor i vida, que Jesús revela i dóna a conèixer perquè el món arribi a conèixer-la i la puguin viure tots els qui estan oberts a la voluntat del Pare. L'amistat amb ell arriba fins al punt de compartir la unitat divina. Aquest és el punt essencial de la pregària: la nostra unitat ha de ser com la del Pare i el Fill. Així entendrem que l'amor de Déu ens guarda del món sense treure'ns del món, ens preserva del Maligne, ens dóna la mateixa joia completa de Jesús, ens fa missioners amb la mateixa força de Jesús, ens consagra en la veritat i fa que ens consagrem al servei dels altres.

Aquesta vida d'unió en l'amor del Pare i la missió del Fill és la que Jesús demana al Pare per nosaltres.

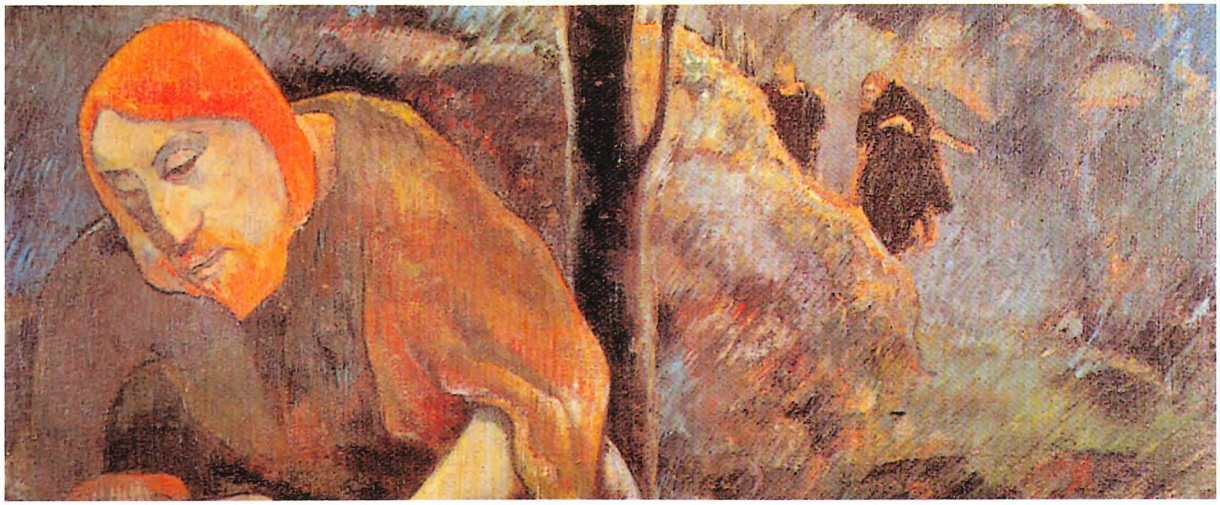

Detall de Crist a l'hort de les Oliveres (1889) de P. Gauguin. Norton Gallery of Art, Palm Beach-Florida.

3 MIREM LA VIDA

Escoltem prou Déu per a saber el que ens demana?

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

- Quin lloc ocupa la pregària en la nostra vida? ¿vivim la relació amb Déu com un diàleg de confiança filial? ¿Estem convençuts que la pregària és una força feble capaç de transformar el món i els cors?

- ¿Escoltem prou Déu per a saber el que ens demana? ¿Volem que la nostra vida sigui un reflex de la seva? ¿Reconeixem l'eficàcia del seu poder en la nostra unitat? ¿Admetem que els altres també tenen o poden tenir la consagració en la veritat? ¿Volem i treballem perquè els altres mostrin la glòria que els dóna el Pare per Jesús?

- ¿Ens comprometem, amb fets i paraules, a fer possible tot allò que demanem a Déu? Les nostres actituds de cada dia, ¿són coherents amb la nostra pregària? ¿Busquem ocasions per fer pregària amb els altres? ¿Desitgem trobar Déu que es manifesta en les persones?

3.3. Units a la fe de l'Església

El mateix Jesús va formar un grup de deixebles al seu costat i n'escollí dotze «perquè estiguessin amb ell» (Mc 3,14). L'evangeli de Lluc ens diu que Jesús va enviar a predicar setanta-dos deixebles (Lc 10,1). En el llibre dels Fets podem veure l'interès dels seguidors de Jesús per a mantenir-se units i fidels al Mestre. El grup, ple de l'Esperit Sant, augmenta i persevera en la unitat: «Tots eren constants a escoltar l'ensenyament dels apòstols i a viure en comunió fraterna, a partir el pa i a assistir a les pregàries» (Ac 2,42). Després, davant la diversitat d'opinions per l'origen plural dels creients, es convoquen per a mantenir-se units i busquen la solució en la unitat de fe en la gràcia salvadora de Jesucrist, testificada pel do de l'Esperit Sant (Ac 15,1-35). Podem llegir també l'experiència de Pau en el seu primer encontre amb Jesús: li queda clar que els deixebles i Jesús formen una unitat, de manera que perseguir els deixebles és el mateix que perseguir Jesús (Ac 9,5; 22,8; 26,15). Pau defensa aquesta unitat davant la por de Pere (Ga 2,11-14), i contra les divisions en l'església de Corint on acaba dient: «Vosaltres sou de Crist, i Crist és de Déu» (1Co 3,23). Pau compara la nostra unió amb Jesús a la unió dels membres d'un mateix cos (1Co 12). Té del tot assumit que la força d'aquesta unió ve del do més gran que dóna l'Esperit: l'amor (1Co 13). En la vida de l'Església, és ben conegut el text de la carta als Efesis: «Un sol Senyor, una sola fe, un sol baptisme, un sol Déu i Pare de tots, que està per damunt de tots, actua en tots i és present en tots» (Ef 4,5-6). Vegeu també Ef 4,15-16.

Per diferents motius, que tenen poca cosa a veure amb la pregària de Jesús, fa segles que els cristians vivim el desastre de la divisió. És saludable constatar tots els esforços que fem amb diàlegs, trobades de pregària, entitats interconfessionals, traduccions conjuntes de la Bíblia... L'experiència ens diu que la fe i l'amistat són fonamentals per a fressar el camí de la unitat. Ens cal tenir sempre present la pregària de Jesús.

3.4. Convidats a pregar

- Fem silenci perquè cadascú es pregunti què ha descobert i adreci la seva pregària al Senyor.
- Preguem amb el text de la pregària de Jesús, que es troba en Jn 17,1-26.
- Preguem llegint, pausadament, el text d'Ef 4,1-16.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

- Jesús prega perquè el Pare ens guardi i ens preservi del Maligne. L'Esperit Sant ens situa en aquesta tasca de cara als altres: «Germans, si descobriu que algú ha comès una falta, vosaltres, els qui heu rebut l'Esperit, ajudeu-lo a refer-se, amb esperit de dolcesa, i penseu en vosaltres mateixos, que també podríeu caure en temptació» (Ga 6,1).

- Jesús demana la comunió que condueix els altres a la fe i a l'amor. L'Esperit ens hi encamina: «El pa és un de sol, i per això nosaltres, ni que siguem molts, formem un sol cos, ja que tots participem d'aquest únic pa» (1Co 10,17). En el Concili Provincial Tarraconense, l'Esperit ens diu: «El Concili demana de promoure una mentalitat i una espiritualitat de comunió que comprengui tots els nivells: de formació, de pregària comunitària i d'acció conjuntada» (CPT 120).

- Jesús en ha donat la seva glòria, la que ell mateix ha rebut del Pare, i nosaltres la podem reflectir amb la força de l'Esperit Sant. Amb paraules de l'apòstol Pau: «On hi ha l'Esperit del Senyor hi ha la llibertat. I tots nosaltres, sense cap vel a la cara, reflectint com un mirall la glòria del Senyor, som transformats a la seva mateixa imatge, amb una glòria cada vegada més gran, per obra del Senyor, és a dir, de l'Esperit» (2Co 3,17b-18).

EL PROCÉS DE JESÚS

(Jn 18,28-19,16)

1 LLEGIM EL TEXT

28 Després dugueren Jesús de casa de Caifàs al pretori. Era de bon matí. Però ells no
van entrar dins el pretori, per no quedar impurs i poder menjar el sopar pasqual. 29 Per
això Pilat sortí a trobar-los fora del pretori i digué:
—Quina acusació porteu contra aquest home?
30 Ells li contestaren:
—Si aquest no fos un criminal, no te l'hauríem entregat.
31 Pilat els replicà:
—Emporteu-vos-el vosaltres mateixos i judiqueu-lo d'acord amb la vostra Llei.
Els jueus li respongueren:
—A nosaltres no ens és permès d'executar ningú.
32 Calia que es complissin les paraules que Jesús havia dit, indicant
com havia de morir.
33 Llavors Pilat se'n tornà a l'interior del pretori, féu cridar Jesús i li di-
gué:
—¿Tu ets el rei dels jueus?
34 Jesús contestà:
—¿Surt de tu, això que em preguntes, o bé d'altres t'ho han dit de mi?
35 Pilat replicà:
—Que potser sóc jueu? Són el teu poble i els grans sacerdots els qui
t'han posat a les meves mans. Què has fet?
36 Jesús contestà:
—La meva reialesa no és d'aquest món. Si fos d'aquest món, els
meus homes haurien lluitat perquè jo no fos entregat als jueus. Però la
meva reialesa no és d'aquí.
37 Pilat li digué:
—Per tant, tu ets rei?
Jesús contestà:
—Tu ho dius: jo sóc rei. Jo he nascut i he vingut al món per donar tes-
timoni de la veritat. Tots els qui són de la veritat escolten la meva veu.
38 Li diu Pilat:
—I què és la veritat?
Després de dir això, Pilat va sortir altra vegada a fora, on eren els
jueus, i els digué:
—Jo no li trobo res per a poder-lo inculpar. 39 Però ja que teniu per
costum que us deixi lliure algú en ocasió de la Pasqua, ¿voleu que us
deixi lliure el rei dels jueus?

Detall de Crist davant Pilat (vers 1565/1567) de Tintoretto. Scuola di San Rocco, Venècia.

[40] Ells van contestar cridant:
—Aquest, no! Volem Barrabàs!
Barrabàs era un bandoler.
[1] Llavors Pilat féu assotar Jesús. [2] Els soldats li van posar al cap una corona d'espines que havien trenat i el cobriren amb un mantell de porpra. [3] Se li acostaven i li deien:
—Salve, rei dels jueus!
I li pegaven bufetades.
[4] Pilat tornà a sortir i els digué:
—Ara us el trauré aquí fora, perquè sapigueu que no li trobo res per a poder-lo inculpar.
[5] Llavors sortí Jesús portant la corona d'espines i el mantell de porpra. Pilat els diu:
—Aquí teniu l'home!
[6] Quan els grans sacerdots i els guardes del temple el van veure, cridaren:
—Crucifica'l, crucifica'l!
Pilat els diu:
—Emporteu-vos-el vosaltres mateixos i crucifiqueu-lo, que jo no li trobo res per a poder-lo inculpar.
[7] Els jueus li contestaren:
—Nosaltres tenim una Llei, i segons aquesta Llei ha de morir, perquè s'ha volgut fer Fill de Déu.
[8] Quan Pilat sentí aquestes paraules, va agafar molta por. [9] Va entrar altra vegada dins el pretori i preguntà a Jesús:
—D'on ets, tu?
Però Jesús no li tornà contesta. [10] Llavors Pilat li diu:
—¿A mi no em parles? ¿No saps que tinc poder per a deixar-te lliure o per a crucificar-te?
[11] Jesús li respongué:
—No tindries cap poder sobre mi si no l'haguessis rebut de dalt. Per això el qui m'ha entregat a tu és culpable d'un pecat més gran.
[12] Des d'aleshores, Pilat intentava de deixar-lo lliure. Però els jueus es posaren a cridar:
—Si deixes lliure aquest home no et pots dir amic del Cèsar. Tothom qui es fa rei va en contra del Cèsar.
[13] Quan Pilat sentí aquestes paraules, dugué Jesús a fora i es va asseure al tribunal en el lloc anomenat l'Empedrat, en hebreu Gàbata. [14] Era el dia de la preparació de la Pasqua, cap al migdia. Pilat diu als jueus:
—Aquí teniu el vostre rei.
[15] Ells cridaren:
—Fora, fora, crucifica'l!
Pilat els diu:
—¿Al vostre rei, haig de crucificar?
Els grans sacerdots respongueren:
—No tenim cap altre rei fora del Cèsar.
[16] Llavors Pilat els el va entregar perquè fos crucificat. ■

2 ENTREM DINS EL TEXT

Detall del porticat del Temple de Jerusalem i la fortalesa Antònia. Maqueta del Holyland Hotel, Jerusalem.

2.1. Informacions d'interès

Geogràfiques

Al nord-oest del temple hi havia una fortalesa anomenada la Torre Antònia, per poder vigilar els moviments de la multitud a l'esplanada i intervenir quan calgués (vegeu Ac 21,31-32). Però el governador romà, quan anava a Jerusalem, s'instal·lava en el gran i luxós palau d'Herodes, situat a l'oest de la ciutat. L'Evangeli en diu pretori, és a dir, el lloc on hi ha el «praetor», que és el governador de província, el qual en temps de Jesús era anomenat «prefecte». El pati davant l'edifici del pretori rebia el nom de Lithóstrotos (en hebreu Gàbata) perquè estava empedrat (vegeu v. 13). Pilat estava situat al capdamunt de les escales que menaven al pretori o bé en un cadafal muntat en el pati per a l'ocasió.

Socioreligioses

Pilat és l'autoritat romana. És un no jueu i no li preocupen gaire els problemes de la Llei jueva mentre l'ordre públic es mantingui. Jesús ha estat interrogat a casa d'Annàs, sogre de Caifàs, el gran sacerdot entre els anys 18 i 36. Annàs havia estat el gran sacerdot entre els anys 6 i 15 de la nostra era. En el segle I hi va haver set (!) grans sacerdots de la

seva família. És clar que Annàs tenia una gran influència en el temple i prop del governador.
Pilat va ser governador de la província romana de Judà entre els anys 26 i 36 dC. Anteriorment, l'any 6 dC, Arquelau, fill d'Herodes, havia estat deposat i Judea, amb Samaria i Idumea, havien esdevingut província romana, amb capital a Cesarea Marítima.
L'acusació que els dirigents jueus presenten al tribunal romà és de tipus polític. Jesús és acusat de ser un líder que voldria ser «rei» i expulsar els romans de territori jueu. Es tracta d'un crim de lesa majestat contra l'emperador.
Com que Pilat és pagà, els dirigents jueus no trepitjaran casa seva per no quedar impurs ritualment (18,28). Tot jueu tenia molta cura de no trepitjar la casa d'un no jueu en vigílies d'una gran festa, perquè si quedava impur no podia celebrar la festa, en aquest cas, la Pasqua.

Simbolismes

L'Evangeli de Joan descriu la detenció, la condemna i l'execució de Jesús fent servir un llenguatge pròxim a l'exaltació, la glorificació i la coronació d'un rei.
Pilat és el governador però es mostra atent envers Jesús i el tem. Dubta i es fa endavant i enrere. Proclama («Aquí teniu l'home») la humanitat de Jesús i la seva condició de Messies («Aquí teniu el vostre rei»).
Pilat és presentat com un jutge feble que s'acovardeix davant el poble i fa assotar Jesús, s'acovardeix una altra vegada i el fa crucificar. Tanmateix quan l'evangelista li assigna el rol de pregoner, és a dir quan mana escriure el rètol que diu: «Jesús de Natzaret, rei dels jueus», no es farà enrere (vegeu 19,21-22).
Jesús, en canvi, encara que sigui l'acusat, sap el que es diu. Proclama: «Sóc rei», i ho complementa dient que ha vingut a «donar testimoni de la veritat.» El governador queda desconcertat i pregunta quina mena de cosa és aquesta veritat. A més, Pilat, sorprès pel silenci de l'inculpat, li fa: «¿A mi no em parles? ¿No saps que tinc poder per a deixar-te lliure o per a crucificar-te?» Llavors Jesús posa els vertaders fonaments del poder i de l'autoritat dient que el poder ve de Déu. Diu: «No tindries cap poder sobre mi, si no l'haguessis rebut de dalt. Per això, el qui m'ha entregat a tu és culpable d'un pecat més gran.»
Som davant d'una aparent realitat: la condemna de Jesús per part d'un jutge romà. I som davant una primera realitat: El qui té el poder és Déu i no el governador nomenat pel Cèsar.

2.2. Quin tipus de text comentem?

L'escriptura evangèlica és altament dramàtica. Les intervencions dels personatges (Pilat, els dirigents jueus, Jesús, els soldats) són curtes i tallants, carregades d'expressivitat. El lector segueix fascinat el vaivé de les argumentacions i dels canvis d'escena. El triangle Pilat-Jesús-dirigents jueus es va construint amb l'ajuda dels espais escènics: interior del pretori i fora del pretori. L'interior del pretori és l'espai on parlen Pilat i Jesús, aquell interrogant i aquest responent o bé callant. L'exterior del pretori, al pati de l'Empedrat, els interlocutors són Pilat i els dirigents jueus, aquell intentant alliberar Jesús i aquests fent tot el que poden perquè sigui condemnat. L'escena es carrega de tensió a mida que avança. Hi ha en joc la vida d'un home. I aquesta vida acabarà amb la condemna a morir crucificat.

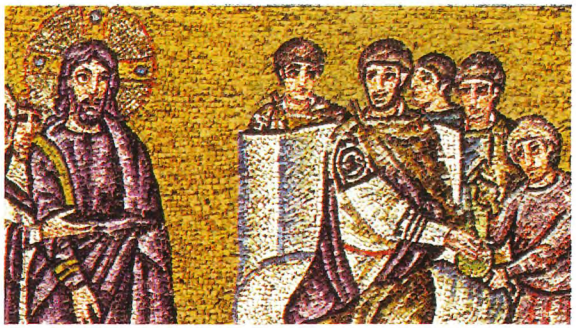

Detall de Crist davant Pilat. Mosaics de Sant Apol·linar el Nou (segle V), Ravenna.

2.3. Situem el text en el conjunt de l'evangeli de Joan

Dins el relat de la passió en l'Evangeli de Joan (cc. 18-19) hi ha tres frases misterioses, assenyalades per un encapçalament que introdueix la fase següent: a) «Jesús sabia tot el que li havia de passar» (18,4), que introdueix el motiu de l'exaltació; b) «Què és la veritat?» (18,28), que introdueix el motiu de la glorificació; c) «El que he escrit, ja està escrit» (19,22), que introdueix el motiu de l'entronització.

Concretament la passió comença amb la detenció, interrogatori i procés de Jesús (18,1-19,16a), als quals segueix la crucifixió, mort i sepultura (19,16b-42) i la resurrecció i aparicions (20,1-29). El procés de Jesús, davant Pilat s'articula així:

C. Procés en el pretori de Pilat (18,28-19,16a)
- a (a fora) petició de pena de mort per a Jesús (18,28-32)
  - b (a dintre) interrogatori de Pilat:
    Jesús es proclama rei (18,33-38a)
    - c (a fora) petició de llibertat per a Barrabàs (18,38b-40)
      - d (a dintre) burla dels soldats:
        Jesús, rei dels jueus (19,1-3)
    - c' (a fora) petició de crucifixió per a Jesús (19,4-8)
  - b' (a dintre) interrogatori de Pilat:
    Jesús proclama el poder absolut de Déu (19,9-12)
- a' (a fora) petició de crucifixió: rebuig de Jesús, rei (19,13-16a)

2.4. Seguim el fil del text

El text està construït sobre les anades i vingudes de Pilat, dins i fora del pretori. L'evangelista li assigna el rol de pregoner. Va de Jesús als jueus i torna a Jesús. Pilat es mou entre Jesús i els dirigents jueus. La seva inestabilitat pel que fa als espais assenyala que el seu poder de judicar no és ni de bon tros absolut. El rei no és el Cèsar de Roma sinó Jesús, el condemnat, que es proclama rei i testimoni de la veritat.

En efecte, Jesús proclama la seva reialesa i també la proclama el mateix Pilat. Aquest, quan Jesús li diu que és rei, no utilitza l'afirmació per a condemnar-lo: la reialesa de Jesús no és d'aquí, va molt més enllà del poder del Cèsar i de Pilat. La seva reialesa passa per la seva condició d'home i de Fill de Déu. La proclamació de la humanitat de Jesús davant el poble i la proclamació de la seva divinitat estan en paral·lel. Amb Pilat, el món és jutjat, ja que cal escoltar la veu de Jesús, testimoni de la veritat, enviat de Déu. Els qui no l'escolten, podent-lo escoltar, esdevenen culpables. De fet, qui no accepta la reialesa i l'autoritat de Jesús, que salven i alliberen, haurà de dir-se súbdit dels reis d'aquest món, que fan servir el poder per afirmar-se. La tria és entre Jesús i el César, Déu i el diner. Els dirigents jueus han quedat atrapats en la seva lògica i han portat Jesús a la mort. Sense pensar-s'ho han pres partit contra Déu mateix, la font de tot poder.

Sarcòfag de Domitila (segle IV) amb temes de la Passió. Roma.

2.5. Paraules amb ressò

Poder-autoritat

Poder i autoritat no són el mateix. Jesús no perd mai la seva autoritat perquè sap d'on ve i on va, si bé mor sense poder, impotent, a la creu. Jesús té autoritat perquè sap quin és l'autor de tot el que diu i de tot el que fa. Estima perquè ha estat estimat (15,9); ensenya perquè el que diu ho ha rebut del Pare (7,16); envia perquè ha estat enviat (20,21). Sap que el poder només és de Déu i que els altres el reben d'ell (19,11). Jesús glorifica el Pare perquè sap que ha rebut poder sobre tothom, però no qualsevol sinó el poder de «donar vida eterna» a tots els qui el Pare li ha confiat (17,2).

Denari de Tiberi.

Por

Un dels dons de Jesús ressuscitat en les seves aparicions és la pau, enemiga de la por. Així, al capvespre del diumenge en què van començar les aparicions de Jesús, aquest es manifesta als deixebles i els diu: «Pau a vosaltres» (20,19). Els deixebles, però, tenien tancades les portes del lloc on es trobaven «per por dels jueus». Igualment, les dones canvien la por en una gran alegria (Mt 28,5-8), i això mateix passa amb els onze i els dos d'Emmaús (Lc 24,37-41). Pilat, en canvi, es queda amb la por (19,8) igual que els soldats que feien guàrdia al sepulcre (Mt 28,11-15). En el discurs del darrer sopar Jesús dóna la clau perquè la tristesa es torni alegria. La raó és que la fosca es tornarà llum: «Vosaltres estareu tristos, però la vostra tristesa es convertirà en alegria... El vostre cor s'alegrarà quan us tornaré a veure. I la vostra alegria, ningú no us la prendrà» (Jn 16,20.22).

Rebuig

Els jueus arriben a dir davant Pilat que no tenen cap altre rei fora del Cèsar (19,15). La frase és de gran duresa perquè equival a dir que el rei d'Israel no és cap altre que el Cèsar de Roma. Déu sembla quedar en un segon lloc! En el moment de la passió, el rebuig a Jesús es generalitza. Però aquest rebuig havia començat durant la seva activitat pública. Jesús ho veu i se'n dol. Per això, Jesús diu als enviats de Joan Baptista: «Feliç aquell qui no em rebutjarà!» (Mt 11,5; Lc 7,23). D'altra banda, en paraules del Salm 118, citades en la paràbola dels vinyaters homicides, «la pedra rebutjada pels constructors, ara és la pedra principal» (Mt 21,42). El rebuig de Jesús no impedirà la seva resurrecció.

2.6. Resseguint la Bíblia

Antic Testament

En el salteri es proclama la reialesa de Déu i s'accentua l'obra poderosa del creador: «Seu en el tron dels querubins, la terra trontolla» (Sl 99,1); «la veu del Senyor es fa sentir sobre les aigües» (Sl 29,3). Déu és rei i rei de reis. El seu domini no té parió: «Són de Déu els poderosos de la terra, són d'ell, que és sobirà de tots» (Sl 47,10).
D'altra banda, Isaïes es queixa del desordre existent entre els qui regeixen Israel, que «té criatures per governants» (Is 3,4). El profeta es lamenta pel poble «que té opressors que l'escanyen amb tributs i usurers que el governen» (Is 3,12).
En el quart càntic del Servent es fa l'elogi d'aquell condemnat que «ha ofert la vida en sacrifici per expiar les culpes». Aquest «viurà llargament i per ell el designi del Senyor arribarà a bon terme» (Is 53,10).

Nou Testament

Els evangelis de Mateu, Marc i Lluc (que anomenem sinòptics) relaten igualment el diàleg de Jesús amb Pilat i en tots tres el tema que preocupa al governador és indagar si Jesús és rei: «Tu ets rei dels jueus?» Jesús contesta amb una resposta ambigua: «Tu ho dius» (Mc 15,2; Mt 27,11; Lc 23,3), ben diferent de la que trobem en l'evangeli de Joan, que és del tot explícita. Després, en els mateixos sinòptics, Pilat fa més preguntes a Jesús, però aquest calla i Pilat se n'admira.
Una de les figures simbòliques més significatives que trobem en el llibre de l'Apocalipsi és la de «l'anyell degollat» però dret, envoltat dels quatre vivents i dels vint-i-quatre ancians (Ap 5,6). La imatge apareix dins una visió en la qual les veus de milers de milers i miríades de miríades exclamen: «Digne és l'anyell que ha estat degollat de rebre tot poder, riquesa, saviesa, força, honor, glòria i lloança» (Ap 5,12).
La carta de Pau als Filipencs ens obsequia amb un himne sobre l'abaixament i l'enaltiment de Jesucrist. Hi llegim: «... s'abaixà i es féu obedient fins a la mort, i una mort de creu. Per això Déu l'ha exaltat i li ha concedit aquell nom que està per damunt de tot altre nom...» (2,8-9).

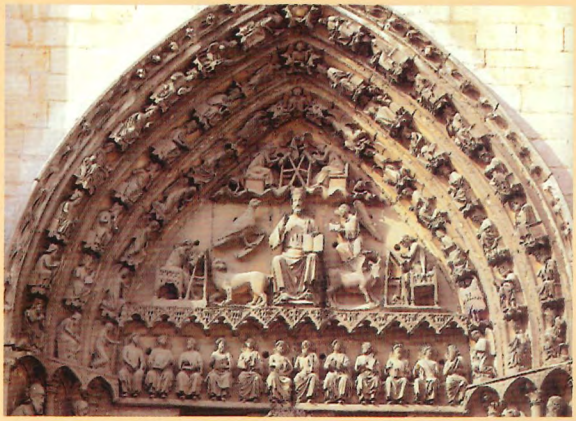

Timpà de la portalada del Sarmental (segle XIII). Catedral de Burgos.

2.7. El text ens parla

Expulsada de la sinagoga, la comunitat de Joan, a qui s'adreça l'evangeli, troba consol i suport en el procés de Pilat contra Jesús. Jesús és jutjat, però ell és qui jutja els seus acusadors, incapaços de reconèixer qui és realment: el Messies i Fill de Déu. Per això, davant Pilat la identitat de Jesús es planteja amb tota la força. Pilat, un no jueu, li pregunta: «D'on ets, tu?» La resposta que donen els dirigents jueus és clara: «S'ha volgut fer Fill de Déu» i per això mereix la mort. Jesús respon, pel seu costat, que ell ha estat enviat al món per a ser «testimoni de la veritat», és a dir, el qui manifesta l'amor fidel de Déu, que vol salvar el món, no pas condemnar-lo. I, malgrat tot, el Salvador no se salvarà de la mort. La mort serà el camí que farà palesa la glòria del Fill.

A Pilat, el governador, li correspon de proclamar per dues vegades qui és Jesús davant una multitud que rebutja Jesús. Però aquell funcionari romà parla com si Déu parlés per la seva boca. Jesús és «l'home», la Paraula encarnada, el qui ha assumit la feblesa de la nostra carn i que és a punt de baixar l'esglaó final de la mort. I Jesús és «el vostre rei», el rei d'Israel i del món sencer, aquell que ha entronitzat per sempre la justícia i la humilitat, l'amor i l'esperança. Cal prendre partit, cal decidir-se per la veritat o en contra d'ella. Els amics de la veritat escolten la veu del Fill de Déu, aquell que, enlairat damunt la terra, clavat a la creu, atraurà tothom cap a ell.

Detall de l'Ecce Homo (vers 1684) de Juan Carreño. Museo Cerralbo, Madrid.

3 MIREM LA VIDA

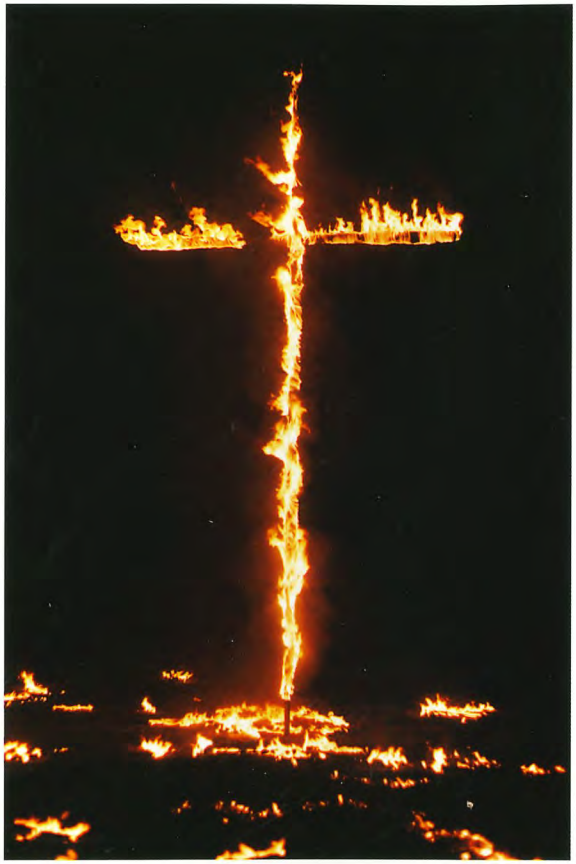

El mal pot tenir força en nosaltres. Pot fins i tot revestir-se de bé...

3.1. Tornem a llegir el text i fem silenci

3.2. Interrogant la nostra vida

- Contemplem la passió de Jesús des de dintre. Posem-nos a la pell dels personatges que hi apareixen. Entrem en la grandesa d'ànim de Jesús, els dubtes de Pilat, l'odi dels detractors que en demanen la crucifixió... ¿Quins sentiments t'apropen als sentiments de Jesús?

- El mal pot tenir força en nosaltres. Pot fins i tot revestir-se de bé, com si allò que és injust no anés contra la justícia. Els qui demanaven la mort de Jesús buscaven la glòria de Déu... ¿Com podem lluitar contra el mal que, de vegades, sotja el nostre cor?

- Pilat és el paradigma del dubte. Vol salvar Jesús però, finalment, el condemna. La por el venç. Té por de perdre el poder. La por de perdre privilegis o situacions avantatjoses, ¿fa que ens allunyem de la veritat?

3.3. Units a la fe de l'Església

La passió de Jesús forma part del conjunt que anomenem el misteri pasqual, en el qual contemplem i celebrem la mort i resurrecció del Senyor. No podem deslligar la passió de la resurrecció, ni en la vida de Jesús ni en la nostra.

Quan llegim la Bíblia ho hem de fer espiritualment, és a dir, deixant-nos endur pel que ens diu l'Esperit, sempre dins el misteri pasqual que és el central de la fe de l'Església. Cap interpretació de la Bíblia no és vàlida si no té en compte la mort de Jesús i la nostra (i per tant els nostres fracassos) i la resurrecció de Crist i la nostra (la nostra capacitat de ressuscitar de manera que cap mort no sigui definitiva).

Crucifixió blanca (1938) de Chagall. Art Institute, Chicago.

3.4. Convidats a pregar

- Silenci perquè cadascú es pregunti què ha descobert.

- Tota contemplació de la passió és una pregària, com ho és també la lectura de l'evangeli del qual la passió forma part, en aquest cas els cc. 18 i 19 de l'Evangeli segons Joan. La lectura de la passió obre els nostres cors a la fe en Jesucrist, l'enforteix i l'envigoreix.

- Preguem amb els salms 24 o 93, que lloen la reialesa del Senyor.

3.5. Cap a on ens encamina l'Esperit Sant?

- El testimoni que Jesús dóna davant Pilat és sobre la seva condició de rei i sobre la veritat. La gran veritat és reconèixer l'amor fidel i misericordiós de Déu, que es revela al món en la persona de Jesús.

- L'Esperit ens portarà cap a la veritat sencera. Ens farà recordar l'evangeli de Jesús i ens ajudarà a viure'l cada dia en la joia i la pau.

- Conèixer l'Esperit és cosa pròpia dels qui creuen en Jesús, el Senyor, i en el Pare que l'ha enviat. L'Esperit és mestre, i els qui el coneixen l'acullen. La fe es viu en l'escolta de la Paraula, guiada per l'Esperit de la veritat.